

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૩૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૧૮૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૧૮૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૧૪૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૨૩૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૧૧૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૩૩૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૧૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૪૪૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૩૧૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૪૮૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૪૮૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૪૮૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૫૦૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૫૦૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૬૦૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૬૪૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૬૫૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૭૦૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૭૫૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૮૧૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૮૫૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૮૮૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૮૬૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૭૮૬૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૨૫૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૫૨૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૫૪૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૫૫૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૫૭૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૫૯૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૭૧૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૭૮૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૮૮૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૮૯૪૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૦૮૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૧૧૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૧૪૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૧૮૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૩૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૪૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૪૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૫૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૫૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૬૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૨૯૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૩૧૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૩૧૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૪૦૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૪૧૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૪૧૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૪૧૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૪૫૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૪૭૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૫૧૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૫૩૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૫૩૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૫૬૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૫૬૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૫૬૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૭૧૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૭૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૭૩૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૭૫૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૬૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૭૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૮૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૪૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૬૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૮૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૧૦૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૮૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૦૩૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૦૫૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૦૬૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૦૮૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૧૧૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૧૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૬૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૦૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૨૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૫૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૫૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૫૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૬૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૬૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૪૩૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૪૮૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૫૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૫૩૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૬૧૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૭૫૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૭૬૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૭૭૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૭૭૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૭૮૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૮૧૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૮૮૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૮૮૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૦૧૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૦૬૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૦૮૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૧૧૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૧૫૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૨૩૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૨૮૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૩૭૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૩૭૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૩૮૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૫૨૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૬૨૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૭૦૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૭૫૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૦૬૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૧૪૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૧૮૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૨૦૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૨૪૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૨૭૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૧૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૪૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૪૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૪૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૪૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૮૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૮૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૮૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૮૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૮૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૩૮૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૪૧૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૪૧૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૪૧૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૪૪૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૫૯૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૦૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૧૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૧૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૧૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૧૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૧૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૧૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૨૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૨૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૨૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૨૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૬૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૭૭૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૩૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૪૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૬૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૬૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૬૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૭૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૭૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૭૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૮૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૮૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૮૯૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૯૪૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૯૬૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૯૬૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૯૭૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૯૭૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૨૯૭૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૦૦૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૦૧૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૦૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૩૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૩૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૩૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૩૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૪૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૪૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૪૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૮૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૮૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૧૯૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૦૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૦૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૦૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૦૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૧૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૧૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૨૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૩૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૩૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૩૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૪૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૪૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૫૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૬૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૭૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૨૭૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૭૭૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૮૪૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૮૫૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૮૫૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૮૫૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૯૩૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૩૯૩૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૨૩૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૩૩૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૩૩૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૦૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૦૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૦૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૧૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૫૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૫૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૫૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૫૬૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૬૮૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૬૮૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૭૦૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૭૨૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૭૭૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૮૩૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૪૮૪૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૧૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૩૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૩૯/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૪૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૫૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૩૬૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૦૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૦૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૧૦/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૨૧/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૨૩/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૨૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૨૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૩૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૫૩૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૬૦૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૬૧૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૧૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૧૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૨૨/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૨૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૨૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૫૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૫૭/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૫૮૫૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૬૦૨૪/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૬૨૧૫/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૬૨૫૬/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૬૩૪૮/૨૦૨૨

વિથ

આર/સ્પેશિયલ ક્રિમિનલ એપિલકેશન નં. ૫૦૫૯/૨૦૨૧

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટ્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	હા
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના

૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના
---	---	----

=====

કિનારા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ

વિ.

આવકવેરા અધિકારી, વોર્ડ ૧(૧)(૩), સુરત

=====

ઉપસ્થિતિ:

વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી તુષાર હેમાણી, સુશ્રી વૈભવી કે પરીખ (૩૨૩૮) સાથે, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી સોપારકર, વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી બી.એસ. સોપારકરની સહાયથી, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી આર.કે. પટેલ, વિદ્વાન એડવોકેટ ડી.આર. પટેલ

વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ધારણ ગાંધીની સહાયથી, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન એડવોકેટ નિશિત ગાંધી, વિદ્વાન એડવોકેટ સુશ્રી નિધિ વ્યાસની
સહાયથી, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી મનીષ જે. શાહ, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી સુધીર મહેતા, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી ધિનાલ શાહ, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી જુમી એસ. પટેલ, અરજદાર(ઓ) તરફથી

વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એસ.એન. દિવાળિયા, અરજદાર તરફથી

વિદ્વાન પરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ, શ્રી નિકુંત રાવલ, શ્રીમતી કલ્પનાક
રાવલ(૧૦૪૬) તરફથી સામાવાળા(ઓ) માટે

વિદ્વાન સિનિયર સ્ટેબિંગ કાઉન્સેલ, શ્રી. વરુણ પટેલ સામાવાળા(ઓ) માટે

=====

કોરમ:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી

અને

માનનીય ન્યાયમુર્તિ શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ

તારીખ : ૦૭/૦૨/૨૦૨૩

સામાન્ય સીએવી ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સોનિયા ગોકાણી)

૧. કારણ કે અરજીઓનો સમૂહ તથ્યો અને કાયદાના સમાન પ્રશ્નોને સમાવેશ કરે છે, તેથી તેનો નિર્ણય આ સામાન્ય ચુકાદાથી કરવામાં આવે છે. નિર્ણયકરણના હેતુસર તથ્યો સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૩૨૧ ઓફ ૨૦૨૨ માંથી લેવામાં આવ્યા છે.

૨. અરજદાર ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની વર્તમાન અરજી દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (જેને ‘અધિનિયમ’ તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવ્યો છે) ની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ તા. ૨૬.૦૭.૨૦૨૨ ની નોટિસ તેમજ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ પારિત કરાયેલ તા. ૨૬.૦૭.૨૦૨૨ ના હુકમને પડકારે છે, જેના દ્વારા આકલન વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે અરજદારના આવકવેરા આકલનને પુનઃખોલવાની માંગ કરવામાં આવી છે, અને ઉપરોક્ત નોટિસ તથા હુકમ ખરાબ, ગેરકાયદેસર, કાયદાના વિરોધાભાસી અને અધિકારક્ષેત્ર વિના હોવાનું જણાવવામાં આવે છે.

૨.૧ અરજદાર કંપનીઝ અધિનિયમ, ૧૯૫૬ હેઠળ સ્થપાયેલી એક કંપની છે, જેમાં બહુમતી શેરધારકો ભારતના નાગરિકો છે. વિભાગે, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન, પુનઃખોલવા માટે અગાઉ

નિર્ધારિત પદ્ધતિ (૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લાગુ કાયદો)નું અનુસરણ કરીને, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ વિચારાધીન વર્ષ માટે પુનઃપ્રારંભની નોટિસ જારી કરી હતી, તે હકીકત છતાં કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી પુનઃપ્રારંભની જોગવાઈઓની નવી વ્યવસ્થા અમલમાં આવી ગઈ હતી. આને પડકારવામાં આવ્યું હતું અને અંતે વિવિધ વડી અદાલતોમાંથી આ મુદ્દો સર્વોચ્ચ અદાલત સુધી પહોંચ્યો હતો, જેણે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલના કેસમાં, (૨૦૨૨) ૪૪૪ આઈ.ટી.આર. ૧ (એસ.સી.) માં અહેવાલિત, તા. ૦૪.૦૫.૨૦૨૨ના પોતાના ચુકાદા દ્વારા દેશભરમાં જારી કરાયેલ આવી પુનઃપ્રારંભની નોટિસોની માન્યતા સંબંધિત મુદ્દાનું નિરાકરણ કર્યું હતું અને વિભાગને કેટલીક દિશાઓ આપી હતી. ૨.૨ ઉપરોક્ત નિર્ણયના અનુસંધાનમાં, વિચારાધીન વર્ષ માટે પુનઃમૂલ્યાંકનની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે અને સામાવાળાએ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એની ઉપકલમ (બી) હેઠળ તા. ૨૮.૦૫.૨૦૨૨ની કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરી હતી, જેના દ્વારા અરજદારને સંબંધિત સામગ્રી પૂરી પાડવામાં આવી હતી, જેના આધારે વિચારાધીન વર્ષનો કેસ પુનઃખોલવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે છે. અરજદારને એ બાબતે કારણ દર્શાવવા જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આવી સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેતા વિચારાધીન વર્ષ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ શા માટે જારી ન કરવી જોઈએ.

૨.૩ તપાસ શાખા, કોલકાતા તરફથી એવી માહિતી પ્રાપ્ત થઈ છે કે ૦૫.૧૧.૨૦૨૦ના રોજ માજી ગ્રુપ (અર્થાત્ ત્રાહિત પક્ષ) ના કેસમાં હાથ

ધરાયેલી શોધ કાર્યવાહીની દરમ્યાન એવું જણાયું હતું કે અનુપ માજી ઉપનામ લાલાએ સ્ટારલાઈટ ડેવકોન પ્રા. લિ. સહિત કેટલીક કાગદી કંપનીઓ હસ્તગત કરી છે.

૨.૪ આ કંપનીઓના બેંક હિસાબોના વિશ્લેષણ પરથી એવું જાણવા મળ્યું કે અરજદારએ આ કંપનીઓ પાસેથી બિનસુરક્ષિત ધિરાણ મેળવ્યું છે. શોધ કાર્યવાહીમાંથી થયેલા નિષ્કર્ષ અનુસાર, સ્ટારલાઈટ એક શેલ કંપની છે અને આવા ધિરાણ આપવા માટે તેની પાસે કોઈ નાણાકીય ક્ષમતા નથી અને તેથી, અરજદારના હિસાબી પુસ્તકોમાં દર્શાવેલ જમા રકમોને અધિનિયમની કલમ ૬૮ હેઠળ અસ્પષ્ટ રોકડ જમા તરીકે ગણવાની છે.

૨.૫ અરજદારને તે બાબતે કારણ દર્શાવવા કહેવામાં આવ્યું હતું કે આવી માહિતીના આધારે અધિનિયમની ધારા ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ શા માટે જારી ન કરવી, જે પરથી એવું સૂચિત થાય છે કે રૂપિયા ૧,૨૫,૦૦,૦૦૦/- જેટલી કરપાત્ર આવક વિચારાધીન વર્ષ માટેના આકારણીમાંથી બહાર રહી ગઈ છે.

૨.૬ અરજદારે તા. ૦૯.૦૬.૨૦૨૨ના પત્ર દ્વારા ઉક્ત કારણદર્શક નોટિસનો વિગતવાર જવાબ રજૂ કર્યો હતો અને તેમાં સમાવાયેલા આવા પ્રતિપાદનોને ધ્યાનમાં લઈને, સામાવાળાને પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી પડતી મૂકવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી.

૨.૭ અરજદારે નીચે મુજબની દલીલો રજૂ કરી: (૧) અરજદારને ઇનસાઈટ પોર્ટલ પર ૨૦.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ અપલોડ કરાયેલી નકલ આપવામાં આવી હતી, જેમાં દર્શાવવામાં આવ્યું હતું કે વિચારાધીન વર્ષ દરમિયાન અરજદારે સ્ટારલાઈટ ટેવકોન પ્રા. લિ. પાસેથી રૂપિયા ૧,૨૫,૦૦,૦૦૦/- ની અસ્પષ્ટ રોકડ જમા પ્રાપ્ત કરી હતી.

(૨) કારણ દર્શાવો નોટિસ સાથે પૂરી પાડવામાં આવેલ કહેવાતી અહેવાલની નકલ પર કોઈ અધિકારીની મુદ્રા અથવા સહી નહોતી. અરજદારે શ્રી અનુપ માજીના નોંધાયેલા નિવેદનોની નકલ આપવા વિનંતી કરી, જેમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે સ્ટારલાઈટ ટેવકોન પ્રા. લિ. એક શેલ કંપની છે અને આવી ઋણરક્ત આપવા માટે તેની પાસે કોઈ નાણાકીય ક્ષમતા નથી, અને તેમણે વધુમાં એવું પણ જણાવ્યું હતું કે અરજદારને આપવામાં આવેલ ઋણ ખોટું અને અસલી નથી. ફરીથી, તેમાં તેમનો એવો વર્ણન સમાવાયેલ છે કે સ્ટારલાઈટ ટેવકોન પ્રા. લિ.માં તેમનું સ્થાન અથવા હિત છે અને ઉક્ત કંપનીના ડિરેક્ટર/ચેરપર્સન હોવાને કારણે તેમને બોલાવવામાં આવ્યા હતા. ૨.૮ અરજદારનું કહેવું છે કે વિચારાધીન વર્ષ માટે મૂલ્યાંકન ફરીથી ખોલવાની કાર્યવાહી સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧)(બી) ની વ્યાખ્યામાં નિર્ધારિત મુજબ સંપત્તિના સ્વરૂપમાં પ્રતિનિધિત્વ પામેલ કરલાયક આવકનો કોઈ ફાર નથી.

૨.૯ અરજદારનો એવો પણ મામલો છે કે વિચારાધીન વર્ષ દરમિયાન તેને સ્ટારલાઈટ ડેવકોન પ્રા. લિ. પાસેથી અસુરક્ષિત ધિરાણો પ્રાપ્ત થયા હતા અને તમામ વ્યવહારો બેન્કિંગ માધ્યમો દ્વારા હાથ ધરવામાં આવ્યા હતા. સ્ટારલાઈટ ડેવકોન પ્રા. લિ. ની પુષ્ટિ, બેન્ક હિસાબની નોંધો, તુલનાપત્ર અને નફા-લુકસાન હિસાબ જોડવામાં આવ્યા હતા. મૂળ આકારણી તબક્કા દરમિયાન વિવિધ નોટિસો બહાર પાડવામાં આવી હતી અને તેના પ્રતિસાદરૂપે રજૂ કરાયેલા જવાબો કોષ્ટકબદ્ધ કરવામાં આવ્યા હતા. વિચારાધીન વર્ષ દરમિયાન પ્રાપ્ત થયેલા અસમજાવટભર્યા ધિરાણોની વિગતો મૂળ આકારણી તબક્કે યોગ્ય રીતે રજૂ કરવામાં આવી હતી, જેમ કે વિગતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે, અને ધિરાણોની વાસ્તવિકતા સમર્થનાર્થે મૂળ આકારણી તબક્કે (૧) અરજદારનું ઓડિટ કરાયેલ તુલનાપત્ર, (૨) ધિરાણદાતાની પુષ્ટિ, (૩) ધિરાણદાતાનું ઓડિટ કરાયેલ તુલનાપત્ર અને (૪) ધિરાણદાતાનો બેન્ક હિસાબ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો અને આવી તમામ વિગતો તથા પુરાવાઓની સવિસ્તર તપાસ બાદ તે સમયના આકારણી અધિકારીએ અધિનિયમની કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ તા. ૦૬.૧૨.૨૦૧૭ ના હુકમ દ્વારા આકારણી કરતાં વખતે સ્ટારલાઈટ ડેવકોન પ્રા. લિ. પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલા અસુરક્ષિત ધિરાણોના સંદર્ભમાં કોઈ ઉમેરો ન કરવાની જાગૃતપણે પસંદગી કરી હતી.

૨.૧૦ વધુમાં એવું અવરાયેલું છે કે રજૂ થયેલ પ્રકરણના વિશિષ્ટ તથ્યોના વર્ણનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે હસ્તગત મુદ્દાનો મૂળ આકારણીના તબક્કે સર્વાંગી

રીતે પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. તેથી, પુનઃખોલવાની કાર્યવાહી કાયદાની દૃષ્ટિએ માન્ય ન હોય તેવી માત્ર મતપરિવર્તનનું જ પરિણામ છે.

૨.૧૧ ફરીથી, અરજદારનું એવું કહેવું છે કે પ્રશ્નમાં રહેલા બિનસુરક્ષિત ધિરાણોની સ્વીકૃતિ સંબંધિત વ્યવહાર સંપૂર્ણપણે વાસ્તવિક અને ખરાખરો વ્યવહાર હતો, જે તેના સમર્થનમાં રજૂ કરવામાં આવેલા વિવિધ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે. તેથી, વિચારાધીન વર્ષ માટે અરજદારના હાથે કરપાત્ર આવકનું કોઈ પલાયન થયું નથી.

૨.૧૨ સામાવાળાએ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ ના ખંડ (ડી) હેઠળ તા. ૨૬.૦૭.૨૦૨૨ ના રોજ પસાર કરાયેલા હુકમ દ્વારા એવો નિષ્કર્ષ નોંધ્યો કે રૂ.૧,૨૫,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ જેટલી કરપાત્ર આવક આકલનમાંથી છૂટી ગઈ છે અને તેથી, સામાવાળાનું મંતવ્ય છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા માટે આ યોગ્ય પ્રકરણ છે. વિચારાધીન વર્ષ માટે અરજદારનું પ્રકરણ ફરીથી ખોલવાના હેતુથી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ એ જ તા. ૨૬.૦૭.૨૦૨૨ ના રોજ નોટિસ પણ આપવામાં આવેલ.

૨.૧૩ અરજદારના કહેવા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ વિવાદિત નોટિસ તેમજ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એના ખંડ (ડી) હેઠળનો વિવાદિત હુકમ સ્પષ્ટપણે ખોટો, ગેરકાયદેસર અને કાયદા વિરુદ્ધ છે.

૨.૧૪ અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, આક્ષેપિત નોટિસ મર્યાદા કાયદાથી અવરોધિત છે, જે સંદર્ભે આ અદાલતનું ધ્યાન સંબંધિત કાનૂની જોગવાઈ તરફ દોરવામાં આવ્યું છે. કલમ ૧૪૯(૧) ની ઉપકલમ (૧) ના પ્રથમ પ્રાવધાન મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈપણ નોટિસ સંબંધિત આકારણી વર્ષ, જે ૨૦૨૧ ના ૧લા દિવસે અથવા તે પહેલાં શરૂ થતું હોય, એવા પ્રકરણમાં કોઈપણ સમયે જારી કરી શકાશે નહીં, જો કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા પાર થઈ ગયેલ હોવાના કારણે, નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ના અમલમાં આવતાં તરત પહેલાં જે રીતે તે જોગવાઈઓ અમલમાં હતી તે મુજબ, તે સમયે આવી નોટિસ જારી કરી શકાતી ન હોત.

૨.૧૫ અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) મુજબ, જેમ તેઓ નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ના પ્રારંભ પહેલાં તાત્કાલિક અમલમાં હતા, સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ચાર વર્ષ, પરંતુ છ વર્ષથી વધુ નહીં, વીતી ગયા હોય, સિવાય કે કર લાયક એવી આવક જેનું મૂલ્યાંકનથી ચૂકી જવું થયું છે તે તે મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે રૂ.૧ લાખ અથવા તેથી વધુ જેટલી હોય અથવા તેવી થવાની સંભાવના હોય.

૨.૧૬ તેથી, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા તે પછી માત્ર ત્યારે જ જારી કરી શકાય, જ્યારે પુનઃખોલવાની જૂની વ્યવસ્થા હેઠળ આવી નોટિસ જારી કરવાની

મર્યાદાકાળ ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવે તે પહેલાં સમાપ્ત થયો ન હોય. આ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ દ્વારા રજૂ કરાયેલ પુનઃખોલવા સંબંધિત નવી જોગવાઈઓ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવી હતી.

૨.૧૭ અરજદારનું એવું પણ કહેવું છે કે પુનઃપ્રારંભની જૂની પ્રણાલી મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળનું પુનઃપ્રારંભ નોટિસ સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં જારી કરી શકાય તેમ હતું, અર્થાત્ સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષની અવધિ પૂર્ણ થયા બાદ કોઈ નોટિસ જારી કરી શકાતી નહોતી અને જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષની અવધિ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ અથવા તે પહેલાં પૂર્ણ થઈ ગઈ હોય, તો ઉક્ત આકારણી વર્ષો માટે નવી પ્રણાલી હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ મુજબ નોટિસ જારી કરી શકાતી નહોતી.

૨.૧૮ નવી વ્યવસ્થા હેઠળ પુનઃખોલવા સંબંધિત ઉપરોક્ત ઉદ્દેશિત કાનૂની જોગવાઈઓની મૂલવણી માટે નીચે મુજબ ઉદાહરણ આપવામાં આવેલ છે: તેથી, વિનંતી કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે અગાઉ જારી કરવામાં આવેલી પુનઃખોલવાની નોટિસ ઉપર ચર્ચિત જોગવાઈઓ તેમજ આપવામાં આવેલા ઉદાહરણના પ્રકાશમાં સ્પષ્ટપણે મર્યાદાથી બાધિત છે.

વિગતો	આકારણી વર્ષ	મૂલ્યાંકન વર્ષ
-------	-------------	----------------

	૨૦૧૩-૧૪	૨૦૧૪-૧૫
મૂલ્યાંકન વર્ષની સમાપ્તિની તારીખ	૩૧.૦૩.૨૦૧૪	૩૦.૦૩.૨૦૧૫
આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષ પૂર્ણ થવાની તારીખ	૩૧.૦૩.૨૦૨૦	૩૧.૦૩.૨૦૨૧
વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા રજૂ કરાયેલ નવી જોગવાઈઓ અમલમાં આવવાની તારીખ	૦૧.૦૪.૨૦૨૧	૦૧.૦૪.૨૦૨૧
જૂની પુનઃખોલવાની વ્યવસ્થા હેઠળ ધારા ૧૪૮ અનુસાર નોટિસ જારી કરવાની મર્યાદા અવધિ સમાપ્ત થઈ હતી કે નહીં?	હા	હા
શું અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (૧) ના પ્રથમ પ્રાવધાનને ધ્યાનમાં લેતા, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવી વ્યવસ્થા મુજબ નોટિસ જારી કરી શકાય?	ના	ના

૨.૧૯ વધુમાં આવું પણ અવેર કરવામાં આવે છે કે સંપત્તિના સ્વરૂપમાં દર્શાવાતી અને આકારણીમાંથી છૂટી ગયેલી કરપાત્ર આવક કોઈ નથી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (એ) મુજબ, સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા હોય, સિવાય કે મામલો ખંડ (બી) હેઠળ આવતો હોય. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) મુજબ, સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ, પરંતુ દસ વર્ષથી વધુ નહીં, વીતી ગયા હોય, સિવાય કે આકારણી અધિકારી પાસે હિસાબની પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો અથવા પુરાવા કબજામાં હોય, જે દર્શાવે છે કે સંપત્તિના સ્વરૂપમાં દર્શાવાતી અને આકારણીમાંથી છૂટી ગયેલી કરપાત્ર આવક તે વર્ષ માટે રૂપિયા ૫૦ લાખ જેટલી છે અથવા એટલી થવાની સંભાવના છે.

૨.૨૦ અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ની વ્યાખ્યા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) ના હેતુસર, સંપત્તિમાં જમીન અથવા મકાન અથવા બંને સ્વરૂપની સ્થાવર મિલકત, શેરો અને પ્રતિભૂતિઓ, ઋણો અને અગાઉ આપેલ રકમો, તેમજ બેંક ખાતામાંની થાપણોનો સમાવેશ થશે.

૨.૨૧ આ કાનૂની જોગવાઈઓનો સાર આ મુજબ છે: જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ પૂર્ણ થયા ન હોય, તો પ્રશ્નાસ્પદ વર્ષ માટે કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી બચી ગઈ હોય ત્યારે કોઈપણ સમયે પુનઃખોલવાની નોટિસ બહાર પાડી શકાય. જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ પૂર્ણ થઈ ગયા હોય, તો નીચેની શરતોનું પાલન થવા આધિન, કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી બચી ગઈ હોય તેવા કિસ્સામાં પુનઃખોલવાની નોટિસ બહાર પાડી શકાય:

૧. આકારણી અધિકારીના કબજામાં હિસાબની પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો અથવા પુરાવા છે, જે દર્શાવે છે કે કરપાત્ર આવક, સંપત્તિના સ્વરૂપમાં પ્રતિનિધિત થાય છે; અને

૨. આકલનમાંથી બચી ગયેલી આવક તે વર્ષ માટે રૂ. ૫૦ લાખ કે તેથી વધુ છે અથવા તેવી થવાની સંભાવના છે.

૨.૨૨ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) ના હેતુ માટે, સંપત્તિમાં સ્થાવર મિલકત, એટલે કે જમીન અથવા મકાન અથવા બંને, શેરો અને પ્રતિભૂતિઓ, ઋણો અને અગાઉ આપેલ રકમો, બેંક ખાતામાં થાપણોનો સમાવેશ થશે.

૨.૨૩ પડકારવામાં આવેલી નોટિસ, કારણ કે, સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ પૂર્ણ થયા બાદ સામાવાળા દ્વારા જારી કરવામાં આવી છે,

અરજદારના કહેવા મુજબ, એવી કોઈ કરપાત્ર આવક નથી જે સંપત્તિના સ્વરૂપમાં દર્શાવવામાં આવે અને જેનું આકારણ થવાથી ચૂકી ગઈ હોય. કેસ ફરીથી આ કારણસર ખોલવામાં આવ્યો છે કે અરજદારે લીધેલી કેટલીક બિનજામીન લોન કલ્પિત છે. વિવાદિત મુદ્દો સંપત્તિના કાર્યક્ષેત્રમાં આવશે. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) ની આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ થયેલ નથી.

૨.૨૪ અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત મુજબ એવી કોઈ માહિતી ઉપલબ્ધ નથી, જે સૂચવે કે કરપાત્ર કોઈ આવક આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ છે. અરજદારે આ અદાલતનું ધ્યાન અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની પ્રથમ પરંતુક તરફ દોર્યું હતું કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ ત્યારે સુધી જારી કરી શકાશે નહીં જ્યાં સુધી આકારણી અધિકારી પાસે એવી માહિતી ન હોય, જે સૂચવે કે સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે આકારણીપાત્રની બાબતમાં કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ છે, અને આવી નોટિસ જારી કરવા માટે આકારણી અધિકારીએ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની પૂર્વમંજૂરી પ્રાપ્ત કરી હોય. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ના સ્પષ્ટીકરણ ૧ માં અધિનિયમની કલમો ૧૪૮ અને ૧૪૮એ ના હેતુસર “માહિતી” શબ્દની વ્યાખ્યા આપવામાં આવી છે, જે સૂચવે છે કે કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ છે. “માહિતી” શબ્દનો વ્યાપ ૦૧.૦૪.૨૦૨૨ થી વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો છે.

૨.૨૫ અરજદારનું આગળનું કહેવું એ છે કે સામાવાળાએ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં ગેરકાયદેસર રીતે અને અધિકારક્ષેત્ર વિના કાર્ય કર્યું છે અને માત્ર ત્યારે જ નોટિસ જારી થઈ શકે, જ્યારે આકારણી અધિકારીને એવો વિશ્વાસ થવા માટે કારણ હોય કે કરપાત્ર કોઈ આવક આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ છે. પુનઃખોલવણી માત્ર મતપરિવર્તનના આધારે કરવામાં આવી છે. એવો વિશ્વાસ આકારણી અધિકારીનો પોતાનો હોવો જોઈએ; તે ચુકિતસંગત આધાર પર આધારિત, સમજદાર અને પ્રામાણિક વ્યક્તિનો વિશ્વાસ હોવો જોઈએ, માત્ર મતપરિવર્તન, શંકા, ગપસપ અથવા અફવા પર આધારિત નહીં, અને આકારણી અધિકારી સમક્ષ રહેલી સામગ્રી તથા આવક છૂટી જવા અંગે તેણે રચેલો વિશ્વાસ વચ્ચે જીવંત સંબંધ અથવા નિકટનો સંબંધ હોવો આવશ્યક છે.

૨.૨૬ અરજદાર રજૂ કરે છે કે આ કેસ ચકાસણી માટે પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો અને હાથે રહેલા મુદ્દાનો તે સમયના મૂલ્યાંકન અધિકારીએ મૂળ મૂલ્યાંકન તબક્કે સવિસ્તર પરીક્ષણ કર્યો હતો.

૨.૨૭ વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સક્ષમ સત્તાધિકારીની મંજૂરી યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં પ્રાપ્ત કરવામાં આવી નથી. અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મૂલ્યાંકન અધિકારીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સત્તા નથી, કારણ કે આવી નોટિસ માત્ર નેશનલ ફેસલેસ એસેસમેન્ટ સેન્ટર દ્વારા જારી થવાની હોય છે.

૩. અરજદારે રજૂ કર્યું કે અરજાની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ બાકી હોય ત્યાં સુધી, નીચે મુજબની પ્રાર્થનાઓ માંગવામાં આવે છે:

“૭... (એ) આ અરજીએ સાથે પરિશિષ્ટ “એ (કોલી.)” ખાતે જોડાયેલ વિવાદિત નોટિસ તેમજ વિવાદિત હુકમ રદ કરવામાં આવે;

(બી) આ અરજાની સ્વીકૃતિ, સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ સુધી, આ અરજી સાથે અનુબંધ “એ (કોલી.)” તરીકે જોડાયેલ વિવાદિત નોટિસ તેમજ વિવાદિત હુકમના અમલ અને અમલવારી પર સ્થગિતી આપવી અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટેની આગલી કાર્યવાહી પર પણ સ્થગિતી આપવી;

(સી) ન્યાયના હિતમાં યોગ્ય અને વિહિત ગણાતી અન્ય કોઈપણ તથા વધુ રાહત મંજૂર કરવામાં આવે;

(ડી) આ અરજાના ખર્ચ અંગે જોગવાઈ કરવી.”

૪. આ અદાલતે નોટિસ બહાર પાડી હતી અને સામાવાળાની તરફેથી અરજીના મેમોમાં કરાયેલા તમામ આક્ષેપો તથા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલોનો ઇનકાર કરતાં પ્રત્યુત્તરરૂપ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે.

૪.૧ સામાવાળા મુજબ, અરજદાર દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની બાબતે ઉઠાવવામાં આવેલ પડકાર એ આધાર પર છે કે તે મર્યાદાકાળથી અવરોધિત છે. ભારત સંઘ વિ. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત)

કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા તા. ૦૪.૦૫.૨૦૨૨ના ચુકાદામાં આપવામાં આવેલ આધાર અને નિર્દેશોના આધારે કેસને પુનઃખોલવામાં આવ્યો છે, તેથી કેસ મર્યાદાકાળથી અવરોધિત હોવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. આકારણીગ્રાહકે એવું કહેવા માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧)(બી) ની વ્યાખ્યાનો ઉલ્લેખ કર્યો છે કે સંપત્તિના સ્વરૂપમાં કરપાત્ર કોઈ આવક આકારણીમાંથી છટી ગઈ નહોતી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧)(બી) નીચે મુજબની વ્યાખ્યા આપે છે: “વ્યાખ્યા-આ ઉપકલમના ખંડ (બી) ના હેતુ માટે, “સંપત્તિ” માં સ્થાવર મિલ્કત, એટલે કે જમીન અથવા મકાન અથવા બંને, શેરો અને પ્રતિભૂતિઓ, ઋણો અને અગ્રિમો, બેંક ખાતામાં જમા રકમનો સમાવેશ થશે.” વ્યાખ્યાનું માત્ર વાચન જ સ્પષ્ટ કરે છે કે તેનું સ્વરૂપ સમાવેશક છે, અપવર્જક નથી.

૪.૨ અસેસીને રૂપિયા ૧,૨૫,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ પ્રાપ્ત થઈ છે, જે શેલ કંપની હોવાનું સાબિત થયું છે અને તે જ સ્ટારલાઈટ ડેવકોન પ્રા. લિ. પાસેથી પ્રાપ્ત થઈ છે, જે સંપત્તિના સ્વરૂપમાં દર્શાવવામાં આવી છે. તેથી, અરજદારનો આ તકરાર વિચારણા માટે સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. ૪.૩ અરજદારે એવો પાણ તકરાર કર્યો કે એવો કોઈ માહિતીભર્યો આધાર ઉપલબ્ધ નથી, જે દર્શાવે કે કરપાત્ર કોઈ આવક મૂલ્યાંકનમાંથી બચી ગઈ છે. કોલકાતા, એ.ડી.આઈ.ટી. (ઇન્વ.), યુનિટ ૨(૪) પાસેથી પ્રાપ્ત માહિતી અનુસાર, માજી ગ્રુપના મામલામાં ૦૫.૧૧.૨૦૨૦ના રોજ કરવામાં આવેલી શોધ કાર્યવાહી દરમિયાન એવું જાણવા મળ્યું હતું કે અનુપ માજીએ સ્ટારલાઈટ ડેવકોન પ્રા. લિ. સહિત કેટલીક કાગડી

કંપનીઓ હસ્તગત કરી હતી, જે શેલ કંપની હોવાનું સાબિત થયું છે, અને અસેસીએ આવી કંપની પાસેથી બિનસુરક્ષિત ઋણ પ્રાપ્ત કર્યું હતું. તેથી, આકારણી અધિકારી સમક્ષ એવી માહિતી ઉપલબ્ધ છે, જે દર્શાવે છે કે કરપાત્ર આવક મૂલ્યાંકનમાંથી બચી ગઈ છે.

૪.૪ અરજદારે વધુમાં દલીલ કરી કે ફરીથી શરૂ કરાયેલ કાર્યવાહી માત્ર અભિપ્રાયના ફેરફારના આધારે છે. મૂલ્યાંકન ૦૬.૧૨.૨૦૧૭ના રોજ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં અરજદારે જણાવ્યું હતું કે અસુરક્ષિત ઋણોની તે સમયના અધિકારી દ્વારા ચકાસણી કરવામાં આવી હતી અને તે જ સ્વીકારવામાં આવ્યા હતા. મૂલ્યાંકનનું પુનઃપ્રારંભ માત્ર અભિપ્રાયમાં ફેરફાર છે. આ કેસમાં શોધ કાર્યવાહી ૦૫.૧૧.૨૦૧૭ના રોજ હાથ ધરવામાં આવી હતી. કચેરીને માહિતી ૨૪.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ હતી. મૂળ મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી દરમિયાન, નિર્ધારક અધિકારીને આ બાબતની જાણ ન હોત કે અસેસીને ઋણ આપનાર કંપની ખોબલી કંપની હતી. શોધ કાર્યવાહી દરમિયાન તે નિશ્ચિત થયું હતું.

૪.૫ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ પુનઃમૂલ્યાંકન શરૂ કરવા માટેના હુકમને પસાર કરવા બાબતે પૂર્વ મંજૂરી અંગે, તે પ્રિન્સિપલ સીસીઆઈટી, ગુજરાત દ્વારા અપાઈ હતી, તેથી સક્ષમ પ્રાધિકારીની મંજૂરી યોગ્ય રીતે પ્રાપ્ત કરવામાં આવી છે.

૪.૬ અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મૂલ્યાંકન અધિકારીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સત્તા નથી, કારણ કે આવી નોટિસ નેશનલ ફેસલેસ અસેસમેન્ટ સેન્ટર દ્વારા જ જારી થવાની હોય છે, એવી દલીલ અંગે એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે, વર્ષ ૨૦૨૨ની સૂચના નં. ૧૮ પછી, સીબીડિટી દ્વારા યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં તા. ૦૪.૦૫.૨૦૨૨ના ચુકાદાના અમલીકરણ માટે તા. ૧૧.૦૫.૨૦૨૨ની સૂચના નં. ૧/૨૦૨૨ જારી કરવામાં આવી છે, જેનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, અને તેવી સૂચના અનુસાર અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મૂલ્યાંકન અધિકારીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સત્તા છે. વૈકલ્પિક અસરકારક ઉપાયનો આધાર પણ ગંભીરતાપૂર્વક ઉઠાવવામાં આવ્યો છે.

૪.૭ એવું ઉલ્લેખિત કરવામાં આવ્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એની નવી જોગવાઈ હેઠળ નોટિસો જારી કરીને કેસ ફરીથી ખોલવામાં આવ્યો છે અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ નોટિસો જારી કરીને આકારણીધારકને સંબંધિત પુરાવાઓ અને સ્પષ્ટીકરણ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે અને નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની મંજૂરી પ્રાપ્ત કર્યા પછી કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવી છે.

જ.૮ ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ પ્રા. લિ. ના મામલામાં વર્ષ ૨૦૨૨ ની ડબલ્યુ.પી.સી. નં. ૧૩૧૦૨, તા. ૦૨.૦૯.૨૦૨૨ માં દિલ્હી વડી અદાલતના નિર્ણય પર આધાર મૂકવામાં આવ્યો છે, જેમાં અદાલતે આ મુજબ ઠરાવ્યું છે:

મૂલ્યાંકન માટેનો સમયગાળો આ તારીખ સુધી લંબાવવામાં આવેલ હતો કે

૩૦.૦૬.૨૦૨૧. આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટેની પ્રારંભિક પુનઃઆકારણી નોટિસ અરજદારને જણાવેલ મર્યાદાની વિસ્તૃત અવધિની અંદર આપવામાં આવેલ. સર્વોચ્ચ અદાલતે જાહેરાત કરી છે કે જણાવેલ પુનઃઆકારણી નોટિસને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ હેઠળ જારી કરાયેલી નોટિસ તરીકે માનવામાં આવે અને મહેસૂલ વિભાગને જણાવેલ કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે. હાલના કેસમાં આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોવાનું આક્ષેપિત આવક રૂપિયા ૫૦ લાખથી વધુ છે અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧)(બી) ની કડક આવશ્યકતા (વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સુધારેલા મુજબ) પૂર્ણ થયેલી છે. તદનુસાર, હાલની અરજિ બાકી અરજી સાથે નામંજૂર કરવામાં આવે છે."

જ.૯ પ્રત્યૂત્તરરૂપ સોગંદનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેને આ તબક્કે વિસ્તૃત રીતે ઉદ્દેખ કરવાની આવશ્યકતા ન હોઈ શકે.

પ. દિલ્હી વડી અદાલતના નિર્ણય અંગે અરજદારે એવી દલીલ કરી છે કે દિલ્હી હાઈકોર્ટે આ હકીકતની મૂલવણી કરી નથી કે જૂનો કાયદો અમલમાં ચાલુ રહ્યો

નહોતો. તેમાં એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ અને ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે આપવામાં આવેલ અને તેથી, જૂનો અધિનિયમ ચાલુ રહ્યો હોત તો આવી નોટિસોની જારીઆત પર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાયો ન હોત, તે કારણસર જણાવેલી નોટિસોને માન્ય રીતે જારી કરાયેલ ગણવામાં આવી હતી. તેથી, દિલ્લી હાઇકોર્ટ સમક્ષ રહેલા મુદ્દાનો નિર્ણય રાજસ્વના પક્ષમાં કર્યો.

પ.૧ તેણે આ બાબતની પણ મૂલવણી કરી નથી કે ટેક્સેશન એન્ડ અદર લૉઝ (રીલેક્ષેશન એન્ડ એમેન્ડમેન્ટ ઓફ સર્ટન પ્રોવિઝન) અધિનિયમ, ૨૦૨૨ (હવેથી સંક્ષિપ્તતાના હિતાર્થે ‘ટી.એલ.એ. અધિનિયમ’ તરીકે ઉલ્લેખિત) ની જોગવાઈએ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવેલા નવા અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત કોઈપણ સમયમર્યાદા લંબાવી નહોતી.

પ.૨ તે જૂના અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો અને નવા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ સાથે કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળના હુકમ સાથે વાંચતા જારી કરાયેલ નોટિસો વચ્ચેનો ભેદ પણ મૂલવી શક્યું નહોતું.

પ.૩ અરજદારના જણાવ્યા મુજબ, આવકવેરા વિભાગે આ દલીલ કરવા માટે ટી.એલ.એ. અધિનિયમની જોગવાઈઓ પર વ્યાપકપણે આધાર રાખ્યો છે કે વિવાદિત નોટિસો કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત મર્યાદા અવધિની અંદર જારી કરવામાં આવી છે અને તે મુજબ કાયદા અનુસાર પણ છે.

૬. એવો આગ્રહ કરવામાં આવે છે કે સામાવાળા દ્વારા ઉલ્લેખિત સમયવધારો માત્ર નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા કરવામાં આવેલા સુધારાના સમાવેશ પહેલાંના અસુધારિત અધિનિયમની જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં જ છે. સમયમર્યાદાનો વધારો ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધીનો છે. તે માત્ર અધિનિયમની અસુધારિત જોગવાઈઓ પર જ લાગુ પડતો હતો. જ્યારે સામાવાળા એવું કહે છે કે ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલ સમયવધારો આવકવેરા સત્તાધિકારીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની મૂળ નોટિસની તારીખ સુધી પાછા જવાની સગવડ આપશે, ત્યારે તેની અભિગમમાં સ્પષ્ટતા નથી. સામાવાળાએ યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયને નજરઅંદાજ કર્યો છે, જેમાં સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂળરૂપે જારી કરાયેલ નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી થયેલી નોટિસો તરીકે ગણવાની રહેશે. નવી યોજના હેઠળ, કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળની કારણદર્શક નોટિસો અધિકારક્ષેત્ર નિર્ધારિત કરતી નોટિસો નથી; તેથી, આવી નોટિસોનું જારીકરણ કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસોને અધિકારક્ષેત્ર નિર્ધારિત કરતી નોટિસો તરીકે બનાવી દેશે, ભલે આવકવેરા સત્તાધિકારીની એ રજૂઆત, સ્વીકાર્યા વિના માત્ર દલીલાર્થે માન્ય ધરીએ, કે ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલ સમયવધારો તેને મૂળ તારીખ સુધી પાછા જવાની સગવડ આપે છે, સાચી હોય. નવી યોજના હેઠળ, કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસો માત્ર કાર્યવાહી પ્રારંભ કરવાની અવધિ માટે હોય છે અને આવી નોટિસો માત્ર પોતાના બળે ફરીથી ખોલવા માટે અધિકારક્ષેત્ર પ્રદાન કરતી નથી.

૭. વારંવાર ભારપૂર્વક ઉદ્દેખ કરવામાં આવે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧)ની પ્રથમ પરંતુક જોગવાઈ રાજસ્વ વિભાગને જૂની વ્યવસ્થામાં મર્યાદા અવધિ તરીકે નિર્ધારિત છ વર્ષની અવધિ બાદ નોટિસો જારી કરવાની સત્તા આપતી નથી. હાલના કેસમાં આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષથી વધુ સમય વીતી ગયો છે અને તેથી, આ કાર્યવાહી મર્યાદાબંધ હોવાથી અવરોધિત છે. ટીએલએ અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલ વિસ્તરણ, સૂચનાઓ સાથે વાંચવામાં આવે ત્યારે, જે ક્ષણે આધારભૂત જોગવાઈઓ કાયદાપુસ્તકમાંથી દૂર કરવામાં આવે છે તે ક્ષણે અમલમાં રહેતું બંધ થઈ જાય છે. મુખ્ય જોગવાઈ વિના જોગવાઈનું વિસ્તરણ શૂન્યાવકાશમાં અમલમાં રહી શકતું નથી. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં લેતાં, પ્રથમ પરંતુક જોગવાઈ રાજસ્વ વિભાગના છ વર્ષની અવધિથી પરે, કોઈપણ વિસ્તરણ ગણતરીમાં લીધા વિના ગણવાની એવી અવધિ બાદ, પુનઃખોલવાની નોટિસો જારી કરવાની હકોને મર્યાદિત કરશે. ટીએલએ અધિનિયમ અને ત્યારબાદની સૂચનાઓએ નવી અધિનિયમ હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ કોઈ મર્યાદા અવધિનું વિસ્તરણ કર્યું ન હતું, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવ્યું.

૮. આ અદાલતે માનનીય વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી તુષાર હેમાણી, જેમને માનનીય વકીલ સુશ્રી વૈભવી પરીખ સહાય કરતા હતા, માનનીય વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સોપારકર, જેમને માનનીય વકીલ શ્રી બી.એસ. સોપારકર સહાય કરતા હતા, માનનીય વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આર.કે. પટેલ, જેમને માનનીય વકીલ શ્રી ડી.આર.

પટેલ સહાય કરતા હતા, માનનીય વકીલ શ્રી ધારણ ગાંધી, માનનીય વકીલ શ્રી નિશિત ગાંધી, જેમને માનનીય વકીલ સુશ્રી નિધિ વ્યાસ સહાય કરતા હતા, માનનીય વકીલ શ્રી સુધીર મહેતા, માનનીય વકીલ શ્રી મનીષ જે. શાહ, માનનીય વકીલ શ્રી જુમી પટેલ, માનનીય વકીલ શ્રી ધિનાલ શાહ, અરજદારો તરફથી માનનીય વકીલ શ્રી એસ.એન. દિવાળિયા તથા આવક વિભાગ તરફથી માનનીય પરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ શ્રી વરુણ પટેલ અને સામાવાળા-વિભાગ તરફથી માનનીય પરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ શ્રી નિકુંત રાવલને વિસ્તૃત રીતે સાંભળ્યા હતા. ૮.૧ બન્ને પ્રતિસ્પર્ધી પક્ષોની વિસ્તૃત મૌખિક તેમજ લેખિત રજૂઆતો અત્યંત પ્રબોધક વાંચનરૂપ છે, તથાપિ, આ ચુકાદો અનાવશ્યક રીતે વિશાળ ન બને તે હેતુસર, તેમની મૂળ ભાષામાં અહીં પુનરુત્પન્ન કરવામાં આવતી નથી. મર્યાદા અવધિથી પ્રતિબંધિત છે કે કેમ તે બાબતે નોટિસ.

૯. વર્તમાનમાં મૂળભૂત પડકાર સમયમર્યાદા દ્વારા અવરોધિત થવાના મુદ્દાનો છે, જેમાં આ બાબત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે કે જો નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવવા પહેલાં જેમ કલમ ૧૪૯ની અસંશોધિત જોગવાઈઓ અસ્તિત્વમાં હતી, તે હેઠળ નોટિસ જારી કરી શકાતી ન હોય, તો અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ની સંશોધિત જોગવાઈઓ હેઠળ પણ નોટિસ જારી કરી શકાતી નથી. તેથી, જો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પહેલાં જેમ કલમ ૧૪૯ની અસંશોધિત જોગવાઈઓ અમલમાં હતી તેમનો સંદર્ભ લેવાય, તો ઉક્ત જોગવાઈઓ સંબંધિત મૂલ્યાંકન

વર્ષના અંતથી છ વર્ષ સુધીની મહત્તમ સમયમર્યાદા મૂલ્યાંકનને પુનઃખોલવા માટે નિર્ધારિત કરે છે.

૯.૧ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે છ વર્ષની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ પૂર્ણ થાય છે અને તેથી, કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૨૬.૦૭.૨૦૨૨ના રોજ જારી કરવામાં આવેલી નોટિસ સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે. તેમ છતાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા પૂર્વ-સુધારિત જોગવાઈઓ અનુસાર ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ સમાપ્ત થઈ ગઈ હોવાથી, નવી પુનઃઆકારણી યોજનાની હેઠળ આવી નોટિસ જારી કરી શકાય નહીં.

૧૦. વિગતવાર સુનાવણી મર્યાદાના આધાર પર પણ થઈ છે, અર્થાત્, “એસેસમેન્ટ વર્ષો ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫” માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવા નોટિસો, “યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત)” કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પછી, “અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧) ની પ્રથમ જોગવાઈ” ના પ્રકાશમાં, તથા જૂના અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસો જારી થયા પછી થયેલા વિકાસોના સંદર્ભમાં, સમયમર્યાદાથી અવરોધિત થાય છે કે કેમ, તે પ્રશ્ન પર.

૧૧. નોંધપત્રક પર રહેલી સામગ્રી પરથી, પ્રારંભમાં, આ નોંધપત્રક આવશ્યક છે કે મૂલ્યાંકન અધિકારીએ અધિનિયમની પૂર્વવર્તી કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૧ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા તે પછી પુનર્મૂલ્યાંકન અંગેની નોટિસો જાહેરનામું

નં. ૨૦/૨૦૨૧, તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને જાહેરનામું નં. ૩૮/૨૦૨૧, તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ પર આધાર રાખીને બહાર પાડી હતી, જેણે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના અમલમાં આવવા અગાઉ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ જેમ તે અમલમાં હતી તેમ તે જોગવાઈઓની લાગુ પડતાને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ની અવધિથી આગળ વિસ્તૃત કરી હતી.

૧૨. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની આ પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસોને વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી અને કેટલીક વડી અદાલતોએ આ આધારે પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસો રદ કરી હતી કે તે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી આપવામાં આવેલ અને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ જે સ્વરૂપે અમલમાં હતી તેવી પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓની કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૧ દ્વારા તે શાસિત થઈ શકતી નથી, પરંતુ તેના બદલે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા અમલમાં આવેલી પ્રતિસ્થાપિત કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૧ દ્વારા તે શાસિત થવાની હતી. ૧૩. આ સંદર્ભમાં અલ્હાબાદ, રાજસ્થાન, દિલ્હી અને બોમ્બેની વડી અદાલતોના કેટલાક નિર્ણયોની નોંધ લેવી લાભદાયક રહેશે.

૧૩.૧ અમે નોંધ કરી શકીએ છીએ કે અલાહાબાદ હાઈકોર્ટ અશોક કુમાર અગરવાલ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા ના કેસમાં, જે (૨૦૨૧) ૧૩૧ ટેક્સમેન.કોમ ૨૨ (અલાહાબાદ) માં અહેવાલિત છે, અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ અને ૧૪૮ ની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસોની માન્યતાને

પડકારવાનો પ્રશ્ન વિચાર્યો હતો, જ્યાં ટી.એલ.એ. અધિનિયમ તેની જાહેરનામું સાથે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવે તે પહેલાં અમલમાં મુકવામાં આવેલ હતો, જેમાં કોવિડ-૧૯ મહામારીના પ્રસારને કારણે અસ્તિત્વમાં આવેલી સામાન્ય કઠિનાઈના કારણે મર્યાદાકાળમાં સામાન્ય શિથિલતા પ્રદાન કરવામાં આવી હતી. અદાલતે એવો નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે સક્ષમીકરણ અધિનિયમ હેઠળ જારી કરાયેલ જાહેરનામું દ્વારા અધિનિયમની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓના અમલને વિસ્તૃત કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ તથા નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા રજૂ કરાયેલ અન્ય જોગવાઈઓને મુલતવી રાખવામાં આવી હતી, એવી કોઈ અનુમાનધારણા અસ્તિત્વમાં નથી.

૧૩.૧.૨ વિવિધ જોગવાઈઓ અને પ્રાધિકારોની વિગતવાર ચર્ચા દ્વારા, તેવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવ્યા પછી, ટી.એલ.એ. અધિનિયમ, ૨૦૨૦નો અમલ સ્થાને આવેલ જોગવાઈઓ પર થશે અને પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓ પર નહીં; અને કારણ કે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ના બળે, અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ અને ૧૪૮ની જોગવાઈઓ, જેમનું અસ્તિત્વ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી હતું, તે આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ દ્વારા અમલમાં મૂકાયેલ નવી જોગવાઈઓ સાથે સ્થાને આવી ગઈ હતી, અને પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓને જાળવી રાખવા માટે કોઈ બચાવ જોગવાઈના અભાવે, આવક વિભાગ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા તે પછી માત્ર સ્થાને આવેલ કાયદા અનુસાર જ પુનઃઆકારણીની કાર્યવાહી શરૂ કરી શકતો હતો. અને તેથી,

ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ની સ્થાને આવેલ જોગવાઈઓનું પાલન કર્યા વિના, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા તે પછી જારી કરવામાં આવેલી પુનઃઆકારણીની નોટિસો રદ કરવામાં આવી હતી.

૧૩.૩ સુદેશ તનેજા વિ. ઇનકમ-ટેક્સ ઓફિસર, વોર્ડ-૧(૩), જયપુર, જેનો અહેવાલ (૨૦૨૨) ૧૩૫ ટેક્સમેન.કોમ ૫ (રાજસ્થાન) માં પ્રકાશિત થયો છે, તે મામલે રાજસ્થાન હાઈકોર્ટે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ અને ૧૪૮ની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓનું પાલન કરીને, જ્યારે તે જોગવાઈઓ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી બદલી દેવામાં આવી હતી, ત્યારે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલી પુનર્મૂલ્યાંકન નોટિસોની માન્યતાને આપવામાં આવેલ પડકારનો વિચાર કર્યો હતો. અદાલતે ઠરાવ્યું કે ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ હેઠળની પુનર્મૂલ્યાંકનની કાનૂની જોગવાઈઓની રચનામાં એવું સૂચવનારી કોઈ નિશાની મળતી નથી કે બદલાવ થયા પછી પણ, બદલાવ પહેલાંના મૂલ્યાંકન સમયગાળા માટે જૂની જોગવાઈઓ ચાલુ રહેશે; તેથી ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા ત્યારબાદ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવી હોય તો તે ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ હેઠળ નવી દાખલ કરાયેલી જોગવાઈઓ અનુસાર જ હોવી આવશ્યક રહેશે. તેથી, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા ત્યારબાદ કલમ ૧૪૮એની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈનું પાલન કર્યા વગર જારી કરાયેલી પુનર્મૂલ્યાંકન નોટિસોને ગેરકાયદેસર ગણાવીને રદ કરવામાં આવી હતી.

૧૩.૩.૧ રાજસ્થાન હાઇકોર્ટ એ પણ ઠરાવ્યું કે ટી.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૩(૧) દ્વારા કેન્દ્ર સરકારને નિર્દિષ્ટ અધિનિયમોમાં કાર્યવાહી હાથ ધરવા અને પાલનકાર્યો કરવા માટેની સમયમર્યાદાઓને જાહેરનામું બહાર પાડી ૩૧.૧૨.૨૦૨૦ સુધી વિસ્તૃત કરવાની સત્તા સોંપવામાં આવી હતી, પરંતુ આવકવેરા અધિનિયમની જોગવાઈઓને સ્પર્શતી કોઈપણ સ્પષ્ટીકરણ તે સોંપાયેલ સત્તાનો ભાગ નહોતી. તેથી, સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા જારી કરાયેલા તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ના જાહેરનામાઓના સ્પષ્ટીકરણો, જેમણે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના રોજ જે સ્થિતિમાં અધિનિયમની કલમો ૧૪૮, ૧૪૯ અને ૧૫૧ અમલમાં હતી અને નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ના અમલારંભ પહેલાં હતી, તેમની લાગુ પડતાને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછીના સમયગાળા સુધી વિસ્તૃત કરી હતી, તે અસંવિધાનિક હતા અને અમાન્ય જાહેર કરવાના હતા.

૧૩.૪ મોન મોહન કોહલી વિ. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ-ટેક્સના કેસમાં દિલ્લી હાઇકોર્ટ, જે ૨૦૨૧ ૧૩૩ ટેક્સમેન.કોમ ૧૬૬ (દિલ્લી) માં અહેવાલિત છે, ટી.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૩(૧)નો પણ વિચાર કર્યો હતો, જે કેન્દ્ર સરકારને નિર્દિષ્ટ અધિનિયમમાં નિર્ધારિત કરાયેલા કાર્યની પૂર્ણતા અથવા પાલન માટે સમયમર્યાદા વધારવા અંગે સૂચના બહાર પાડવા સક્ષમ બનાવે છે, પરંતુ સરકારને કોઈ એવી જોગવાઈની લાગુ પડતાને મુલતવી રાખવાનો અધિકાર આપતી નથી, જે કોઈ નિશ્ચિત તારીખથી વિધાનમંડળ દ્વારા અધિનિયમિત કરવામાં આવી હોય. સમયબહાર થવા જતાં કોઈ કાર્યની

સમયમર્યાદાના વિસ્તરણ અને વિધાનમંડળ દ્વારા અધિનિયમિત તથા સૂચિત કરવામાં આવેલી કોઈ જોગવાઈની લાગુ પડતા વચ્ચે ભેદ છે.

૧૩.૪.૧ તેથી, એવો નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો કે તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ની જાહેરનામું નં. ૨૦/૨૦૨૧ અને તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની જાહેરનામું નં. ૩૮/૨૦૨૧ માંની સ્પષ્ટીકરણ એ(એ)(૨)/એ(બી), અધિનિયમની પૂર્વવર્તી કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ને તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી વિસ્તૃત કરવા માટે સત્તાથી પર હતી, કારણ કે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રસ્થાપિત પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈના અમલને તા. ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી મુલતવી રાખવામાં આવ્યો હતો. તેથી, દિલ્લી વડી અદાલત મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ અથવા તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ નોટિસોને, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી વિશિષ્ટ રીતે પ્રતિસ્થાપિત કરાયેલ જોગવાઈઓનું પાલન કરવું આવશ્યક હતું અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની વિવાદિત આકારણી નોટિસો રદ કરવામાં આવી હતી. એમ માનવામાં આવ્યું કે આ નોટિસો અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ એ હેઠળ નિર્ધારિત ફરજિયાત જોગવાઈઓના ઉદ્ધંધનમાં આપવામાં આવેલ, જે સુધારેલ નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ મુજબ તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવી હતી. ટી.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૩(૧) એ એવો કાનૂની અનુમાન સજ્યો હતો કે જેના બળે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮, જેમ તે તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પહેલાં અસ્તિત્વમાં હતી, તેને તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ અને તા. ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચેના વિસ્તૃત સમયગાળા

દરમિયાન અમલમાં મૂકી શકાય, તેવી રાજસ્વની દલીલ સ્વીકારવામાં આવી નહોતી.

૧૩.૪.૨ દિલ્લી વડી અદાલતના સંબંધિત નિષ્કર્ષો અને અવલોકન નીચે મુજબ છે:

“૭૯. એનું પણ મૂલવવું આવશ્યક છે કે રિલેક્ઝેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ કરતાં ઘણાં પહેલાં ઘડવામાં આવ્યો હતો. પરિણામે, એવો દાવો કોઈ રીતે કરી શકાય નહીં કે રિલેક્ઝેશન અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈ, તો તેના હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી કોઈ સૂચના તો બહુ દૂરની વાત, એવી રીતે અર્થઘટિત કરી શકાય કે જે હજી ઘડવાનો બાકી રહેલો નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ની લાગુપાત્રતામાં સુધારો કરે અથવા ફેરફાર કરે અથવા તેને બહાર રાખે. વધુમાં, કારણ કે અરજદારો રિલેક્ઝેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ દ્વારા અથવા તેના હેઠળ આપવામાં આવેલ સમયવિસ્તારમાંથી કોઈને પડકારતા નથી, તેથી ઉક્ત નોન-ઓબ્સ્ટાન્ટે કલમ હાલના વિવાદ માટે સંપૂર્ણપણે અસંગત છે.

રાજસ્વ વિભાગ દ્વારા “આવી કાર્યવાહી” અને “વિસ્તરણ/વિસ્તૃત” એવા બે શબ્દપ્રયોગોને પસંદગીપૂર્વક ઉપાડી લેવો મૂળભૂત અર્થઘટનના સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ છે, કારણ કે તે સિદ્ધાંતો કાનૂની જોગવાઈની ભાષામાંથી શબ્દોને પસંદગીપૂર્વક સ્વીકારવા/અવગણવા પર પ્રતિબંધ મૂકે છે, તેમજ એ હકીકતના પણ વિરુદ્ધ છે કે રિલેક્ઝેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ કરતાં ઘણો પહેલાં અધિનિયમિત કરવામાં આવ્યો હતો।

૮૦. વાંધાગ્રસ્ત નોટિસો સમયમર્યાદાથી અવરોધિત નથી તેવો પોતાનો અભિપ્રાય આધારિત કરવા માટે, રાજસ્વ વિભાગે રાહત અધિનિયમ, ૨૦૨૦ ની કલમ ૩ દ્વારા નિર્ધારિત પૂર્વશરતનો વિચાર પણ કર્યા વિના, પસંદગીપૂર્વક માત્ર બે શબ્દસમૂહો, અર્થાત્ "એવી કાર્યવાહી" અને "વિસ્તારિત ગણાશે" ઉપાડી લઈને એવી વ્યાખ્યા આગળ ધપાવી છે, જેનો કલ્પનાત્મક વિચાર પણ વિધાનમંડળે ઉક્ત જોગવાઈ ઘડતી વખતે કર્યો હોઈ શકે નહીં; એટલે કે, કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો પાછલી તારીખથી લાગુ ગણાશે અને જૂના કાયદા દ્વારા શાસિત રહેશે. આ અદાલતના મતાનુસાર, રાજસ્વ વિભાગની રજૂઆત સંપૂર્ણપણે ખામીપૂર્ણ છે, કારણ કે તે વ્યાખ્યાના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોના વિરુદ્ધ છે, જે કાનૂની જોગવાઈની ભાષામાંથી શબ્દોને પસંદગીપૂર્વક અપનાવવાનું અથવા અવગણવાનું નિષેધ કરે છે.

૮૧. આ સ્થિર કાનૂન છે કે જ્યારે કોઈ અધિનિયમના શબ્દો સ્પષ્ટ અને દ્વિઅર્થી ન હોય, ત્યારે અદાલત માટે ડિજિટલી સહી કરેલ દ્વારા: જસવંત સિંહ રાવત સહી કરવાની તારીખ: ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ૧૪:૦૫:૩૬ અધિનિયમ ૧૫ માં શબ્દો ઉમેરવા માન્ય નથી. હકીકતમાં, કરલાગૂ અધિનિયમોના અર્થઘટનનો સિદ્ધાંત રોલેટ જે. દ્વારા તેમના પ્રખ્યાત નિવેદનમાં કેપ બ્રાન્ડી સિન્ડિકેટ વિ. આઈ.આર.સી. (૧ કેબી ૬૪, ૭૧) માં શ્રેષ્ઠ રીતે વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો હતો: "કરલાગૂ અધિનિયમમાં માત્ર તે જ જોવાનું હોય છે જે સ્પષ્ટપણે કહેવામાં આવ્યું હોય. તેમાં કોઈ આશયગત અર્થઘટન માટે અવકાશ નથી. કર બાબતે કોઈ

સમતાનો સિદ્ધાંત લાગુ પડતો નથી. કર અંગે કોઈ પૂર્વધારણા નથી. તેમાં કંઈ ઉમેરવાનું નથી, કંઈ નિહિત માનવાનું નથી. વપરાયેલી ભાષાને નિષ્પક્ષ રીતે જોવામાં આવી શકે છે. ”

૮૨. ન્યાયતંત્ર કાયદાનું પુનર્લેખન કરીને નીતિ નિર્માણના ક્ષેત્રમાં અતિક્રમણ કરી શકતું નથી, ભલે તે માટેના પ્રલોભનો કેટલા પણ પ્રબળ હોય. સર્વોચ્ચ અદાલતે એ.વી. ફર્નાન્ડિઝ વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળા (એ.આઈ.આર. ૧૯૫૭ એસ.સી. ૬૫૭) માં ઠરાવ્યું છે કે, “રાજકોષીય કાયદાઓનું અર્થઘટન કરતી વખતે અને કોઈ વ્યક્તિની કરચુકવણીની જવાબદારી નક્કી કરતી વખતે કાયદાના કડક શબ્દપ્રમાણનો જ વિચાર કરવો જોઈએ. જો રાજસ્વ વિભાગ અદાલતને સંતોષ આપે કે પ્રકરણ કાયદાની જોગવાઈઓની કડક સીમામાં આવે છે, તો તે વ્યક્તિ પર કર લગાડી શકાય. બીજી તરફ, જો પ્રકરણ કર લાદતા કાયદાની જોગવાઈઓની ચાર દીવાલોની અંદર આવરી લેવાયેલું ન હોય, તો અનુમાનથી કે સમાનતાના આધારે કે વિધાનમંડળના આશયોની તપાસ કરવાનો પ્રયાસ કરીને અને વિષયનું તાત્પર્ય શું હતું તે વિચાર કરીને કોઈ કર લાદી શકાય નહીં. ”

૮૩. વધુમાં, રિલેક્સેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ ને રાષ્ટ્રપતિની મંજૂરી ૨૯મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૦ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ હતી, જ્યારે ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ને મંજૂરી ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧ના રોજ પ્રાપ્ત થઈ હતી. પરિણામે, એવો દાવો કરી શકાય નહીં કે રિલેક્સેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ની કોઈ જોગવાઈ, અને તો પણ

તેની હેઠળ જારી કરાયેલ કોઈપણ જાહેરનામું, સર્વોચ્ચ અદાલતની બંધારણીય પીઠે પડ્મા સુન્દરા રાવ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ તમિલ નાડુ અને અન્ય (૨૦૦૨) ૩ એસ.સી.સી. ૫૩૩ માં અવલોકન કર્યું છે: "૧૨.....અદાલત કોઈ સ્પષ્ટ અને ક્ષિઅર્થરહિત કાયદાકીય જોગવાઈમાં કંઈ ઉમેરણ વાંચી શકતી નથી. અધિનિયમ વિધાનમંડળનો હુકમ છે. અધિનિયમમાં ઉપયોગમાં લેવાયેલ ભાષા વિધાનમંડળની મંજિલનો નિર્ધારક પરિબળ છે. અર્થઘટનનો પ્રથમ અને મુખ્ય નિયમ એ છે કે વિધાનનો આશય વિધાનમંડળે પોતે ઉપયોગમાં લીધેલા શબ્દોમાંથી જ શોધવો જોઈએ. પ્રશ્ન એ નથી કે શું અનુમાનિત થઈ શકે અને શું આશય રાખવામાં આવ્યો હોઈ શકે, પરંતુ શું કહેવાયું છે તે છે.....૧૪. કોઈ જોગવાઈનું અર્થઘટન કરતી વખતે અદાલત માત્ર કાયદાનું અર્થઘટન કરે છે અને કાયદો બનાવી શકતી નથી. જો કાયદાની કોઈ જોગવાઈનો દુરુપયોગ થાય અને કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને આધીન બને, તો જો આવશ્યક માનવામાં આવે તો તેમાં સુધારો કરવો, ફેરફાર કરવો અથવા તેને રદ કરવું તે વિધાનમંડળનો વિષય છે....." ૧૬ સરેગામા ઇન્ડિયા લિ. વિરુદ્ધ નેક્સ્ટ રેડિયો લિમિટેડ અને અન્ય, ૨૦૨૧ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન એસ.સી. ૮૧૭ ડિજિટલી સહી કરનાર: જસવંત સિંહ રાવત સહી કરવાની તારીખ: ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ૧૪:૦૫:૩૬ તેની હેઠળ, તેનો એવો અર્થ કરવામાં આવવો જોઈએ નહીં કે હજી અમલમાં આવવાનું બાકી રહેલા ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ની લાગુ પડતાને તેમાં સુધારો, ફેરફાર અથવા બાકાત કરવામાં આવ્યો હોય. આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની

પ્રતિસ્થાપિત કલમ ૧૪૭નો ઉદ્દેશ વિવાદિત સ્પષ્ટીકરણોમાં ન કરવાના પરિણામો.

૮૪. ભલે એવું માન્ય રાખવામાં આવે કે બે સૂચનાઓમાં પડકારાયેલી સ્પષ્ટીકરણો માન્ય છે, તદાપિ, પડકારાયેલ સૂચનાઓ કાયદાની દૃષ્ટિએ અયોગ્ય છે, કારણ કે પડકારાયેલી સ્પષ્ટીકરણોનો હેતુ માત્ર પૂર્વવર્તી કલમો ૧૪૮, ૧૪૯ અને ૧૫૧ ને કાર્યાન્વિત કરવાનો છે અને તે કલમ ૧૪૭ ને આવરી લેતી નથી. તેમ છતાં, સ્થાને મુકાયેલી કલમ ૧૪૭ માં નિર્ધારિત શરતોનું મૂલવણ આકારણી અધિકારીએ સૂચનાઓ જારી કરતી વખતે કર્યું નહોતું. હકીકતમાં, ઉક્ત કલમ ૧૪૭ પોતે જ કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૩ ના અધિન છે, જેમાં કલમ ૧૪૮અ પણ સમાવેશ પામે છે. "કાનૂની કલ્પના" અંગેની દલીલ કોઈપણ આધારે વિનાની છે. રિલેક્સેશન અધિનિયમમાં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જો "કાર્યવાહી" વિસ્તૃત કરેલી સમયમર્યાદાની અંદર લેવામાં આવે, તો તેને મૂળ (અવિસ્તૃત) સમયમર્યાદા પૂર્ણ થાય તે પહેલાં લેવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે.

૮૫. "કાનૂની કલ્પના" સંબંધિત દલીલનો કોઈ આધાર જ નથી. કોઈ કાયદો ત્યારે કાનૂની કલ્પના સર્જે છે એવું કહી શકાય, જ્યારે તે એવી કોઈ વસ્તુનું અસ્તિત્વ માન્ય ગણે કે જે હકીકતમાં અસ્તિત્વમાં નથી, તે જાણીતું હોય. મૂલ્યાંકન પૂર્ણ કરવા અથવા કલમ ૧૪૮ હેઠળની સૂચના જારી કરવા માટે સમયવધારો આપવાની બાબતમાં કાનૂની કલ્પનાનો કોઈ તત્વ રહેલો નથી. આ

સમયમર્યાદાના વિસ્તરણનો એકમાત્ર પ્રભાવ અને પરિણામ એટલું જ છે કે જો પ્રશ્નાધીન કૃત્ય વિસ્તૃત સમયમર્યાદાની અંદર કરવામાં આવે, તો તેને કાનૂની રીતે અનુરૂપ માનવામાં આવશે. જોકે, સામાવાળાઓના વિદ્યાવંત વકીલે જેમ ખોટી દલીલ કરી છે તેમ, પ્રશ્નાધીન કૃત્ય મૂળ સમયમર્યાદાની અંદર કરવામાં આવ્યું હતું એવું માનવામાં આવશે, એવી કોઈ માન્યતા તેમાં નથી. તેવું પરિણામ પ્રાપ્ત કરવા માટે ડિજિટલી સહી કરેલ: જે.એ.એસ.ડબલ્યુ.એન.ટી. સિંહ રાવત સહી કરવાની તારીખ: ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ૧૪:૦૫:૩૬ રિલેક્સેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ માં સ્પષ્ટ અને અસંદિગ્ધ ભાષાની આવશ્યકતા હતી – જે ગેરહાજર છે. હકીકતમાં, રિલેક્સેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ માં એવી કોઈ જોગવાઈ નથી કે જેમાં નિર્ધારિત કરાયું હોય કે જો “કાર્યવાહી” વિસ્તૃત સમયમર્યાદાની અંદર કરવામાં આવે, તો તેને મૂળ (અવિસ્તૃત) સમયમર્યાદા પૂર્ણ થાય તે પહેલાં કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે. કોઈ જોગવાઈને સ્ટોપ ધ કલોક જોગવાઈ તરીકે ઓળખાવવા માટેની આવશ્યક શરત ગેરહાજર છે, કારણ કે જે સમયગાળા દરમિયાન એવી ઘડિયાળ અટકેલી રહે છે તે સમયગાળાને બાકાત ગણવાનો કોઈ નિર્ધાર કરવામાં આવ્યો નથી.”

૧૩.૫ ટાટા કમ્યુનિકેશન્સ ટ્રાન્સફોર્મેશન સર્વિસેસ લિ. વિ. આવકવેરાના સહાયક કમિશનરના મામલામાં બોમ્બે હાઈકોર્ટે, જે (૨૦૨૨) ૧૩૭ ટેક્સમેન.કોમ ૨ (બોમ્બે) માં અહેવાલિત છે, અરજીકર્તાઓ વિરુદ્ધ શરૂ કરવામાં આવેલી પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી કરવાની સત્તાને આ આધારે પડકારનો વિચાર

કચો હતો કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવેલા નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત પૂર્વવર્તી જોગવાઈ અનુસાર આપવામાં આવેલ. કારણ કે અધિનિયમમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧ સુધીની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓને યથાવત્ રાખવા માટે કોઈ બચત જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી, તેથી વિધાનમંડળનો આશય સ્પષ્ટ છે કે પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી પુનર્મૂલ્યાંકનની નોટિસો પર લાગુ પડશે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ હેઠળની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ દ્વારા નિર્ધારિત ફરજિયાત પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા ત્યારબાદ જારી કરાયેલ વિવાદિત પુનર્મૂલ્યાંકન નોટિસો રદ કરવામાં આવી હતી.

૧૩.૫.૧ ટી.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૩(૧) હેઠળ નિર્ધારિત અધિનિયમમાં જોગવાયેલ મર્યાદા અવધિનો વિસ્તરણ કરવા માટે કેન્દ્ર સરકારને સૂચના બહાર પાડવાનો અધિકાર માન્ય ગણવામાં આવ્યો છે, અને નિર્ધારિત અધિનિયમની સુધારેલ જોગવાઈઓની લાગુ પડતાને મુલતવી રાખવાનો નહીં. તેથી, સૂચના નં. ૨૦/૨૧ અને ૩૦/૨૦૨૧માં સમાવાયેલ આક્ષેપિત સ્પષ્ટીકરણ, જેણે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના અમલ પૂર્વે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ની સ્થિતિએ રહેલ પૂર્વવર્તી કલમો ૧૪૮, ૧૪૯ અને ૧૫૧ની લાગુ પડતાને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછીની અવધિ માટે વિસ્તૃત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, તેને

ટી.એલ.એ. અધિનિયમ, ૨૦૨૦ની સીમા બહારનું ઠરાવી રદબાતલ જાહેર કરવામાં આવ્યું.

૧૨.૫.૨ ટાટા કમ્યુનિકેશન્સ ટ્રાન્સફોર્મેશન લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં બોમ્બે હાઇકોર્ટે પરિચ્છેદ ૩૬, ૩૭, ૩૮, ૩૯, ૪૦, ૪૧ અને

૪૨ એ આ રીતે ઠરાવ્યું છે:

“૩૬. આ સંદર્ભમાં આવક વિભાગના દલીલોને સમર્થન આપવા માટે, અથવા તો બચાવ ઉપબંધ, અથવા તો અધિનિયમની સુધારેલ જોગવાઈઓના લાગુ પડવાનું અને અધિનિયમની જૂની જોગવાઈઓના રદ થવાનું મુલતવી રાખતી વિશિષ્ટ વિધાનકારી જોગવાઈ આવશ્યક બનતી. સ્પષ્ટ રીતે, એવો કોઈ બચાવ ઉપબંધ અથવા તેવી કોઈ જોગવાઈ ઉપલબ્ધ નથી.

૩૭ રિલેક્ઝેશન અધિનિયમની કલમ ૩(૧) માં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૩૧ માર્ચ ૨૦૨૧ પછી જારી કરવામાં આવેલી કોઈપણ નોટિસ મૂળ તારીખથી અમલમાં ગણાશે, અથવા ૩૧ માર્ચ, ૨૦૨૧ના રોજ સમયગણતરી અટકી જાય છે જેથી તે તારીખે અસ્તિત્વમાં રહેલી જોગવાઈ રિલેક્ઝેશન અધિનિયમની જોગવાઈ પર આધાર રાખીને જારી કરવામાં આવેલી નોટિસો પર લાગુ પડે. રિલેક્ઝેશન અધિનિયમનું સાદું વાચન, જેમ શ્રી મિસ્ત્રીએ યોગ્ય રીતે રજૂ કર્યું, તે સ્પષ્ટ કરે છે કે રિલેક્ઝેશન અધિનિયમની કલમ ૩(૧) માત્ર નિર્દિષ્ટ અધિનિયમોમાં (આવકવેરા અધિનિયમ સહિત) કેટલાક

કૃત્યો કરવા માટે નિર્ધારિત મર્યાદાકાળમાં વધારો કરે છે, પરંતુ આવા કૃત્યો નિર્દિષ્ટ અધિનિયમોની જોગવાઈઓ અનુસાર જ કરવામાં આવવાના રહે છે. તેથી, જો નિર્દિષ્ટ અધિનિયમમાં કોઈ સુધારો કરવામાં આવ્યો હોય, તો તે નિર્દિષ્ટ અધિનિયમની સુધારેલી જોગવાઈ આવક વિભાગની આવી કાર્યવાહી પર લાગુ પડશે. દિલ્લી હાઈકોર્ટે ૧ એપ્રિલ ૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલી નોટિસ અગાઉના સમયગાળાને અનુસરી અમલમાં ગણાય છે એવી આવક વિભાગની દલીલ પર વિચારણા કરીને તેને નામંજૂર કરી છે.

૩૮ દિલ્લી હાઈકોર્ટે રાજસ્વ વિભાગની આ દલીલ પર વિચાર કરીને તેને નકારી કાઢી છે કે રિલેક્સેશન અધિનિયમ એવી કાનૂની કલ્પના સર્જે છે કે જેથી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧ના રોજ જારી થયેલ માનવામાં આવે. આ કહેવાતી કાનૂની કલ્પના રાજસ્વ વિભાગના પોતાના ૧૯૮૯ના પરિપત્ર નં. ૫૪૯ને, જે તેમના પર પણ બંધનકારક છે, તેમજ આ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતને કે નોટિસની માન્યતા તેનો ઇસ્તુ કરવામાં આવ્યો હોય તે સમયે અમલમાં રહેલા કાયદાના આધારે જ નિર્ધારિત થવાની હોય છે, સીધી વિરુદ્ધ છે.

૩૯ ભલે રાહત અધિનિયમ નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ પસાર કરવામાં આવ્યું ત્યારે અમલમાં હતો, તેમ છતાં સંસદે અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની સુધારેલી જોગવાઈઓ ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ થી લાગુ પડે તેવી રીતે વિશેષરૂપે નિર્ધારિત કરી છે. તેથી, વિધાનમંડળનો આશય સ્પષ્ટ છે કે ૧લી એપ્રિલ,

૨૦૨૧ થી જારી કરાયેલ નોટિસો પર પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ જ લાગુ પડવી જોઈએ. અધિનિયમમાં, અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓને યથાવત્ રાખવા માટે કોઈ સંરક્ષણ જોગવાઈ કરવામાં આવી નથી, જેમ કે અધિનિયમની કલમ ૨૯૭ માં, જ્યાં સંસદે જ્યારે એવો આશય રાખ્યો હતો, ત્યારે સ્પષ્ટ રીતે સંરક્ષણ જોગવાઈનો સમાવેશ કર્યો છે.

૪૦. રિલેક્શન અધિનિયમનું સાદા વાંચન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે રિલેક્શન અધિનિયમ દ્વારા કેન્દ્રીય સરકારને પ્રદાન કરવામાં આવેલી એકમાત્ર સત્તાઓ એવી છે કે તે કયા સમયગાળા દરમિયાન લેવાયેલી કાર્યવાહી રિલેક્શન અધિનિયમના કાર્યક્ષેત્રમાં આવી શકે છે તે અંગે સૂચના જાહેર કરવાની સત્તા, અને જે સમયમર્યાદામાં એવી કાર્યવાહી કરાવાની હોય તે સમયમર્યાદા વધારવાની સત્તા. ગૌરી ગાયકવાડ ૬૪/૭૧ ૧૩૭૭.૬૦૮યુપી-૧૩૩૪-૨૦૨૧ એન્ડ ઓર્સ.ડોક માં રહેલી ૨૦૨૧ ની સૂચના નં. ૨૦ અને ૨૦૨૧ ની સૂચના નં. ૩૮માં આપેલ પડકારેલ સ્પષ્ટીકરણોનું સાદા વાંચન દર્શાવે છે કે તે “સ્પષ્ટ” કરવા ઇચ્છે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસો જારી કરવાની હેતુસર અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ની અસંશોધિત જોગવાઈઓ લાગુ પડશે, જે સ્પષ્ટ રીતે રિલેક્શન અધિનિયમની સીમા બહાર છે.

૪૧. અમારા મત મુજબ, ૧ લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસો ટકાઉ નથી અને કાયદાની દ્રષ્ટિએ દોષયુક્ત છે, ભલે કોઈ ૨૦૨૧ ની સૂચના નં. ૨૦ અને ૨૦૨૧ ની સૂચના નં. ૩૮ અંગેની

સ્પષ્ટીકરણો લાગુ માને તોય. આ સ્પષ્ટીકરણનો હેતુ અગાઉ પ્રચલિત કલમો ૧૪૮, ૧૪૯ અને ૧૫૧ ની લાગુ પડતાને વિસ્તૃત કરવાનો છે. વિવાદિત સ્પષ્ટીકરણ કલમ ૧૪૭ ને આવરી લેતું નથી, જે (સુધારેલા સ્વરૂપે) આવક વિભાગને કલમ ૧૪૮ થી ૧૫૩ હેઠળની જોગવાઈઓના આધિન રહી મૂલ્યાંકન ફરીથી ખોલવાનો અધિકાર આપે છે, જેમાં કલમ ૧૪૮એ નો પણ સમાવેશ થાય છે. તેથી, ભલે સ્પષ્ટીકરણો માન્ય હોય, કલમ ૧૪૮એ દ્વારા નિર્ધારિત ફરજિયાત પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી અને પરિણામે, વધુ કંઈ ઉમેર્યા વિના પણ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો અમાન્ય છે અને આ કારણસર પણ ૨૬ થવી જ જોઈએ. આ સિદ્ધાંતને દિલ્લી હાઈકોર્ટે પણ માન્ય રાખ્યો છે.

૪૨. મહેસૂલ વિભાગની આ દલીલો બાબતે કે રિલેક્શન અધિનિયમ લાભકારી કાયદેસર વ્યવસ્થા હોવાથી તેને હેતુલક્ષી અર્થઘટન આપવું જોઈએ, રિલેક્શન અધિનિયમની કલમ ૩(૧) નો હેતુ ગૌરી ગાયકવાડ ૬૫/૭૧ ૧૩૭૭.૬૫૯.૫૫૧-૧૩૩૪-૨૦૨૧ એન્ડ ઓર્સ.ડોકમાં નિર્ધારિત અધિનિયમ (આવકવેરા અધિનિયમ સહિત) હેઠળ નક્કી કરાયેલ મર્યાદા અવધિઓને વિસ્તૃત કરવાનો છે. રિલેક્શન અધિનિયમની કલમ ૩(૧) નો હેતુ નિર્ધારિત અધિનિયમની સુધારેલ જોગવાઈઓની લાગુ પડતાને મુલતવી રાખવાનો નથી. જો કે રિલેક્શન અધિનિયમ અસ્તિત્વમાં હતો ત્યારે ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, છતાં સંસદે અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ થી

૧૫૧ ની નવી, (સુધારેલ) જોગવાઈઓ વિશેષરૂપે ઘડી છે અને તેને ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧થી અમલમાં આવે તે રીતે લાગુ કરી છે. તેથી, સ્પષ્ટ છે કે સુધારો ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧થી લાગુ થવાનો છે. વધુમાં, જ્યારે જોગવાઈની લાગુ પડતાને લઈને કોઈ ક્લિઅર્થતા નથી, ત્યારે હેતુ પરીક્ષણનો આશ્રય લેવાનો પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નથી.”

૧૩.આ બાબતને અગાઉ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી

અશીષ અગરવાલના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલત

(ઉપરોક્ત) નોટિસની જારીઆતને જ પ્રશ્નાર્થ કરતાં. સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું કે જો પુનઃઆકારણીની નોટિસ આ તારીખે અથવા ત્યારબાદ જારી કરવામાં આવી હોય તો

૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અધિનિયમની અસુધારિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ કરાયેલ કાર્યવાહી રદ કરવાની જરૂર છે. તેમ છતાં, તે મહેસૂલ વિભાગની સદભાવપૂર્વક થયેલી ભૂલ હોવાનું માન્ય રાખીને, તે અધિનિયમની સ્થાનાપત્ર કલમ ૧૪૮ એ હેઠળ જારી કરવામાં આવી હોવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું.

વિવાદની મૂળવણી કરતાં વખતે, the

સર્વોચ્ચ અદાલતે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પહેલાં અને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછીના સમયગાળામાં લાગુ પડતી જોગવાઈઓનો વિચાર કર્યો.

૧૩.૧. એવું જણાય છે કે પુનઃઆકારણીની કાર્યવાહીનું શાસન કરતી અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ માં સંસદે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સુધારાત્મક ફેરફારો રજૂ કર્યા હતા, જે ૨૮.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૮ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવતી હતી, તેમ છતાં આવકવેરા વિભાગે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૩.૨૦૨૭ની તારીખના અધિસૂચનોમાં આવેલા સ્પષ્ટીકરણ પર નિર્ભર રહીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ થી ૧૫૧ની અગાઉ પ્રચલિત જોગવાઈઓ હેઠળ સંબંધિત આકારણીધારકોને આશરે ૮૦,૦૦૦ પુનઃઆકારણીની નોટિસો જારી કરી હતી. વિવિધ વડી અદાલતોએ ઠરાવ્યું હતું કે અધિનિયમની અગાઉ પ્રચલિત કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૧ હેઠળ જારી કરાયેલ સંબંધિત પુનઃઆકારણી નોટિસો કાયદેસર ન હતી, કારણ કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ આકારણી નોટિસો નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત થયેલી અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ દ્વારા શાસિત થવાની હતી. તેથી, જ્યાં જ્યાં પડકારવામાં આવી હતી ત્યાં કલમ ૧૪૮ હેઠળની આ નોટિસો રદ કરવામાં આવી હતી.

૧૩.૨. સર્વોચ્ચ અદાલતે, કાયદાની જોગવાઈઓના વિગતવાર વિચાર અને બંને પક્ષો દ્વારા કરવામાં આવેલી વિસ્તૃત રજૂઆતો પછી, એવું ઠરાવ્યું કે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સ્થાનાપન કરવામાં આવેલી નવી જોગવાઈ ઉપચારાત્મક અને હિતકારી સ્વરૂપની હોવાથી, તેમજ કરદાતાના અધિકાર અને

હિતનું રક્ષણ કરવાના નિર્ધારિત હેતુથી સ્થાનાપન કરવામાં આવી હોવાથી અને જાહેર હિતમાં પણ હોવાથી, સંબંધિત વડી અદાલતોએ યોગ્ય રીતે એવું ધાર્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા તે પછી જારી કરવામાં આવી હોય તેવી સ્થિતિમાં, ભૂતકાળના આકારણી વર્ષ સંબંધિત કાર્યવાહી બાબતે પણ નવી જોગવાઈઓનો લાભ ઉપલબ્ધ કરાવવો પડશે.

૧૩.૩. સર્વોચ્ચ અદાલત તેવું ઠરાવતાં વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે સંપૂર્ણ સહમત હતી. સાથે સાથે, આ ચુકાદાના પરિણામે પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહીનો અભાવ ઊભો થવાને કારણે આવકવેરા વિભાગ ઉપાયવિહોણો રહી જાય તેવી ચિંતાને ધ્યાનમાં રાખીને, સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની સંબંધિત નોટિસોને નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવેલી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ એ હેઠળ જારી થયેલી માનવામાં આવે અને કલમના અર્થમાં કારણ દર્શાવો નોટિસ તરીકે ગણવામાં આવે તેવી પરવાનગી આપી

અધિનિયમની ૧૪૮ એ (બી) નીચે મુજબ:

“૮. તેમ છતાં, એક સાથે, વિવિધ વડી અદાલતોના ચુકાદાઓનો પરિણામ એવો આવશે કે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ હેઠળ તથા આઈટી અધિનિયમની પ્રતિસ્થાપિત કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ મુજબ જો પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી માન્ય હોય તો પણ, કોઈ પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી જ થશે નહીં. આવકવેરા વિભાગને

નિરાકાર ઉપાયવિહોણું બનાવી શકાય નહીં અને પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહીનો આશય અને હેતુ નિષ્ફળ બનાવી શકાય નહીં. એ સાચું છે કે સદ્ભાવપૂર્ણ ભૂલને કારણે અને વિવિધ સૂચનાઓ દ્વારા અનુગામી રીતે સમયવધારો આપવામાં આવેલ હોવાના પરિપ્રેક્ષ્યમાં, આવકવેરા વિભાગે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી સુધારો અમલમાં આવ્યો ત્યારબાદ, અમોદિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ, પડકારાયેલ નોટિસો અમોદિત કલમ ૧૪૮ મુજબ જારી કરી હતી. અમારી દૃષ્ટિએ, આવી નોટિસો અમોદિત અધિનિયમ હેઠળ જારી થવી જોઈએ નહોતી અને ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ મુજબ આઈટી અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ હેઠળ જારી થવી જોઈએ હતી. એવું જણાય છે કે સુધારાઓનો વાસ્તવિક રીતે અમલમાં વિચાર કરવામાં આવ્યો નહોતો, કારણ કે આવકવેરા વિભાગના અધિકારીઓ સદ્ભાવપૂર્ણ માન્યતામાં રહ્યા હોઈ શકે કે સુધારાઓ હજી અમલમાં આવ્યા ન હોય. તેથી, આ બાબતમાં કંઈક રાહત દર્શાવવી આવશ્યક છે, જે વડી અદાલતો કરી શકી હોત, એવા અમે મતના છીએ. તેથી, આઈટી અધિનિયમની અમોદિત જોગવાઈ હેઠળ જારી કરાયેલ પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસો રદ કરવા બદલે, વડી અદાલતોએ એવો હુકમ કરવો જોઈએ હતો કે અમોદિત અધિનિયમ/આઈટી અધિનિયમની અમોદિત જોગવાઈ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને નવી જોગવાઈ કલમ ૧૪૮એ મુજબ આઈટી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલ માનવામાં આવે, અને આવકવેરા વિભાગને ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ મુજબ આઈટી અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ અનુસાર, તમામ પ્રક્રિયાત્મક

આવશ્યકતાઓનું પાલન કરવા અને અસેસી પાસે પ્રતિસ્થાપિત કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ હેઠળ તેમજ ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ અને કાયદા મુજબ ઉપલબ્ધ હોય તેવી બચાવ દલીલોને આધીન રહીને, પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી આગળ ધપાવવાની પરવાનગી આપવી જોઈએ હતી. તેથી, અમે સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા ચુકાદાઓ અને આદેશોમાં નીચે મુજબ ફેરફાર કરવાની રજૂઆત કરીએ છીએ:

(૧) સંબંધિત કરદાતાઓને જારી કરવામાં આવેલ સંબંધિત વિવાદિત કલમ ૧૪૮ ની સૂચનાઓને નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સ્થાને મુકાયેલી આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલ માનવામાં આવશે અને કલમ ૧૪૮એ(બી) મુજબ કારણદર્શક સૂચનાઓ તરીકે ગણવામાં આવશે. સંબંધિત આકારણી અધિકારીઓ આજથી ત્રીસ દિવસની અંદર કરદાતાઓને આવકવેરા વિભાગ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી માહિતી અને સામગ્રી ઉપલબ્ધ કરાવશે જેથી કરદાતાઓ તે પછી બે અઠવાડિયામાં સૂચનાઓનો જવાબ આપી શકે;

(૨) અધિનિયમની અશોધિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી આજદિન સુધી, વડી અદાલતો દ્વારા રદ કરવામાં આવેલી સૂચનાઓ સહિત, જારી કરવામાં આવેલી તેવી સૂચનાઓના સંબંધમાં, કલમ ૧૪૮અ(એ) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી સાથે કોઈપણ પૂછપરછ કરવાની આવશ્યકતા એકમાત્ર વખતના ઉપાય તરીકે માફ કરવામાં આવે;

(૩) ત્યારબાદ મૂલ્યાંકન અધિકારીઓ સંબંધિત દરેક કરદાતાના સંબંધમાં કલમ ૧૪૮એ(ડી) મુજબ, કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ આવશ્યક એવી યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી, હુકમ પસાર કરશે;

(૪) અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ અને/અથવા નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ તેમજ કાયદા હેઠળ આસેસીને ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવી બધી બચાવો તથા નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ હેઠળ આકારણી અધિકારીને ઉપલબ્ધ જે તે અધિકારો ખુલ્લા રાખવામાં આવે છે અને/અથવા ઉપલબ્ધ રહેતા રહેશે;

(૫) વર્તમાન હુકમ, આ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યા હોય કે ન હોય તે બાબતની પરવા કર્યા વિના, આઈટી અધિનિયમની અસંશોધિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ સમાન નોટિસોને રદ કરતાં સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા સંબંધિત ચુકાદાઓ અને આદેશોના સ્થાને આવશે/તેમાં ફેરફાર કરશે.

૯. આવક વિભાગની તરફેથી હાજર થયેલ વિદ્વાન એ.એસ.જી. તથા સંબંધિત આકારદાતાઓની તરફેથી હાજર થયેલ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલો/વિદ્વાન વકીલોમાં ઉપરોક્ત પાસાઓ અંગે વ્યાપક સહમતી છે. અમારું પણ એવું મત છે કે જો ઉપરોક્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવે, તો તે આવક વિભાગના તેમજ સંબંધિત આકારદાતાઓના હકો વચ્ચે સંતુલન સ્થાપિત કરશે, કારણ કે આવા અંદાજે ૯૦૦૦૦ નોટિસો જારી કરતી વખતે આવક વિભાગના અધિકારીઓની સદ્ભાવનાપૂર્વકની માન્યતાને કારણે આવક વિભાગને હાનિ ન થવી જોઈએ,

કારણ કે અંતે જાહેર ખજાનાને જ નુકસાન સહન કરવું પડે. તેથી, આ અદાલત સમક્ષ વધુ અપીલો દાખલ થવાનું ટાળવા તથા વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા અપાયેલા સમાન ચુકાદાઓ અને આદેશો વિરુદ્ધ અંદાજે ૯૦૦૦ અપીલોનો ભાર આ અદાલત પર ન આવે તે હેતુથી, જેમાંથી કેટલીક વિગતોનો ઉપર ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે, અમે હાલનો હુકમ પસાર કરવાની પ્રસ્તાવના કરી છે. અમે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ અમારી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતાં ઉપરોક્ત હુકમ પસાર કરવાની પણ પ્રસ્તાવના કરી છે અને એવો નિર્ધાર કર્યો છે કે હાલનો હુકમ માત્ર અલ્હાબાદ સ્થિત ન્યાયવિચાર અદાલતની વડી અદાલત દ્વારા અપાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદાઓ અને આદેશોને જ શાસિત નહીં કરે, પરંતુ દેશભરની વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા અપાયેલા સમાન ચુકાદાઓ અને આદેશોના સંદર્ભે પણ લાગુ પડશે અને તેથી હાલનો હુકમ સમગ્ર ભારતભરમાં લાગુ પડશે.

૧૦. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં રાખીને અને ઉપર જણાવેલ કારણોસર, હાલની અપીલોને ભાગે મંજૂર કરવામાં આવે છે. અલ્હાબાદ સ્થિત ન્યાયાધિકરણની હાઈકોર્ટે ડબલ્યુ.ટી. નં. ૫૨૪/૨૦૨૧ તથા અન્ય સંબંધિત કર અપીલો/અરજીઓમાં આપેલા આક્ષેપિત સામૂહિક ચુકાદાઓ અને આદેશોમાં આથી ફેરફાર કરી નીચે મુજબ પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવે છે:

(૧) માહિતી પ્રૌદ્યોગિકી અધિનિયમની અસંશોધિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ સંબંધિત આકારણાર્થીઓને આપવામાં આવેલી વિવાદિત કલમ ૧૪૮ની નોટિસો, જે

વિવિધ સંબંધિત વડી અદાલતો સમક્ષ રિટ અરજીઓમાં વિવાદનો વિષય બની હતી, તે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત માહિતી પ્રૌદ્યોગિકી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ હેઠળ જારી કરાયેલ ગણવામાં આવશે અને કલમ ૧૪૮અ(બી) મુજબ કારણ દર્શાવો નોટિસો તરીકે અર્થઘટિત અથવા ગણવામાં આવશે. આકારણ અધિકારીએ, આજથી ત્રીસ દિવસની અંદર, આવક વિભાગ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી માહિતી અને સામગ્રી સંબંધિત આકારણાર્થીઓને પૂરી પાડવાની રહેશે, જેથી આકારણાર્થીઓ તે પછીના બે અઠવાડિયામાં કારણ દર્શાવો નોટિસોને ઉત્તર આપી શકે;

(૨) ધારા ૧૪૮અ(એ) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાવાળાની પૂર્વ મંજૂરીથી કોઈ તપાસ કરાવવાની આવશ્યકતા, જો જરૂરી હોય, તો, એક વખતના ઉપાય તરીકે, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી આજદિન સુધી અસંશોધિત અધિનિયમની ધારા ૧૪૮ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી તેવી નોટિસો બાબતે, જેમાં વડી અદાલતો દ્વારા રદ કરવામાં આવેલી નોટિસોનો પણ સમાવેશ થાય છે, અત્રે શિથિલ કરવામાં આવે છે. અન્યથા પણ, ઉપરોક્ત રીતે અવલોકિત મુજબ, નિર્દિષ્ટ સત્તાવાળાની પૂર્વ મંજૂરીથી કોઈ તપાસ હાથ ધરવી ફરજિયાત નથી, પરંતુ સંબંધિત આકારણી અધિકારીઓએ, જો જરૂરી હોય, તો કોઈ તપાસ હાથ ધરવી કે નહીં તે તેમના માટે છે;

(૩) ત્યારબાદ મૂલ્યાંકન અધિકારીઓ સંબંધિત દરેક કરદાતાના સંદર્ભમાં કલમ ૧૪૮એ(ડી) મુજબ આદેશો કરશે; ત્યારબાદ કલમ ૧૪૮એ હેઠળ આવશ્યક

પ્રક્રિયાનું પાલન કરીને કલમ ૧૪૮ (જેનું સ્થાનેપન કરવામાં આવ્યું છે) હેઠળ નોટિસ જારી કરી શકશે;

(૪) આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ હેઠળ ઉપલબ્ધ હોય તેવી બચાવ દલીલો સહિત, એસેસીઓ માટે ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવી તમામ બચાવ દલીલો, તેમજ નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અને કાયદા હેઠળ સંબંધિત એસેસીઓ અને રાજસ્વને ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવા તમામ અધિકારો અને દલીલો યથાવત્ ઉપલબ્ધ રહેશે.

૧૧. વર્તમાન હુકમ સમગ્ર ભારતભરમાં લાગુ પડશે અને આ મુદ્દા સંબંધે વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા તથા જેના હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી કરવામાં આવેલી સમાન નોટિસો રદ કરવામાં આવી હતી એવા તમામ ચુકાદાઓ અને આદેશો વર્તમાન હુકમના આધિન રહેશે અને ઉપરોક્ત હદ સુધી સુધારાયેલા ગણાશે. વર્તમાન હુકમ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ માટે આપવામાં આવે છે કે, આવક વિભાગ દ્વારા સમાન ચુકાદાઓ અને આદેશોને પડકારીને આ જ મુદ્દે વધુ અપીલો કરવામાં ન આવે, જેથી અંદાજે ૯૦૦૦ અપીલોના ભારથી આ અદાલત પર બોજો ન પડે. અમે વધુમાં પણ નિરીક્ષણ કરીએ છીએ કે વર્તમાન હુકમ વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ બાકી રહેલી તે રિટ અરજીઓ પર પણ શાસન કરશે, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮

હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી કરવામાં આવેલી સમાન નોટિસો પડકાર હેઠળ છે.”

૧૩.૪ અહીં નોંધવું જરૂરી છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે આસેસી માટે ઉપલબ્ધ રહેલી તમામ બચાવ દલીલો, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ હેઠળ ઉપલબ્ધ દલીલોનો પણ સમાવેશ થાય છે, આસેસી તથા આવકવેરા વિભાગ બન્ને માટે ખુલ્લી રાખી છે. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં, સામાવાળાએ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એના ખ ૬ (બી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરી હતી અને અરજદારને સંબંધિત સામગ્રી પૂરી પાડવામાં આવી હતી, જેના આધારે મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે અરજદારને આ બાબતે કારણ દર્શાવવા કહેવામાં આવ્યું હતું કે વિચારાધીન વર્ષ માટે કલમ ૧૪૮(બી) હેઠળની નોટિસ કેમ જારી ન કરવામાં આવે.

૧૩.૫ ઉક્ત કારણ દર્શાવો નોટિસના વિગતવાર જવાબદાખલ અપીલકર્તા દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો અને મુખ્યત્વે આ આધારે કાર્યવાહી પડતી મૂકવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી કે વિચારાધીન વર્ષ માટે આકલનને પુનઃખોલવાની કાર્યવાહી મર્યાદા કાયદાથી અવરોધિત છે. તેમજ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧)(બી) ની સ્પષ્ટીકરણમાં વ્યાખ્યાયિત “મિલકત” ના સ્વરૂપમાં દર્શાવાતી કરપાત્ર આવક ફરાર ન થયેલ હોવાના સંદર્ભે અન્ય પડકારો પણ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા. સામાવાળાએ તા. ૧૭.૦૬.૨૦૨૨ ની નોટિસ દ્વારા વધુ માહિતી પુરવઠો કરવા જણાવ્યા ત્યારે અરજદારે કેટલાક વધુ રજૂઆતો પણ કરી હતી.

૧૩.૬ કલમ ૧૪૮એ ની ઉપકલમ (ડી) હેઠળ તારીખ ૨૬.૦૭.૨૦૨૨ના રોજ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો, જેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું કે કર માટે આકરપાત્ર આવક અસ્તિત્વમાં છે અને તેથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા માટે આ યોગ્ય કેસ છે.

૧૩.૭ આ તબક્કે, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવતાં પૂર્વે પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહીની શરૂઆતમાં શાસિત પ્રક્રિયાનું પુનઃઉત્પાદન કરવું યોગ્ય રહેશે.

“૩. વિવાદની મૂળવણી કરતી વખતે, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પૂર્વે અને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી લાગુ પડતી કેટલીક હકીકતો તથા સંબંધિત વૈધાનિક જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે.

વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવવા પૂર્વે પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહીનો પ્રારંભ નિયંત્રિત કરતી પ્રક્રિયા નીચેની જોગવાઈઓ દ્વારા નિયંત્રિત થતી હતી:—

“મૂલ્યાંકનમાંથી બચી ગયેલી આવક—

૧૪૭. જો આકારણી અધિકારીને એવો વિશ્વાસ થવા માટે કારણ હોય કે કોઈ આકારણી વર્ષ માટે કરપાત્ર કોઈ આવકની આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ છે, તો તે કલમ ૧૪૮ થી ૧૫૩ની જોગવાઈઓને આધીન રહી, તેવી આવકની આકારણી અથવા પુનઃઆકારણી કરી શકે છે અને તે ઉપરાંત કરપાત્ર એવી બીજી કોઈ આવક, જે આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોય અને જે આ કલમ હેઠળની કાર્યવાહી

દરમિયાન અનુસરે તેની જાણમાં આવે, તેની પણ આકારણી અથવા પુનઃઆકારણી કરી શકે છે, અથવા સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે, જેવી સ્થિતિ હોય તે મુજબ, નુકસાન અથવા અવમૂલ્યન ભથ્થું અથવા કોઈ અન્ય ભથ્થાની પુનઃગણતરી કરી શકે છે (આ પછી આ કલમમાં અને કલમ ૧૪૮ થી ૧૫૩માં તેને સંબંધિત આકારણી વર્ષ તરીકે ઉલ્લેખિત કરવામાં આવ્યું છે): પરંતુ શરત એ છે કે જ્યાં કલમ ૧૪૩ની ઉપકલમ (૩) અથવા આ કલમ હેઠળ સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે આકારણી કરવામાં આવી હોય, ત્યાં સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ચાર વર્ષ પૂર્ણ થયા પછી આ કલમ હેઠળ કોઈ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવશે નહીં, સિવાય કે આવી કરપાત્ર આવક તે આકારણી વર્ષ માટે આકારણીમાંથી, આકારણીધારક તરફથી કલમ ૧૩૯ હેઠળ રિટર્ન રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતા અથવા કલમ ૧૪૨ની ઉપકલમ (૧) અથવા કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી નોટિસના પ્રતિસાદમાં રિટર્ન રજૂ કરવામાં નિષ્ફળતા અથવા તે આકારણી વર્ષ માટે તેની આકારણી માટે આવશ્યક તમામ મહત્વપૂર્ણ તથ્યોનો સંપૂર્ણ અને સત્ય ખુલાસો કરવામાં નિષ્ફળતા હોવાને કારણે, છૂટી ગઈ હોય: તેમજ વધુમાં શરત એ છે કે પ્રથમ પરંતુકમાં સમાવિષ્ટ કોઈ બાબત એવા પ્રકરણમાં લાગુ પડશે નહીં જેમાં ભારતની બહાર સ્થિત કોઈ સંપત્તિ (કોઈ એકમમાં નાણાકીય હિત સહિત) સંબંધિત કરપાત્ર કોઈ આવક કોઈ આકારણી વર્ષ માટે આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોય:

એ પણ જોગવાઈ કરવામાં આવે છે કે આકારણી અધિકારી એવી આવકનું, જે કરપાત્ર છે અને જેની આકારણી થવાથી રહી ગઈ છે, અને જે કોઈ અપીલ, સંદર્ભ અથવા પુનરીક્ષણના વિષયરૂપ બાબતોને આવરી લેતી આવક સિવાયની હોય, આકારણી કરી શકે અથવા પુનઃઆકારણી કરી શકે.

સ્પષ્ટીકરણ ૧.— આકલન અધિકારી સમક્ષ હિસાબનાં પુસ્તકો અથવા અન્ય પુરાવા રજૂ કરવાથી, જેમાંથી સંબંધિત મહત્વના પુરાવા આકલન અધિકારી દ્વારા યોગ્ય પરિશ્રમથી શોધી શકાયા હોત, તે માત્ર તે કારણસર પૂર્વોક્ત પરંતુકના અર્થમાં ખુલાસો ગણાશે જ એવું જરૂરી નથી.

સ્પષ્ટીકરણ ૨.—આ કલમના હેતુઓ માટે, નીચે મુજબની પરિસ્થિતિઓને પણ તેવા કેસો માનવામાં આવશે જેમાં કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી બચી ગઈ હોય, અર્થાત્ :—

(એ) જ્યાં અગાઉના વર્ષ દરમિયાન આસેસી દ્વારા આવકનો કોઈ રિટર્ન રજૂ કરવામાં આવ્યો નથી, છતાં તેની કુલ આવક અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ જેની બાબતે તે આકારણીપાત્ર છે એવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિની કુલ આવક તે મહત્તમ રકમથી વધુ હતી, જે આવકવેરા માટે આકારણીપાત્ર નથી;

(બી) જ્યાં કરદાતાએ આવકનું વળતરપત્ર રજૂ કર્યું હોય પરંતુ કોઈ નિર્ધારણ કરવામાં આવ્યું ન હોય અને નિર્ધારણ અધિકારી દ્વારા એવું ધ્યાનમાં આવે કે

કરદાતાએ આવક ઓછી દર્શાવી છે અથવા વળતરપત્રમાં અતિરિક્ત ખોટ, કપાત, ભથ્થું અથવા રાહતનો દાવો કર્યો છે;

(બા) જ્યાં આકારણીધારે કોઈ આંતરરાષ્ટ્રીય વ્યવહાર અંગેનો અહેવાલ, જે તે કલમ ૯૨ઈ હેઠળ આપવા માટે બાધ્ય હતો, રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોય;

(૧) જ્યાં મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, પરંતુ— કરપાત્ર આવકનું ઓછું મૂલ્યાંકન થયું હોય; અથવા

(૨) આવી આવકનું મૂલ્યાંકન અતિ નીચા દરે કરવામાં આવ્યું હોય; અથવા

(૩) આવી આવકને આ અધિનિયમ હેઠળ અતિશય રાહતનો વિષય બનાવવામાં આવી હોય; અથવા

(૪) આ અધિનિયમ હેઠળ અતિરિક્ત નુકસાન અથવા મૂલ્યહાસ ભથ્થું અથવા અન્ય કોઈ ભથ્થુંની ગણતરી કરવામાં આવી હોય;

(સી.એ) જ્યાં આકારપાત્ર દ્વારા આવકનું વિવરણપત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યું નથી અથવા તેના દ્વારા આવકનું વિવરણપત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યું છે અને કલમ ૧૩૩સી ની ઉપકલમ (૨) હેઠળ વિહિત આવક-કર પ્રાધિકારી પાસેથી પ્રાપ્ત માહિતી અથવા દસ્તાવેજના આધારે, મૂલ્યાંકન અધિકારીના ધ્યાનમાં આવે છે કે આકારપાત્રની આવક કરને આધીન ન થતી મહત્તમ રકમથી વધુ છે, અથવા

પરિસ્થિતિ મુજબ, આકારપાત્રે આવક ઓછી દર્શાવી છે અથવા વિવરણપત્રમાં અતિશય નુકસાન, કપાત, ભથ્થું અથવા રાહતનો દાવો કર્યો છે;

(ડી) જ્યાં કોઈ વ્યક્તિ પાસે ભારતની બહાર સ્થિત કોઈપણ સંપત્તિ (જેમાં કોઈપણ સંસ્થામાં નાણાકીય હિતનો સમાવેશ થાય છે) હોવાનું જાણવા મળે.

સ્પષ્ટીકરણ ૩.—આ કલમ હેઠળ આકારણી અથવા પુનઃઆકારણીના હેતુસર, આકારણી અધિકારી એવી કોઈપણ બાબત સંબંધિત આવકની આકારણી અથવા પુનઃઆકારણી કરી શકશે, જે આકારણીમાંથી બચી ગઈ હોય, અને એવી બાબત આ કલમ હેઠળની કાર્યવાહી દરમિયાન અનુગામી રીતે તેની જાણમાં આવે, તેમ છતાં આવી બાબત માટેના કારણો કલમ ૧૪૮ ની ઉપ-કલમ (૨) હેઠળ નોંધાયેલા કારણોમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યા ન હોય.

સ્પષ્ટીકરણ ૪.—શંકાઓના નિવારણ માટે, આ દ્વારા સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૧૨ દ્વારા સુધારવામાં આવેલ આ કલમની જોગવાઈઓ, ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૧૨ના દિવસે અથવા તે પહેલાં શરૂ થતા કોઈપણ આકારણી વર્ષ માટે પણ લાગુ પડશે.

આકારણીમાંથી આવક છૂટી ગઈ હોય ત્યારે નોટિસ જારી કરવાનો પ્રશ્ન –

૧૪૮.(૧) કલમ ૧૪૭ હેઠળ નિર્ધારણ, પુનર્નિર્ધારણ અથવા પુનર્ગણતરી કરવા પહેલાં, નિર્ધારણ અધિકારી અસેસી પર એવી નોટિસ તામિલ કરશે કે જેમાં તેને નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ એવી અવધિની અંદર, સંબંધિત

નિર્ધારણ વર્ષને અનુરૂપ અગાઉના વર્ષ દરમિયાન તેની આવક અથવા કોઈ અન્ય વ્યક્તિની એવી આવક, જેના સંબંધમાં તે આ અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધાર્ય હોય, તેના વિશે વિહિત પ્રારૂપમાં, વિહિત રીતથી ચકાસેલ અને વિહિત કરવામાં આવેલ તેવી અન્ય વિગતો દર્શાવતી આવકવેરાની વળતરપત્રિકા રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવે; અને આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ, જેટલી હદ સુધી શક્ય હોય તેટલી હદ સુધી, તે મુજબ લાગુ પડશે જાણે કે આવી વળતરપત્રિકા કલમ ૧૩૯ હેઠળ રજૂ કરવાની આવશ્યક વળતરપત્રિકા હોય: શરતે કે, એવા કેસમાં—

(એ) જ્યાં આ કલમ હેઠળ તામીલ કરાયેલ નોટિસના પ્રતિસાદરૂપે ૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ના દિવસે શરૂ થતી અને ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ના દિવસે સમાપ્ત થતી અવધિ દરમિયાન રિટર્ન રજૂ કરવામાં આવ્યું હોય, અને (બી) ત્યારબાદ કલમ ૧૪૩ની ઉપકલમ (૨) હેઠળની નોટિસ, કલમ ૧૪૩ની ઉપકલમ (૨) ના પરંતુકમાં નિર્દિષ્ટ બાર મહિનાની મુદત પૂર્ણ થયા પછી, જેમ કે ઉક્ત ઉપકલમમાં ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૦૨ (૨૦ માંથી ૨૦૦૨) દ્વારા સુધારા કરવામાં આવે તે પહેલાં તે અસ્તિત્વમાં હતી, પરંતુ કલમ ૧૫૩ની ઉપકલમ (૨) માં નિર્દિષ્ટ મૂલ્યાંકન, પુનઃમૂલ્યાંકન અથવા પુનઃગણતરી કરવા માટેની સમયમર્યાદા પૂર્ણ થાય તે પહેલાં, તામીલ કરવામાં આવી હોય, તો આ ખંડમાં ઉલ્લેખિત આવી દરેક નોટિસ માન્ય નોટિસ ગણાશે: વધુમાં આ શરતે કે, એવા કિસ્સામાં—

(એ) જ્યાં આ કલમ હેઠળ બજાવવામાં આવેલી નોટિસના પ્રતિસાદરૂપે ૧ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૧ના દિવસથી શરૂ થતા અને ૩૦ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૦૫ના દિવસથી સમાપ્ત થતા સમયગાળા દરમિયાન રિટર્ન રજૂ કરવામાં આવેલ હોય, અને (બી) ત્યારબાદ કલમ ૧૪૩ની ઉપકલમ (૨)ના ખંડ (૨) હેઠળની નોટિસ, કલમ ૧૪૩ની ઉપકલમ (૨)ના ખંડ (૨)ના ઉપબંધમાં નિર્દિષ્ટ બાર મહિનાની અવધિ પૂર્ણ થયા પછી, પરંતુ કલમ ૧૫૩ની ઉપકલમ (૨)માં નિર્દિષ્ટ મૂલ્યાંકન, પુનર્મૂલ્યાંકન અથવા પુનર્ગણતરી કરવા માટેની સમયમર્યાદા પૂર્ણ થાય તે પહેલાં, બજાવવામાં આવેલી હોય, તો આ ખંડમાં ઉલ્લેખિત દરેક એવી નોટિસ માન્ય નોટિસ ગણાશે. સ્પષ્ટીકરણ.—શંકાઓના નિવારણ માટે, અહિંયા જાહેર કરવામાં આવે છે કે પ્રથમ ઉપબંધ અથવા દ્વિતીય ઉપબંધમાં સમાવિષ્ટ કંઈ પણ બાબત એવી કોઈ રિટર્ન પર લાગુ પડશે નહીં, જે આ કલમ હેઠળ બજાવવામાં આવેલી નોટિસના પ્રતિસાદરૂપે ૧ ઓક્ટોબર, ૨૦૦૫ના દિવસે અથવા તે પછી રજૂ કરવામાં આવેલ હોય.

(૨) આ કલમ હેઠળ કોઈપણ નોટિસ જારી કરતા પહેલાં, આકારણી અધિકારીએ તેવું કરવા માટેના પોતાના કારણો નોંધવાના રહેશે. નોટિસ માટેની સમયમર્યાદા—

૧૪૯. (૧) સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં,— (એ) જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ચાર વર્ષ

વીતી ગયા હોય, સિવાય કે મામલો ખંડ (બી) અથવા ખંડ (સી) હેઠળ આવતો હોય;

(બી) જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ચાર વર્ષ, પરંતુ છ વર્ષથી વધુ નહીં, વીતી ગયા હોય, તો તે વર્ષની દૃષ્ટિએ કરલાયક એવી અને મૂલ્યાંકનથી બચી ગયેલી આવકની રકમ એક લાખ રૂપિયા અથવા તેથી વધુ હોય અથવા એટલી થવાની સંભાવના હોય, તે સિવાય; (સી) જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ચાર વર્ષ, પરંતુ સોળ વર્ષથી વધુ નહીં, વીતી ગયા હોય, તો ભારતની બહાર આવેલ કોઈ સંપત્તિ (કોઈ પણ સત્તામાં નાણાકીય હિત સહિત) સંબંધિત કરલાયક આવક મૂલ્યાંકનથી બચી ગઈ હોય, તે સિવાય. સ્પષ્ટીકરણ.—આ ઉપ-કલમના હેતુઓ માટે, કરલાયક એવી અને મૂલ્યાંકનથી બચી ગયેલી આવકનું નિર્ધારણ કરતી વખતે, કલમ ૧૪૭ ના સ્પષ્ટીકરણ ૨ ની જોગવાઈઓ તે જ રીતે લાગુ પડશે જેમ તે કલમના હેતુઓ માટે લાગુ પડે છે.

(૨) નોટિસ જારી કરવા અંગે ઉપકલમ (૧) ની જોગવાઈઓ કલમ ૧૫૧ ની જોગવાઈઓને આધીન રહેશે.

(૩) જો કલમ ૧૪૮ હેઠળ જેમને નોટિસ તામીલ કરવાની છે તે વ્યક્તિ કલમ ૧૬૩ હેઠળ બિનનિવાસીના એજન્ટ તરીકે ગણવામાં આવેલી વ્યક્તિ હોય અને નોટિસના અનુસંધાને કરવાની આકારણી, પુનઃઆકારણી અથવા પુનઃગણતરી તેવા બિનનિવાસીના એજન્ટ તરીકે તેની ઉપર કરવાની હોય, તો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષનો સમયગાળો પૂર્ણ થયા પછી આવી નોટિસ

જારી કરવામાં આવશે નહીં. સ્પષ્ટીકરણ.— શંકાઓના નિવારણ માટે, આથી સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૧૨ દ્વારા સંશોધિત ઉપકલમો (૧) અને (૩)ની જોગવાઈઓ, ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૧૨ના દિવસે અથવા તે પહેલાં શરૂ થતા કોઈપણ આકારણી વર્ષ માટે પણ લાગુ પડશે. નોટિસ જારી કરવા માટે મંજૂરી – ૧૫૧. (૧) સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ચાર વર્ષનો સમયગાળો પૂર્ણ થયા પછી, આકારણી અધિકારી દ્વારા કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જ્યાં સુધી મુખ્ય મુખ્ય કમિશનર અથવા મુખ્ય કમિશનર અથવા મુખ્ય કમિશનર અથવા કમિશનર, આકારણી અધિકારી દ્વારા નોંધાયેલા કારણોના આધારે, એ બાબતે સંતુષ્ટ ન થાય કે આવી નોટિસ જારી કરવા માટે આ યોગ્ય કેસ છે.

(૨) ઉપકલમ (૧) હેઠળ આવતો કેસ સિવાયના કેસમાં, સંયુક્ત કમિશનરથી નીચા પદના મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો સુધી સંયુક્ત કમિશનર, આવા મૂલ્યાંકન અધિકારીએ નોંધેલા કારણોના આધારે, તે એવી નોટિસ જારી કરવા માટે યોગ્ય કેસ છે તે બાબતે સંતુષ્ટ ન થાય.

(૩) ઉપકલમ (૧) અને ઉપકલમ (૨) ના હેતુઓ માટે, જે તે પરિસ્થિતિ મુજબ, પ્રમુખ મુખ્ય કમિશનર અથવા મુખ્ય કમિશનર અથવા પ્રમુખ કમિશનર અથવા કમિશનર અથવા સંયુક્ત કમિશનર, આકારણી અધિકારી દ્વારા કલમ

૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા માટે કોઈ કેસની યોગ્યતા અંગે નોંધાયેલા કારણોથી સંતુષ્ટ થઈ, આવી નોટિસ પોતે જારી કરવાની જરૂર નથી.”

૧૪. તારીખ ૨૯.૦૯.૨૦૨૦ના રોજ, કેટલાક અધિનિયમોની જોગવાઈઓમાં શિથિલતા અને સુધારો કરવાની તેમજ તે સાથે સંબંધિત અથવા તેના અનુસંગિક બાબતો માટે જોગવાઈ કરવા ટી.એલ.એ. અધિનિયમ અસ્તિત્વમાં આવ્યો.

૧૪.૧ ઉક્ત અધિનિયમની કલમ ૩ દ્વારા નિર્દિષ્ટ અધિનિયમની કેટલીક જોગવાઈઓમાં શિથિલતા આપવા અંગે નીચે મુજબ જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી:

“૩. (૧) જ્યાં, કોઈ પણ સમયમર્યાદા નિર્ધારિત અધિનિયમમાં વિનિર્દિષ્ટ કરવામાં આવી હોય, અથવા તેના હેઠળ નિર્ધારિત અથવા અધિસૂચિત કરવામાં આવી હોય, અને જે ૨૦મી માર્ચ, ૨૦૨૦ના દિવસથી ૩૧મી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦ના દિવસ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન આવે છે, અથવા ૩૧મી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦ પછીની એવી અન્ય તારીખ, જે આ બાબતમાં કેન્દ્રીય સરકાર જાહેરનામું દ્વારા વિનિર્દિષ્ટ કરી શકે, એવી કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવા અથવા તેનું પાલન કરવા માટે, જેમ કે—

(એ) નિર્દિષ્ટ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ, કોઈપણ સત્તાધિકારી, આયોગ અથવા અધિકરણ દ્વારા, તેને જે કોઈ નામે ઓળખવામાં આવતું હોય તે હોવા છતાં, કોઈપણ કાર્યવાહીનું પૂર્ણકરણ અથવા કોઈ હુકમ પસાર કરવો અથવા કોઈ

નોટિસ, જાણ, જાહેરનામું, મંજૂરી અથવા અનુમોદન જારી કરવું, અથવા તેને જે કોઈ નામે ઓળખવામાં આવતી હોય તેવી અન્ય કાર્યવાહી; અથવા

(બી) નિર્દિષ્ટ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ, કોઈપણ અપીલ, જવાબ અથવા અરજી દાખલ કરવી અથવા કોઈપણ અહેવાલ, દસ્તાવેજ, વિવરણપત્રક અથવા નિવેદન અથવા અન્ય એવો કોઈ રેકૉર્ડ, જે કોઈપણ નામે ઓળખાતો હોય, રજૂ કરવો; અથવા

(સી) જે કેસમાં નિર્દિષ્ટ અધિનિયમ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ હોય,—

(૧) તેમાં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓ હેઠળ કોઈ કપાત, મુક્તિ અથવા ભથ્થાનો દાવો કરવાનો હેતુસર, જે કોઈ નામે ઓળખાતી હોય તેવી રોકાણ કરવું, થાપણ કરવું, ચુકવણી કરવી, સંપાદન કરવું, ખરીદી કરવી, બાંધકામ કરવું અથવા તેવી અન્ય કોઈ કાર્યવાહી કરવી, માં—

(૧) કલમો ૫૪ થી ૫૪જીબી સુધી, અથવા તેના પ્રકરણ ૬—એની "બી.— ચોક્કસ ચુકવણીઓ બાબતે કપાતો " શીર્ષક હેઠળની કોઈપણ જોગવાઈઓ હેઠળ; અથવા

(૨) તે અધિનિયમની એવી અન્ય જોગવાઈઓ, આવી શરતોના પાલનને આધીન રહીને, જેને કેન્દ્રીય સરકાર સૂચના દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરી શકે; અથવા

(૨) તે અધિનિયમની કલમ ૧૦એએમાં ઉલ્લેખિત માલસામાન અથવા વસ્તુઓના ઉત્પાદન અથવા નિર્માણની શરૂઆત કરવી અથવા કોઈ સેવાઓ પ્રદાન કરવી, એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં વિશેષ આર્થિક ક્ષેત્ર અધિનિયમ, ૨૦૦૫ ની જોગવાઈઓ અનુસાર જારી કરવાનું આવશ્યક મંજૂરીપત્ર ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૦ના દિવસે અથવા તે પહેલાં જારી કરવામાં આવ્યું હોય, અને જ્યાં આવી કાર્યવાહીનું પૂર્ણકરણ અથવા પાલન એવી અવધિમાં કરવામાં આવ્યું ન હોય, ત્યારે, નિર્દિષ્ટ અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત છતાં, આવી કાર્યવાહીનું પૂર્ણકરણ અથવા પાલન કરવાની સમયમર્યાદા ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧ સુધી, અથવા ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧ પછીની એવી અન્ય તારીખ સુધી, જે કેન્દ્ર સરકાર આ બાબતમાં જાહેરનામા દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરે, વિસ્તરેલી ગણાશે: પરંતુ એ કે કેન્દ્ર સરકાર જુદી જુદી કાર્યવાહીનું પૂર્ણકરણ અથવા પાલન કરવા માટે જુદી જુદી તારીખો નિર્દિષ્ટ કરી શકશે: વધુમાં પરંતુ એ કે આવી કાર્યવાહીમાં ઉપકલમ (૨) માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ રકમની ચુકવણીનો સમાવેશ થતો નથી: તેમજ વધુમાં પરંતુ એ કે જ્યાં નિર્દિષ્ટ અધિનિયમ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ હોય અને પાલન નીચેના સંબંધિત હોય—

(૧) તેની કલમ ૧૩૯ હેઠળ રિટર્ન રજૂ કરવું, જે મૂલ્યાંકન વર્ષની શરૂઆત —

(એ) ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૧૯ના દિવસે થાય છે, માટે, આ ઉપકલમની જોગવાઈ એવો પ્રભાવ ધરાવશે કે જાણે “૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧” આ આંકડા, અક્ષરો અને

શબ્દોના સ્થાને “૩૦મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૦” આ આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય;

(બી) એપ્રિલ, ૨૦૨૦ના ૧લા દિવસે, આ ઉપકલમની જોગવાઈનો એવો પ્રભાવ થશે જાણે કે આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો “માર્ચ, ૨૦૨૧ના ૩૧મા દિવસે” ના સ્થાને આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો “નવેમ્બર, ૨૦૨૦ના ૩૦મા દિવસે” પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય;

(૨) તે અધિનિયમની કલમ ૨૦૦ ની ઉપકલમ (૨એ) હેઠળ સ્ત્રોતે કરકાપની વિગતોનું વિવરણ આપવું અથવા તેની કલમ ૨૦૬સી ની ઉપકલમ (૩એ) હેઠળ સ્ત્રોતે કરસંગ્રહની વિગતોનું વિવરણ ફેબ્રુઆરી અથવા માર્ચ, ૨૦૨૦ મહિનાના સંદર્ભમાં, અથવા યથાસંભવ ૩૧ માર્ચ, ૨૦૨૦ ના દિવસે સમાપ્ત થતા ત્રિમાસિક ગાળાના સંદર્ભમાં, આ ઉપકલમની જોગવાઈ એ રીતે પ્રભાવશાળી ગણાશે જાણે કે “૩૧ માર્ચ, ૨૦૨૧” અંક, અક્ષરો અને શબ્દોના સ્થાને “૧૫ જુલાઈ, ૨૦૨૦” અંક, અક્ષરો અને શબ્દો પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય;

(૩) તે અધિનિયમની કલમ ૨૦૦ની ઉપકલમ (૩) હેઠળ સ્ત્રોતે કરકાપની વિગતોનું વિવરણ અથવા તેની કલમ ૨૦૬સીની ઉપકલમ (૩)ના પરંતુક હેઠળ સ્ત્રોતે કરવસૂલાતની વિગતોનું વિવરણ, ફેબ્રુઆરી અથવા માર્ચ, ૨૦૨૦ મહિનાને લગતું, અથવા પ્રસંગાનુસાર ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૦ના દિવસે સમાપ્ત થતી ત્રિમાસિક અવધિને લગતું, રજૂ કરવા બાબતે, આ ઉપકલમનો એવો

પ્રભાવ રહેશે જાણે કે “૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧” એવા આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દોના સ્થાને “૩૧મી જુલાઈ, ૨૦૨૦” એવા આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય;

(જ) તે અધિનિયમની કલમ ૧૮૨ હેઠળ કરની કપાત અથવા ચુકવણી બાબતે, ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૧૮ના દિવસે શરૂ થતા આર્થિક વર્ષ માટે તે અધિનિયમની કલમ ૨૦૩ હેઠળ પ્રમાણપત્ર આપવાની બાબતમાં, આ ઉપકલમની જોગવાઈનો એવો પ્રભાવ રહેશે જાણે કે આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો “૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧” ના સ્થાને આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો “૧૫મી ઓગસ્ટ, ૨૦૨૦” પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય;

(પ) તે અધિનિયમની કલમો ૫૪ થી ૫૪જીબી, જેનો ઉલ્લેખ કલમ (સી) ની ઉપકલમ (૧) ની વસ્તુ (૧) માં, અથવા ઉક્ત કલમની ઉપકલમ (૨) માં કરવામાં આવ્યો છે, તેમના સંબંધે, આ ઉપકલમની જોગવાઈ એવો પ્રભાવ પામશે જાણે કે—

(એ) અંકો, અક્ષરો અને શબ્દો “૩૧મી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦” ના સ્થાને, પૂર્ણતા અથવા પાલન માટેની સમયમર્યાદા અંગે, અંકો, અક્ષરો અને શબ્દો “૨૯મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૦” પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા; અને

(બી) અંક, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મો દિવસ માર્ચ, ૨૦૨૧" ના સ્થાને, આવી પૂર્ણતા અથવા પાલન કરવા માટે, અંક, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૦મો દિવસ સપ્ટેમ્બર, ૨૦૨૦" પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા;

(૬) તે અધિનિયમના ભાગ ૬-અ હેઠળના "બી.—ચોક્કસ ચૂકવણીઓ અંગે કપાતો" શીર્ષક હેઠળની કોઈપણ જોગવાઈઓ, જે ખંડ (સી) ના ઉપખંડ (૧) ની વસ્તુ (૧) માં ઉલ્લેખિત છે, તે બાબતે આ ઉપકલમની જોગવાઈ એવી અસરકારક થશે જાણે કે—

(એ) આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦નો દિવસ" ના સ્થાને, પૂર્ણતા અથવા પાલન માટેની સમયમર્યાદા બાબતે, આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૦મી જુલાઈ, ૨૦૨૦નો દિવસ" પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા; અને (બી) આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧નો દિવસ" ના સ્થાને, આવી પૂર્ણતા અથવા પાલન કરવા માટે, આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મી જુલાઈ, ૨૦૨૦નો દિવસ" પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા;

(૭) તેના હેઠળની કોઈપણ જોગવાઈ મુજબ, ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૦થી શરૂ થતા આકારણી વર્ષ માટે ઓડિટનો અહેવાલ રજૂ કરવાની બાબતમાં, આ ઉપકલમની જોગવાઈનો એવો પ્રભાવ રહેશે જાણે "૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧" આ આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દોના સ્થાને "૩૧મી ઓક્ટોબર, ૨૦૨૦" આ આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હોય: વધુમાં એ પણ શરત રાખવામાં આવે છે કે ત્રીજા પરંતુકની ખંડ (૧) ની ઉપખંડ (બી) માં ઉલ્લેખિત તારીખના

વિસ્તરણનો અમલ, આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૩૪એની સ્પષ્ટીકરણ ૧ પર એવા કેસોમાં લાગુ પડશે નહીં જેમાં કુલ આવક પરના વેરાની રકમ, ઉક્ત કલમની ઉપકલમ (૧) ની ખંડો (૧) થી (૬) માં નિર્દિષ્ટ રકમ ઘટાડ્યા બાદ, એક લાખ રૂપિયા કરતાં વધુ થાય: વધુમાં એ પણ શરત રાખવામાં આવે છે કે ચોથા પરંતુકના હેતુઓ માટે, આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૨૦૭ની ઉપકલમ (૨) માં ઉદ્દેખિત ભારતમાં નિવાસી વ્યક્તિના કેસમાં, તે અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત બાકી તારીખની અંદર (વિસ્તરણ પહેલાં) તે વ્યક્તિએ તે અધિનિયમની કલમ ૧૪૦એ હેઠળ ચૂકવેલ વેરો, અગ્રિમ વેરો ગણાશે: વધુમાં એ પણ શરત રાખવામાં આવે છે કે જ્યાં નિર્દિષ્ટ અધિનિયમ ડાયરેક્ટ ટેક્સ વિવાદ સે વિશ્વાસ અધિનિયમ, ૨૦૨૦ હોય, ત્યાં આ ઉપકલમની જોગવાઈનો એવો પ્રભાવ રહેશે જાણે—

(એ) આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મો દિવસ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦" ના સ્થાને, કાર્યવાહીનું પૂર્ણકરણ અથવા પાલન કરવા માટેની સમયમર્યાદા બાબતે, આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૦મો દિવસ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦" પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા; અને

(બી) આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મો દિવસ માર્ચ, ૨૦૨૧" ના સ્થાને, આવા પૂર્ણતા અથવા પાલન કરવા માટે આંકડા, અક્ષરો અને શબ્દો "૩૧મો દિવસ ડિસેમ્બર, ૨૦૨૦" પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવ્યા હતા.

(ર) જ્યાં કર અથવા કોઈ ઉપકર તરફ કોઈપણ રકમની ચૂકવણી માટે, જે કોઈપણ નામે ઓળખાતી હોય, નિર્દિષ્ટ અધિનિયમમાં કોઈ નિયત તારીખ નિર્ધારિત કરવામાં આવી હોય, અથવા તે હેઠળ વિહિત કરવામાં આવી હોય અથવા અધિસૂચિત કરવામાં આવી હોય, અને તેવી નિયત તારીખ ૨૦ માર્ચ, ૨૦૨૦ થી ૨૯ જૂન, ૨૦૨૦ સુધીના સમયગાળામાં પડે છે, અથવા ૨૯ જૂન, ૨૦૨૦ પછીની એવી બીજી તારીખ, જે કેન્દ્ર સરકાર આ બાબતમાં જાહેરનામું દ્વારા નિર્ધારિત કરે, અને જો એવી રકમ એવી તારીખની અંદર ચૂકવવામાં આવી નથી, પરંતુ ૩૦ જૂન, ૨૦૨૦ના રોજ અથવા તે પહેલાં ચૂકવવામાં આવી હોય, અથવા ૩૦ જૂન, ૨૦૨૦ પછીની એવી બીજી તારીખે, જે કેન્દ્ર સરકાર આ બાબતમાં જાહેરનામું દ્વારા નિર્ધારિત કરે, ચૂકવવામાં આવી હોય, તો, નિર્દિષ્ટ અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં,—

(એ) આવી રકમ અંગે વિલંબના સમયગાળા માટે, જો કોઈ હોય તો, ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજનો દર દર મહિને અથવા તેના ભાગ માટે ત્રણ-ચોથા ટકા કરતાં વધુ ન હોવો જોઈએ;

(બી) વિલંબના સમયગાળા માટે આવી રકમ અંગે કોઈ દંડ વસૂલ કરવામાં આવશે નહીં અને કોઈ ફરિયાદ પક્ષને મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં. સ્પષ્ટીકરણ.—આ ઉપકલમના હેતુઓ માટે, “વિલંબનો સમયગાળો” એટલે નિયત તારીખ અને જે તારીખે રકમ ચૂકવવામાં આવી હોય તે તારીખ વચ્ચેનો સમયગાળો.”

૧૪.૨ ટીએલએ અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ સત્તાઓના અનુસંધાનમાં, કેન્દ્ર સરકારે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાઓને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ પુનર્મૂલ્યાંકન અંગેની નોટિસ જારી કરવા માટે વિસ્તૃત કરતાં જાહેરનામું બહાર પાડી.

૧૪.૩ સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ સૂચનાઓ અને સમયવધારાને નીચે મુજબ સારણીબદ્ધ કર્યા છે: ૧૫. નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા, જે ૨૮.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, સંસદે અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧ માં ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવતાં પુનર્ગઠનાત્મક ફેરફારો રજૂ કર્યા, જે નીચે મુજબ છે:

સૂચનાની તારીખ	અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા માટેની મૂળ મર્યાદા	વિસ્તૃત મર્યાદાકાળ
૩૧.૦૩.૨૦૨૦	૨૦.૦૩.૨૦૨૦ થી ૨૯.૦૬.૨૦૨૦	૩૦.૦૬.૨૦૨૦
૨૪.૦૬.૨૦૨૦	૨૦.૦૩.૨૦૨૦ થી ૩૧.૧૨.૨૦૨૦	૩૧.૦૩.૨૦૨૧

૩૧.૦૩.૨૦૨૧	૩૧.૦૩.૨૦૨૧	૩૦.૦૪.૨૦૨૧
૨૭.૦૪.૨૦૨૧	૩૦.૦૪.૨૦૨૧	૩૦.૦૫.૨૦૨૧

“૩.૨ સંસદે આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧, જે પુનઃઆકારણીની કાર્યવાહીનું નિયંત્રણ કરે છે, તેમાં નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સુધારાત્મક ફેરફારો રજૂ કર્યા હતા, જે ૨૮ મી માર્ચ, ૨૦૨૧ ના રોજ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ માં પસાર કરાયેલ અને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવતી પ્રતિસ્થાપિત કલમો ૧૪૭ થી ૧૪૮ તથા કલમ ૧૫૧ નીચે મુજબ છે: – આકારણીમાંથી બચી ગયેલી આવક –

“૧૪૭. જો, કોઈ આસેસીની બાબતમાં, કરલાયક કોઈ આવક કોઈ આકારણી વર્ષ માટે આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોય, તો આકારણી અધિકારી કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૩ ના ઉપબંધોને આધીન રહી, તેવી આવકની આકારણી અથવા પુનઃઆકારણી કરી શકશે અથવા તેવા આકારણી વર્ષ માટે થયેલ નુકસાન અથવા અવમૂલ્યન ભથ્થું અથવા અન્ય કોઈ ભથ્થું અથવા કપાતનું પુનઃગણન કરી શકશે (આ પછી આ કલમમાં અને કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૩ માં જેને સંબંધિત આકારણી વર્ષ તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવે છે). સ્પષ્ટીકરણ.—આ કલમ હેઠળની આકારણી અથવા પુનઃઆકારણી અથવા પુનઃગણતરીના હેતુઓ માટે, આકારણી અધિકારી કોઈપણ એવા મુદ્દા સંબંધિત આવકની આકારણી અથવા

પુનઃઆકારણી કરી શકશે, જે આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોય, અને એવો મુદ્દો આ કલમ હેઠળની કાર્યવાહી દરમિયાન અનુસરે તેની જાણમાં આવે, ભલે કલમ ૧૪૮એ ના ઉપબંધોનું પાલન કરવામાં આવ્યું ન હોય.” જ્યાં આવક આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોય ત્યાં નોટિસ જારી કરવી—

૧૪૮. કલમ ૧૪૭ હેઠળ આકલન, પુનઃઆકલન અથવા પુનઃગણતરી કરતા પહેલાં, અને કલમ ૧૪૮એની જોગવાઈઓને આધીન રહીને, આકલન અધિકારીએ કરદાતા પર, જો જરૂરી હોય તો, કલમ ૧૪૮એના ખંડ (ડી) હેઠળ પસાર કરાયેલા હુકમની નકલ સાથે, એવી નોટિસ તામિલ કરવી પડશે, જેમાં તેને એવી નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવેલ અવધિની અંદર, સંબંધિત આકલન વર્ષને અનુરૂપ પૂર્વવર્તી વર્ષ દરમિયાન તેની આવક અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિની એવી આવક કે જેના સંબંધમાં તે આ અધિનિયમ હેઠળ આકલનપાત્ર હોય, તેની નિયત સ્વરૂપમાં, નિયત રીતથી ચકાસાયેલ અને નિયત કરવામાં આવે તેવી અન્ય વિગતો દર્શાવતી રિટર્ન રજૂ કરવાની માંગ કરવામાં આવી હોય; અને આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ, જેટલું શક્ય હોય તેટલું, તે મુજબ લાગુ પડશે, જાણે કે આવી રિટર્ન કલમ ૧૩૯ હેઠળ રજૂ કરવાની આવશ્યકતા ધરાવતી રિટર્ન હોય: પરંતુ શરતે કે આ કલમ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જ્યાં સુધી આકલન અધિકારી પાસે એવી માહિતી ન હોય જે સૂચવે કે સંબંધિત આકલન વર્ષ માટે કરદાતાના કેસમાં કરપાત્ર આવક આકલનમાંથી છૂટી ગઈ છે અને આવી નોટિસ જારી કરવા માટે આકલન અધિકારીએ નિર્દિષ્ટ

સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી પ્રાપ્ત કરી હોય. સ્પષ્ટીકરણ ૧.—આ કલમ અને કલમ ૧૪૮એના હેતુઓ માટે, આકલન અધિકારી પાસેની એવી માહિતી કે જે સૂચવે છે કે કરપાત્ર આવક આકલનમાંથી છૂટી ગઈ છે, તેનો અર્થ થાય છે,—

(૧) બોર્ડ દ્વારા સમયાંતરે ઘડવામાં આવેલી જોખમ વ્યવસ્થાપન વ્યૂહરચના અનુસાર, સંબંધિત આકલન વર્ષ માટે કરદાતાના કેસમાં ચિહ્નિત કરવામાં આવેલી કોઈપણ માહિતી;

(૨) ભારતના નિયંત્રક અને મહાલેખાપરીક્ષક દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ કોઈપણ અંતિમ વાંધો, જેનો અર્થ એવો થાય છે કે સંબંધિત નિર્ધારણ વર્ષ માટે નિર્ધારિત વ્યક્તિના કેસમાં નિર્ધારણ આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અનુસાર કરવામાં આવ્યું નથી. સ્પષ્ટીકરણ ૨.—આ કલમના હેતુઓ માટે, જ્યાં,—

(૧) આકારણીધારકના કેસમાં, કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધ શરૂ કરવામાં આવે છે અથવા કલમ ૧૩૨એ હેઠળ હિસાબની પુસ્તકો, અન્ય દસ્તાવેજો અથવા કોઈપણ સંપત્તિની માંગણી કરવામાં આવે છે, જે ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના દિવસે અથવા ત્યારબાદ થાય; અથવા (૨) આકારણીધારકના કેસમાં, કલમ ૧૩૩એ હેઠળ, તે કલમની ઉપકલમ (૨એ) અથવા ઉપકલમ (૫) હેઠળના સર્વેક્ષણ સિવાય, ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના દિવસે અથવા ત્યારબાદ સર્વેક્ષણ હાથ ધરવામાં આવે; અથવા

(૩) આસેસિંગ અધિકારી પ્રિન્સિપલ કમિશનર અથવા કમિશનરની પૂર્વ મંજૂરી સાથે સંતુષ્ટ હોય કે, કલમ ૧૩૨ હેઠળ અથવા કલમ ૧૩૨એ હેઠળ, કોઈ અન્ય

વ્યક્તિના કેસમાં ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના દિવસે અથવા તે પછી જન્મ કરાયેલ અથવા માંગણી દ્વારા પ્રાપ્ત કરાયેલ કોઈ પણ નાણાં, સોનાં-ચાંદીના ઢગલા, આભૂષણો અથવા અન્ય મૂલ્યવાન લેખ અથવા વસ્તુ કરદાતાની માલિકીની છે; અથવા

(૪) આકલન અધિકારી, પ્રિન્સિપલ કમિશનર અથવા કમિશનરની પૂર્વ મંજૂરીથી, એ બાબતે સંતુષ્ટ હોય કે ૧ એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના રોજ કે ત્યારબાદ, અન્ય કોઈ વ્યક્તિના કેસમાં કલમ ૧૩૨ અથવા કલમ ૧૩૨અ હેઠળ જન્મ કરાયેલ અથવા મંગાવવામાં આવેલ હિસાબની કોઈ પુસ્તકો અથવા દસ્તાવેજો આકારદાતાને સંબંધિત છે અથવા સંબંધિત હોય છે, અથવા તેમાં સમાવાયેલ કોઈ માહિતી આકારદાતાને સંબંધિત છે, તો આકલન અધિકારીને એ રીતે માનવામાં આવશે કે તેની પાસે એવી માહિતી છે જે સૂચવે છે કે કરપાત્ર આવક આકારદાતાના કેસમાં, તે અગાઉના વર્ષને સંબંધિત આકલન વર્ષથી તાત્કાલિક અગાઉના ત્રણ આકલન વર્ષો માટે, જેમાં આકારદાતાના કેસમાં શોધખોળ શરૂ કરવામાં આવી હોય અથવા હિસાબની પુસ્તકો, અન્ય દસ્તાવેજો અથવા કોઈ સંપત્તિ મંગાવવામાં આવી હોય અથવા સર્વે કરવામાં આવ્યો હોય, અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિના કેસમાં નાણાં, બુલિયન, દાગીના અથવા અન્ય મૂલ્યવાન લેખ અથવા વસ્તુ અથવા હિસાબની પુસ્તકો અથવા દસ્તાવેજો જન્મ કરાયેલા અથવા મંગાવવામાં આવેલા હોય, આકલનમાંથી બચી ગઈ છે. સ્પષ્ટીકરણ ૩.—આ કલમના હેતુઓ માટે, “નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી”નો અર્થ કલમ ૧૫૧માં ઉલ્લેખિત

નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી એવો થશે.” તપાસ ચલાવવી, કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા પહેલાં તક આપવી — “૧૪૮અ. આકલન અધિકારી, કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરતાં પહેલાં,—

(એ) જો જરૂરી હોય તો, નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરીથી, એવી માહિતીના સંબંધમાં કોઈપણ તપાસ કરવી કે જેમાંથી એવું સૂચિત થાય છે કે કરલાયક આવકનું મૂલ્યાંકનથી છૂટકારો થયો છે;

(બી) નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી સાથે, આકારણીધારકને સાંભળવાની તક આપવામાં આવે, તે માટે તેને કારણ દર્શાવવા માટેની નોટિસ બજાવીને, નોટિસમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવો સમય આપવામાં આવે, જે આવી નોટિસ જારી થયેલી તારીખથી સાત દિવસથી ઓછો ન હોય અને ત્રીસ દિવસથી વધુ ન હોય, અથવા આ બાબતમાં કરવામાં આવેલી અરજીના આધારે તેના દ્વારા વધારવામાં આવેલ એવો સમય આપવામાં આવે, કે સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે તેના મામલે કરપાત્ર આવક આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ હોવાનું સૂચવનારી માહિતી તથા કલમ (એ) મુજબ કરવામાં આવેલી તપાસના પરિણામોના આધારે ધારા ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ શા માટે જારી ન કરવી જોઈએ;

(સી) કલમ (બી) માં ઉલ્લેખિત કારણ દર્શાવો નોટિસના પ્રતિસાદરૂપે, જો કોઈ હોય, આકારણીધારક દ્વારા રજૂ કરાયેલા જવાબનો વિચાર કરવો;

(ડી) આંકમાં ઉપલબ્ધ સામગ્રીના આધારે, જેમાં નિર્ધારિતના જવાબનો પણ સમાવેશ થાય છે, નિર્ધારિત સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી સાથે હુકમ પસાર કરીને, કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાનું યોગ્ય પ્રકરણ છે કે નહીં તે નક્કી કરવું, અને તે કલમ (સી)માં ઉલ્લેખિત જવાબ તેને પ્રાપ્ત થયેલા મહિનાના અંતથી એક મહિનાની અંદર કરવું, અથવા જ્યાં એવો કોઈ જવાબ રજૂ કરવામાં આવ્યો ન હોય, ત્યાં કલમ (બી) મુજબ જવાબ રજૂ કરવા માટે અપાયેલ સમય અથવા વિસ્તૃત સમય પૂર્ણ થયેલા મહિનાના અંતથી એક મહિનાની અંદર કરવું: પરંતું શરતે કે આ કલમની જોગવાઈઓ તેવા પ્રકરણમાં લાગુ પડશે નહીં, જ્યાં,—

(એ) નિર્ધારિતના પ્રકરણમાં કલમ ૧૩૨ હેઠળ શોધખોળ શરૂ કરવામાં આવી હોય અથવા કલમ ૧૩૨અ હેઠળ હિસાબની પુસ્તકો, અન્ય દસ્તાવેજો અથવા કોઈપણ સંપત્તિ ૧ એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના દિવસે અથવા તે પછી માંગવામાં આવી હોય; અથવા

(બી) મૂલ્યાંકન અધિકારી મુખ્ય આયુક્ત અથવા આયુક્તની પૂર્વમંજૂરી સાથે આ બાબતે સંતોષ પામે છે કે કલમ ૧૩૨ હેઠળની શોધખોળમાં જપ્ત કરવામાં આવેલ અથવા કલમ ૧૩૨અ હેઠળ માંગણી કરીને મેળવવામાં આવેલ કોઈ પણ નાણાં, સોનું—ચાંદી, દાગીના અથવા અન્ય મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા સામાન, કોઈ અન્ય વ્યક્તિના મામલે ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના રોજ અથવા ત્યારબાદ, કરનિર્ધારિત વ્યક્તિનું છે; અથવા

(સી) આકારણી અધિકારી, પ્રિન્સિપલ કમિશનર અથવા કમિશનરની પૂર્વ મંજૂરી સાથે, આ બાબતે સંતોષ પામે છે કે કલમ ૧૩૨ હેઠળની તપાસમાં જમ કરાયેલ કોઈ હિસાબી પુસ્તકો અથવા દસ્તાવેજો, અથવા કલમ ૧૩૨એ હેઠળ માંગવામાં આવેલ, કોઈ અન્ય વ્યક્તિના મામલે ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના દિવસે અથવા ત્યારબાદ, નિર્ધારિતને સંબંધિત છે અથવા સંબંધિત હોય છે, અથવા તેમાં સમાવિષ્ટ કોઈ માહિતી નિર્ધારિત સાથે સંબંધ ધરાવે છે. સમજૂતી.—આ કલમના હેતુઓ માટે, “નિર્દિષ્ટ સત્તા”નો અર્થ કલમ ૧૫૧માં ઉલ્લેખિત નિર્દિષ્ટ સત્તા એવો થશે.” નોટિસ માટેની સમયમર્યાદા—

“૧૪૯. (૧) સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં,— (એ) જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા હોય, સિવાય કે મામલો ખંડ (બી) હેઠળ આવતો હોય;

(બી) જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ, પરંતુ દસ વર્ષથી વધુ નહીં, વીતી ગયા હોય, તો સિવાય કે આકારણી અધિકારીના કબ્જામાં હિસાબના પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો અથવા પુરાવા હોય, જે દર્શાવે છે કે મિલ્કતના સ્વરૂપમાં પ્રતિનિધિત આવક, જે આકારણીમાંથી છૂટી ગઈ છે અને જે કરપાત્ર છે, તે તે વર્ષ માટે પચાસ લાખ રૂપિયા અથવા તેથી વધુ છે અથવા થવાની સંભાવના છે: પરંતુ શરતે કે, આ કલમની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) ની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદાથી બહાર હોવાના કારણે, જેમ તે નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ના અમલમાં આવતાં પહેલાં તાત્કાલિક

અસ્તિત્વમાં હતી, જો સંબંધિત આકારણી વર્ષ ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પહેલાં શરૂ થતું હોય, તો આવા મામલામાં કલમ ૧૪૮ હેઠળની કોઈ નોટિસ કોઈપણ સમયે જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો તે સમયે આવી નોટિસ જારી કરી શકાતી ન હોત: વધુમાં એવી શરત કે, આ ઉપકલમની જોગવાઈઓ એવા મામલામાં લાગુ પડશે નહીં, જ્યાં કલમ ૧૩૨ હેઠળ શરૂ કરાયેલ શોધ સંબંધે અથવા કલમ ૧૩૨અ હેઠળ માગવાયેલા હિસાબના પુસ્તકો, અન્ય દસ્તાવેજો અથવા કોઈપણ મિલ્કતો સંબંધે, ૩૧મી માર્ચ, ૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પહેલાં, કલમ ૧૫૩અ હેઠળ અથવા કલમ ૧૫૩અ સાથે વંચાતી કલમ ૧૫૩ક હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની આવશ્યકતા હોય: વધુમાં એવી શરત કે, આ કલમ મુજબ મર્યાદાકાળની ગણતરી કરવા માટે, કલમ ૧૪૮અ ના ખંડ (બી) હેઠળ જારી કરાયેલ કારણ દર્શાવો નોટિસ મુજબ કરદાતાને આપવામાં આવેલ સમય અથવા વધારેલ સમય, અથવા જે અવધિ દરમિયાન કલમ ૧૪૮અ હેઠળની કાર્યવાહી કોઈપણ અદાલતના હુકમ અથવા પ્રતિબંધક હુકમથી સ્થગિત રાખવામાં આવી હોય, તે બાકાત રાખવામાં આવશે: વધુમાં એવી શરત કે, તાત્કાલિક પૂર્વવર્તી પરંતુકમાં ઉલ્લેખિત અવધિ બાકાત રાખ્યા બાદ જો કલમ ૧૪૮અ ના ખંડ (ડી) હેઠળ હુકમ પસાર કરવા માટે આકારણી અધિકારીને ઉપલબ્ધ મર્યાદાકાળ સાત દિવસથી ઓછો હોય, તો બાકી રહેલો એવો સમયગાળો સાત દિવસ સુધી લંબાવવામાં આવશે અને આ ઉપકલમ હેઠળનો મર્યાદાકાળ તે મુજબ લંબાવવામાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવશે. સ્પષ્ટીકરણ.—આ ઉપકલમના ખંડ (બી) ના હેતુઓ માટે, “મિલ્કત”માં

અચલ મિલ્કત, એટલે કે જમીન અથવા ઇમારત અથવા બંને, શેરો અને પ્રતિભૂતિઓ, ધિરાણ અને અગ્નિમો, બેંક ખાતામાં થાપણોનો સમાવેશ થશે.

(૨) નોટિસ જારી કરવાની બાબતે ઉપકલમ (૧) ની જોગવાઈઓ કલમ ૧૫૧ ની જોગવાઈઓને આધીન રહેશે.’ નોટિસ જારી કરવા માટેની મંજૂરી— “૧૫૧. કલમ ૧૪૮ અને કલમ ૧૪૮અ ના હેતુઓ માટે નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારી આ પ્રમાણે રહેશે— (૧) પ્રિન્સિપલ કમિશનર અથવા પ્રિન્સિપલ ડિરેક્ટર અથવા કમિશનર અથવા ડિરેક્ટર, જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ અથવા ત્રણ વર્ષથી ઓછો સમય પસાર થયો હોય;

(૨) મુખ્ય મુખ્ય કમિશનર અથવા મુખ્ય મહાનિદેશક અથવા જ્યાં કોઈ મુખ્ય મુખ્ય કમિશનર અથવા મુખ્ય મહાનિદેશક ન હોય ત્યાં મુખ્ય કમિશનર અથવા મહાનિદેશક, જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષથી વધુ સમય વીતી ગયો હોય.”

તારીખવાળી સૂચનાઓમાં આપેલ સ્પષ્ટીકરણો

૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ પૂર્વવર્તી જોગવાઈઓ હેઠળ મહેસૂલ વિભાગે નોટિસો જારી કરવા માટેના કારણો હતા, જોકે કલમો

ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી પહેલેથી જ અમલમાં આવી ગઈ હતી. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછીની આવી પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસો સ્વાભાવિક રીતે ફાઈનાન્સ અધિનિયમ,

૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત થયેલી અધિનિયમની કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ દ્વારા શાસિત થશે.

૧૬. અગાઉના સંક્ષિપ્ત નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧માં મૂલ્યાંકનને ફરીથી ખોલવાની કાર્યવાહી મહત્તમ છ વર્ષ સુધીની અવધિ માટે માન્ય હતી અને છ વર્ષથી વધુની અવધિ સંબંધિત અનેક અન્ય બાબતોમાં સંસદે આવકવેરા અધિનિયમમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્ધારિત કર્યું તેમ, સુધારો કર્યો કે “કર વહીવટને સરળ બનાવવો, પાલનોને સહેલાં બનાવવાં અને વાદવિવાદ ઘટાડવા. તેથી, જણાવેલ હેતુ સિદ્ધ કરવા માટે, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા, કલમો ૧૪૭ થી ૧૪૮ તથા કલમ ૧૫૧નું સ્થાનાપન કરવામાં આવ્યું છે.”

૧૭. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ સંબંધિત આસેસીઓને જારી કરવામાં આવેલી વિવાદિત નોટિસને, વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવેલી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળ જારી કરવામાં આવી હોય તેમ માનવાની અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) ના અર્થમાં કારણ દર્શાવો નોટિસ તરીકે ગણવાની દિશા આપેલી હોવા છતાં, જેમાં સંબંધિત આકારણી અધિકારીઓને પણ હુકમની તારીખથી ૩૦ દિવસની અંદર આસેસીને આવકવેરા વિભાગ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી માહિતી અને સામગ્રી પૂરી પાડવા, જેથી તે પછીના બે અઠવાડિયામાં આસેસી નોટિસનો જવાબ આપી શકે, તેવી દિશા આપવામાં આવી હતી, તેમ છતાં તેણે એક વખતના ઉપાય તરીકે કલમ

૧૪૮એ(એ) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરીથી કોઈ તપાસ હાથ ધરવાની આવશ્યકતા દૂર કરી હતી.

૧૭.૧ તેણે વધુમાં અધિકારીઓને નિર્દેશ આપ્યો કે દરેક કરનિર્ધારિત વ્યક્તિના સંબંધમાં કલમ ૧૪૮એ(ડી) મુજબનો હુકમ, કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ આવશ્યક એવી યથોચિત પ્રક્રિયા અનુસરીને, પાસ કરે. આમ કરતી વખતે, અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કરનિર્ધારિત વ્યક્તિને ઉપલબ્ધ તમામ બચાવ તથા ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ હેઠળ જેનો લાભ લઈ શકાય તેવા તમામ હક્કો ખુલ્લા રાખ્યા છે. અદાલતે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીનો હક્ક પણ ખુલ્લો રાખ્યો છે અને તે યથાવત ઉપલબ્ધ રહેશે એવું નિર્ધારિત કર્યું છે. સર્વોચ્ચ અદાલતના આ ચુકાદાએ, અધિનિયમની અનસુધારિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ સમાન નોટિસોને રદ કરતા સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા સંબંધિત ચુકાદા અને આદેશોને, તે અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યા હોય કે ન હોય તે બાબતની પરવા કર્યા વિના, બદલ્યા અને સુધાર્યા છે. આપું, આવક વિભાગ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન એ.એસ.જી. તથા કરનિર્ધારિત વ્યક્તિઓ તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલો/વકીલો દ્વારા વ્યક્ત કરાયેલા વ્યાપક સહમતિના આધારે કરવામાં આવ્યું હતું. અદાલતે આવક વિભાગ અને સંબંધિત કરનિર્ધારિત વ્યક્તિઓના અધિકારો વચ્ચે સંતુલન સ્થાપ્યું, કારણ કે અંદાજે આ ૯૦,૦૦૦ નોટિસો જારી કરવામાં આવક વિભાગના મૂલ્યાંકન અધિકારીઓનો

સદ્ભાવનાપૂર્વકનો વિશ્વાસ હતો અને અંતે આવક વિભાગને નુકસાન ન થવું જોઈએ, કારણ કે નુકસાન તો જાહેર ખજાનાને થવાનું હતું. આ મુદ્દે વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલા તમામ ચુકાદા અને આદેશો તથા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ સમાન નોટિસોના સંબંધમાં આપવામાં આવેલા તમામ આદેશો રદ કરવામાં આવ્યા, કારણ કે આ હુકમને સમગ્ર ભારતભરમાં લાગુ પડે એવો ઠરાવી એવું ઠેરવવામાં આવેલ કે તે જ આ હુકમથી સંચાલિત રહેશે અને તે હદ સુધી સુધારાયેલા ગણાશે.

૧૭.૨. સર્વોચ્ચ અદાલતે આવકવેરા વિભાગના અધિકારો અને સંબંધિત આકારણાધીન કરદાતાઓના અધિકારો વચ્ચે સંતુલન સ્થાપિત કરતી વખતે બંને પક્ષોના અધિકારો ખુલ્લા રાખ્યા હોવાથી, મર્યાદાના પ્રશ્ન અંગે તથા વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ હેઠળ માન્ય અન્ય આક્ષેપ અંગે આકારણાધીન કરદાતાની બાજુથી કરવામાં આવેલ પડકાર લુપ્ત થઈ શકતો નથી. સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અને નિર્દેશના બળે જ એવો પડકાર ઉપલબ્ધ બને છે અને તેથી સામાવાળા-આવકવેરા વિભાગની આ દલીલ સ્વીકાર્ય ગણાવી શકાય નહીં કે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયના પ્રકાશમાં અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ અગાઉ જારી કરવામાં આવેલી નોટિસ, જેને આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ હેઠળ જારી થયેલી માનવામાં આવી હતી અને જે વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવી હતી, તે

પરિસ્થિતિમાં આ પડકાર ટકી શકશે નહીં. હકીકતમાં, અદાલત સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન આ બાબતે સચેત હતી કે તેનું કૃત્ય કોઈપણ રીતે પક્ષકારોના અધિકારોને હાનિ પહોંચાડે નહીં અને તેથી અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું એકવાર પાલન થઈ જાય ત્યારબાદ, યોગ્ય કાર્યવાહી દરમિયાન વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ હેઠળ બંને પક્ષોને તેમના તમામ વાંધા ઉઠાવવા માટે ખુલ્લા રાખ્યા હતા.

૧૮. નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ માં સમાવિષ્ટ પુનઃમૂલ્યાંકનની નવી યોજના જોવામાં આવે ત્યારે, પુનઃમૂલ્યાંકન માટે નોર્ટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદામાં ફેરફાર કરાયેલો જણાય છે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ના સ્થાને મૂકાયેલ પ્રાવધાન હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ મુજબ નોર્ટિસો જારી કરવાની સમયમર્યાદામાં નોંધપાત્ર સુધારો કરવામાં આવ્યો છે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (એ) દ્વારા મૂળ પ્રચલિત ચાર વર્ષની અવધિ ઘટાડીને ત્રણ વર્ષ કરવામાં આવી છે, જ્યારે ખંડ (બી) દ્વારા અગાઉ પ્રચલિત છ વર્ષની મર્યાદા એવી પરિસ્થિતિઓમાં દસ વર્ષ સુધી વધારવામાં આવી છે, જ્યાં કરપાત્ર આવકનું મૂલ્યાંકન રૂપિયા ૫૦ લાખ અથવા તેથી વધુ રકમ જેટલું રહી ગયું હોય.

૧૮.૧ આથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (૧) કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોર્ટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદામાં ઘટાડો તેમજ વિસ્તરણ બંને માટે જોગવાઈ કરે છે, ભલે કેસ ખંડ (એ) હેઠળ આવે કે ખંડ (બી) હેઠળ

આવે. આ સંદર્ભમાં, વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ની કલમ ૧૪૯(૧) ના પ્રથમ પરંતુકનું પરીક્ષણ કરવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટપણે જોગવાઈ કરે છે કે સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષ, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પહેલાં શરૂ થતું હોય, એવા કેસમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ પણ સમયે નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો એવી નોટિસ તે સમયે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) ની જોગવાઈ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાથી પર હોવાને કારણે, જેમ તે વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૨ ના પ્રારંભ પહેલાં તાત્કાલિક અમલમાં હતી, જારી કરી શકાય તેમ ન હોત. તેથી, આ પરંતુક અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧) ના નવા પ્રતિસ્થાપિત ખંડ (બી) માં નિર્ધારિત વિશાળ મર્યાદિકાલનો આશ્રય લઈને ભૂતકાળના મૂલ્યાંકન વર્ષો માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની મંજૂરી આપતું નથી. તેથી, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી થયેલી નોટિસને અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧) ની આવશ્યકતાઓને અનુરૂપ હોવું પડશે, જેમાં પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈમાં નિર્ધારિત ઉચ્ચત્તમ સમયમર્યાદાનું પાલન કરવું આવશ્યક રહેશે.

૧૯. નાણાંકીય વ્યવસ્થામાં પ્રસ્તાવિત જોગવાઈને સમજાવતાં સ્મરણપત્ર તથા નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧માં સમાવાયેલ જોગવાઈઓ પરથી સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી નોટિસ જારી કરવાની કાર્યવાહી મૂળભૂત રીતે સુધારેલા અધિનિયમ મુજબ જ થવી આવશ્યક છે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧) ની ઉપકલમ (૧) ના પ્રથમ ઉપબંધ મુજબ,

ઉક્ત જોગવાઈને તેનો સાદો અર્થ આપતાં, સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પહેલાં શરૂ થાય છે, એવા કેસમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ પણ સમયે કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં. જો આવી નોટિસ તે સમયે જારી કરી શકાતી ન હોત, કારણ કે તે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) માં નિર્ધારિત સમયમર્યાદાથી પર હતી, જેમ તે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના પ્રારંભ પહેલાં તાત્કાલિક અગાઉ અમલમાં હતી.

૨૦. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પછી માત્ર ત્યારે જ જારી કરી શકાય, જો પુનઃખોલવાની જૂની પદ્ધતિ હેઠળ આવી નોટિસ જારી કરવાની મર્યાદા, વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવે તે પહેલાં સમાપ્ત થઈ ન ગઈ હોય, જેનો અર્થ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી એવો થાય છે. પુનઃખોલવાની જૂની પદ્ધતિ અનુસાર, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની પુનઃખોલવાની નોટિસ સંબંધિત આકલન વર્ષના અંતથી છ વર્ષ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં જારી કરી શકાતી હતી. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સંબંધિત આકલન વર્ષના અંતથી છ વર્ષનો સમયગાળો પૂર્ણ થયા પછી કોઈ નોટિસ જારી કરી શકાતી નહોતી.

૨૦.૧. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, જો સંબંધિત આકલન વર્ષના અંતથી છ વર્ષનો સમયગાળો ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના રોજ પૂર્ણ થયો હોય, તો ઉક્ત આકલન

વર્ષ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળનો નોટિસ નવી વ્યવસ્થા હેઠળ જારી કરી શકાય તેમ ન હતો.

૨૦.૨ અનુચ્છેદ ૨.૧૮ માં આપવામાં આવેલ ઉદાહરણ આ કાયદાકીય જોગવાઈઓની મૂલવણી માટે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ સંદર્ભે પહેલેથી જ આપવામાં આવ્યું છે. આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ ના કિસ્સામાં, આકારણી વર્ષ પૂર્ણ થવાની તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૪ છે અને તેથી, આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષનો સમય ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ ના રોજ પૂર્ણ થતો. જ્યારે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે, આકારણી વર્ષ પૂર્ણ થવાની તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૫ છે અને છ વર્ષનો સમય ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના રોજ પૂર્ણ થતો. વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા રજૂ કરાયેલ નવી જોગવાઈ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવી હતી, તેથી જૂની પુનઃખોલવાની વ્યવસ્થા હેઠળ નિર્ધારિત અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની મર્યાદા આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૧૦૧૪-૧૫ માટે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી.

૨૦.૩ તેથી, સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, તે સમયે પ્રચલિત જોગવાઈઓ મુજબ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પૂર્વે જ સમયમર્યાદાથી અવરોધિત બની ગયેલી કોઈ નોટિસને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવેલી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧)(બી) લાગુ કરીને નવી વ્યવસ્થામાં પુનર્જીવિત કરી શકાતી નથી. ૨૧. આ નોંધવું યોગ્ય છે કે, નાણાંકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ઘડતી વખતે સંસદને નાણાંકીય

અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સુધારાયેલ અધિનિયમ હેઠળના તથા અધ્યાદેશ અને ટી.એલ.એ. અધિનિયમ તથા તેના હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી જાહેરનામું હેઠળના વર્તમાન વૈધાનિક કાયદાઓની જાણ હતી. તેમ છતાં, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં મુકાયેલી પુનર્મૂલ્યાંકન માટેની નવી યોજના કોઈ બચાવ જોગવાઈ ધરાવતી નથી. તેથી ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી અસુધારિત પુનર્મૂલ્યાંકન જોગવાઈઓ હેઠળ કોઈ નવી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની સંભાવનાનો અંત આવે છે. નાણાંકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧માં પણ બચાવ જોગવાઈ સમાવાઈ નહોતી અને વિધાનમંડળે નાણાંકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ તથા ટી.એલ.એ. અધિનિયમ દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ની પૂર્વવર્તી યોજનાને સુરક્ષિત રાખવાની અને વિસ્તૃત કરવાની કોઈ મનશા દર્શાવી નહોતી. કલમ ૧૪૮ની પૂર્વવર્તી યોજનાનું આયુષ્ય લંબાવી શકાય નહીં. અહીં જે સિદ્ધાંત લાગુ પડે છે તે એવો છે કે પ્રતિસ્થાપન પૂર્વવર્તી જોગવાઈને લોપિત અને અસ્તિત્વહીન કરી દે છે અને અધ્યાદેશ, ટી.એલ.એ. અધિનિયમ અથવા નાણાંકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ પૈકી કોઈમાં પણ બચાવ જોગવાઈના અભાવે, જૂની જોગવાઈ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી પણ ચાલુ રહે તેવી કોઈ અનુમાન્યતા ઉપલબ્ધ નથી.

૨૨. કાયદાની વાસ્તવિક વ્યાખ્યા મુજબ, પ્રચલિત કાયદાની જોગવાઈ સાથે વિસંગતિ થતી હોય ત્યારે પાછળથી બનાવવામાં આવેલો કાયદો પ્રબળ રહેશે. સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ વિ. કેડિયા લેધર એન્ડ લિકર લિ. (સુપ્રા) ના પ્રકરણમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું અને અવલોકન કર્યું હતું કે, જો પાછળના

અધિનિયમની જોગવાઈઓ અગાઉના અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે એટલી અસંગત હોય કે બન્ને એકસાથે ટકી ન શકે, તો આવશ્યક નિષ્કર્ષરૂપ સંકેતથી રદબાતલ માનવામાં આવે છે. ૨૩. ફરીથી, કાયદા હેઠળની જાહેરનામું નિશ્ચિતપણે અધિનિયમને અધીન કરી શકતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧, તે ટી.એલ.એ. અધિનિયમ પછી પસાર કરવામાં આવ્યો હતો જેના હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડવામાં આવી હતી. વિવિધ વડી અદાલતોએ ટી.એલ.એ. અધિનિયમને અગાઉથી જ અધિકારાતીત ઠેરવ્યો હતો. સર્વોચ્ચ અદાલતે, નિશ્ચિતપણે, આ ચુકાદાઓમાં તે હદ સુધી ફેરફાર કર્યો છે કે જેમાં નવી વ્યવસ્થા હેઠળ કલમ ૧૪૮ મુજબ નોટિસ જારી કરવાની દિશા આપી હતી. ટી.એલ.એ. અધિનિયમે નિર્ધારિત કેટલાંક કાર્યો કરવા માટે મર્યાદા અવધિ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લંબાવી હતી, તેમ છતાં ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછીના સમયગાળામાં ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ જ લાગુ પડશે અને તેથી સંસદે ફાઈનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ દ્વારા બનાવેલો કાયદો અમલમાં લાવવામાં આવવો જરૂરી બનશે. અન્યથા પણ, જાહેરનામું સોંપવામાં આવેલી સત્તાના પરિણામરૂપ હોવાને કારણે, તેઓ મુખ્ય વિધાનમંડળની સીમા લાંઘી શકતી નથી.

૨૪. સર્વોચ્ચ અદાલતે, ફાઈનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા વિસ્તૃત કરવામાં આવેલ લાભો આસેસીને લાગુ કરીને, વિવિધ વડી અદાલતોના નિર્ણયો અને ચુકાદાઓને યથાવત્ રાખ્યા છે અને એવું ઠરાવ્યું છે કે “આ રીતે ઠરાવવામાં

વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે અમે સંપૂર્ણ સહમત છીએ.”

૨૪.૧ આમ ધારણ કરતાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો કે “આકારણી અધિકારી દ્વારા જૂની વ્યવસ્થામાં સૂચનાની અવધિનો વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો તે સદ્ભાવપૂર્ણ ભૂલ હતી” અને તેથી ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ જારી કરાયેલ સૂચનાનો અમલ કાયદાની ભૂલ ગણાયો. તેથી, અદાલતે આવકના હિતનું સંતુલન જળવાઈ રહે તે માટે અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની જોગવાઈઓના સ્થાને નવી જોગવાઈઓ મૂકવાની મંજૂરી આપી હતી; અદાલતે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ તમામ નોટિસો પર નવો કાયદો લાગુ કર્યો હતો અને તેથી, આ નોટિસો પર લાગુ પડી શકે એવો એકમાત્ર કાયદો અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની સુધારેલ જોગવાઈ જ હોઈ શકે અને અસુધારેલ કાયદો નિશ્ચિતપણે લાગુ પડી શકતો નથી. સી.બી.ડી.ટી.એ તથા તેની તારીખ ૧૧.૦૫.૨૦૨૨ ની નં. ૧ ઓફ ૨૦૨૨ ધરાવતી સૂચનાઓએ, આશીષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના પોતાના અર્થઘટન મુજબ કાયદાની સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો. પરિપત્રના પરા ૬.૧ માં તે મુજબ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું હતું: “...માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય, ટી.એલ.એ. અધિનિયમ દ્વારા આપવામાં આવેલા સમયવિસ્તાર સાથે વાંચતા, વિસ્તૃત પુનઃઆકારણી નોટિસોને તેમના મૂળ દિવસાંક સુધી પાછા જવાની મંજૂરી આપશે, જ્યારે આવી નોટિસો જારી થવાની

હતી અને ત્યારબાદ અધિનિયમની નવી કલમ ૧૪૯ તે સમયે લાગુ કરવાની રહેશે.”

૨૫. સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો ના આધારે, જો આ નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ તરીકે ગણવાની હોય, તો સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્દેશ મુજબ વિભાગ દ્વારા નવી માહિતી પૂરી પાડવામાં આવે અને સુધારેલ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળના હુકમ બાદ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવી નોટિસ જારી કરવામાં આવે. જો બોર્ડના પરિપત્રનો અમલ કરવામાં આવે, તો નવી નોટિસ તે દિવસે પાછી જશે જે દિવસે મૂળ નોટિસ જારી થવાની હતી. તેનાથી નીચે મુજબના પાસાઓ ઉભા થશે: (૧) સુધારેલ કાયદા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળના હુકમ સાથે જ જારી કરવી આવશ્યક છે, તેથી આશીષ અગરવાલ પૂર્વ સમયગાળામાં અગાઉ જારી કરાયેલ નોટિસ, ૧૪૮એ(ડી) ના હુકમ પહેલાં જારી થઈ શકતી હતી;

(૨) સુધારેલા અધિનિયમની કલમ ૧૫૩(૨) એ જોગવાઈ કરે છે કે કલમ ૧૪૮ હેઠળની સૂચના જે નાણાકીય વર્ષમાં જારી કરવામાં આવે છે, તે વર્ષના અંતથી ૧૨ મહિનાની અંદર પુનર્મૂલ્યાંકનની કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવી આવશ્યક છે.

૨૬. સી.બી.ડી.ટી. પરિપત્રમાં ટ્રાવેલ્સ બેંક થિયરી લાગુ કરવામાં આવે તો, પુનઃઆકારણી કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવાની નિયત તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૩ થશે. જોકે, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ સંબંધિત તમામ એવા

કિરસાઓમાં, જેમાં મૂળ નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ અને ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે જારી કરવામાં આવી હોય અને કલમ ૧૪૮ હેઠળની નવી નોટિસો આશિષ અગરવાલના ચુકાદા પછી જારી કરવામાં આવી હોય, ત્યાં પુનઃઆકારણી પૂર્ણ કરવાની નિયત તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૪ રહેશે. વિભાગે પોતે જ સ્વીકાર્યું છે કે પુનઃઆકારણીનો હુકમ પારિત કરવાની નિયત તારીખ નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૨-૨૩ના અંતથી ૧૨ મહિના છે, એટલે કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ તા. ૧૫.૦૮.૨૦૨૨ની નવી નોટિસ માટે તે ૩૧.૦૩.૨૦૨૪ થાય છે, જે ટ્રાવેલ બેંક થિયરી સૂચવનારા બોર્ડના પરિપત્ર અને સુધારેલ કાયદાના વાસ્તવિક અમલ વચ્ચેનો વિરોધાભાસ છે.

૨૬.૧ ઉપરોક્ત ચર્ચા મુજબ સૂચનામાં સમય-પ્રવાસનો સિદ્ધાંત ટકાઉ નથી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂળરૂપે જારી કરવામાં આવેલી નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ(બી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવશે અને તે પછી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ(ડી) હેઠળના હુકમ સાથે વાંચતા કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવી નોટિસ જારી કરતી વખતે, તે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ હેઠળ જારી કરાયેલ મૂળ નોટિસની તારીખથી સંબંધિત માનવામાં આવશે. નવો કાયદો આવી મૂળ તારીખથી તેવી નોટિસો પર પૂર્વલક્ષી રીતે લાગુ પડશે. સુધારો પૂર્વલક્ષી નથી અને તેથી, સમય-પ્રવાસ માન્ય ગણાઈ શકે નહીં.

૨૭. સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય આ બાબતને સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ કરે છે કે જે કાયદો લાગુ પડશે તે નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૧નો જ રહેશે અને ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ હેઠળ આસેસીઓ માટે ઉપલબ્ધ તમામ બચાવો ખુલ્લા રાખવામાં આવ્યા છે. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ નોટિસની માન્યતા નિર્ધારિત કરવા માટેની કસોટી એ છે કે એવી નોટિસો ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ હેઠળ માન્ય હોવી જોઈએ. સી.બી.ડી.ટી.ની સૂચનાઓ નં. ૧/૨૦૨૨, તા. ૧૧.૦૫.૨૦૨૨, જો અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા આસેસિંગ ઓફિસરને કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત અધિકારક્ષેત્રથી પરે જઈને કાર્ય કરવાની મંજૂરી આપે, તો તે જ ફાઇનાન્સ એક્ટ, ૨૦૨૧ની જોગવાઈઓથી પર અને તેનાથી વિરુદ્ધ ગણાશે. તેથી, આકલન વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ સંબંધિત કાર્યવાહી માટે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી જારી કરાયેલ નોટિસો, અધિનિયમની સુધારેલી કલમ ૧૪૯ના પ્રથમ પરંતુક હેઠળ નિર્ધારિત યોજનાનુસાર, સંબંધિત આકલન વર્ષના અંતથી છ વર્ષનો ગાળો પહેલેથી જ વીતી ગયો હોવાથી, સમયમર્યાદા પાર થયેલી ગણાશે.

૨૭.૧ એફ. નં. ૨૭૯/મિસ્ક./એમ-૫૧/૨૦૨૨-આઈટીઝે, નાણાં મંત્રાલય, આવક વિભાગ, કેન્દ્રીય પ્રત્યક્ષ કર બોર્ડ, આઈટીઝે વિભાગ, નવી દિલ્હી, તા. ૧૧.૦૫.૨૦૨૨ માં સીબીડીટી સૂચનાઓ નં. ૧ ઓફ ૨૦૨૨ પર આધાર રાખવાના વિભાગના દાવાથી કાયદાની જોગવાઈઓ અથવા સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર નિશ્ચિતપણે પ્રાધાન્ય મેળવી શકાશે નહીં. ૨૮. આ

અદાલતને સૌપ્રથમ ૨૦૨૧-૨૦૨૨ માટે નાણાં પ્રધાનના બજેટ ભાષણની નોંધ લેવાની જરૂર છે, જેમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે તે સમયે મૂલ્યાંકનને છ અને દસ વર્ષ સુધી ફરીથી ખોલી શકાય તેમ હતું અને તેથી કરદાતાઓને લાંબા સમય સુધી અનિશ્ચિતતામાં રહેવું પડતું હતું. તેથી, સમયમર્યાદા ૬ વર્ષમાંથી ઘટાડીને ૩ વર્ષ કરવામાં આવી છે. ૨૯. તેવી જ રીતે, “વિવિધ જોગવાઈઓના ચુકિતસંગતીકરણ” શીર્ષક હેઠળ ફાઈનાન્સ બિલ, ૨૦૨૧ માં જોગવાઈ સમજાવતું નોંધપત્રક મૂલ્યાંકન/ફરી મૂલ્યાંકન અને પુનઃસંકલન માટે સંપૂર્ણપણે સુધારેલી પદ્ધતિની જોગવાઈ કરે છે. બિલ દ્વારા કેસોના મૂલ્યાંકનની નવી પ્રક્રિયા પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવી છે, જેના પરિણામે વિવાદકાર્યવાહી ઓછી થશે અને નોટિસ માટેની સમયમર્યાદામાં ઘટાડાના કારણે તે જ કરદાતાઓને વ્યવસાય કરવામાં સરળતા પ્રદાન કરશે. તેથી, નોટિસ જારી કરવાની વખતે અધિનિયમ અમલમાં આવી ચૂક્યો હોવા છતાં, જો આવક વિભાગને ૨૬ કરાયેલી અને પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ પસંદ કરીને લાગુ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે, તો વિધાનમંડળનો સમગ્ર ઉદ્દેશ નિષ્ફળ જશે. સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમના અર્થઘટનનો મિસચીફ નિયમ લાગુ કરતાં અને બજેટ ભાષણમાંથી એ નિર્ધારિત કર્યું હતું કે કાયદાકીય વ્યવસ્થાથી કઈ ખામીનો ઉપચાર કરવો અભિપ્રેત હતો. “કેપી વર્ગીસ વિ. આઈટીઓ, અહેવાલિત [૧૯૮૧] ૧૩૧ આઈટીઆર ૫૯૭ (એસસી)” ના નિર્ણયનો અહીં ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે.

“૮ પરંતુ કલમ પર ની ઉપકલમ (૧) નો વ્યાપ અત્યંત મર્યાદિત છે, કારણ કે તે ફક્ત ત્યાં જ લાગુ પડે છે જ્યાં હસ્તાંતરગ્રાહી એવો વ્યક્તિ હોય જે આકારિત સાથે પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ રીતે સંકળાયેલ હોય અને ઓછું દર્શાવવાનો હેતુ મૂડીલાભ પર લાગતા આવડવેરા માટે આકારિતની કરજવાબદારીને ટાળવાનો અથવા ઘટાડવાનો હોય. આવા કિસ્સાઓ હોઈ શકે છે જ્યાં હસ્તાંતર માટેનું પ્રતિફળ આકારિતે વાસ્તવમાં મેળવેલ કરતાં ઓછી રકમ તરીકે દર્શાવવામાં આવે, પરંતુ હસ્તાંતરગ્રાહી આકારિત સાથે પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ રીતે સંકળાયેલ વ્યક્તિ ન હોય અથવા પ્રતિફળ ઓછું દર્શાવવાનો હેતુ મૂડીલાભ પરના કર સાથે અસંબંધિત હોય. આવા કિસ્સાઓ ઉપકલમ (૧) ની પહોંચની અંદર આવતાં નથી અને આકારિત, ભલે તે અપ્રામાણિક હોય, તો પણ તે ઉપકલમમાં ઘડવામાં આવેલી જોગવાઈની કડક અસરથી બચી જશે. તેથી સંસદે પ્રતિફળ ઓછું દર્શાવવાના અન્ય કિસ્સાઓ સુધી ઉપકલમ (૧) માં રહેલી જોગવાઈનો વ્યાપ વિસ્તૃત કરવા માટે ઉપકલમ (૨) ઘડી. આ બાબત સ્પષ્ટ થાય છે જો આપણે તે જોગવાઈના ઘડતર સાથે સંબંધિત તજવીજી સામગ્રીમાંથી ઉપકલમ (૨) દાખલ કરવાનો હેતુ અને ઉદ્દેશ ધ્યાનમાં લઈએ. વિધાનના અર્થઘટનનો એક સુસ્થાપિત અને ચુકિતસંગત નિયમ, જે ઇંગ્લેન્ડમાં ૧૫૮૪ જેટલા પ્રાચીન સમયથી, જ્યારે હેડનનો કેસ (૧) નિર્ધારિત થયો, ત્યારથી મજબૂતીથી સ્થાપિત છે, એવો છે કે "... સામાન્ય રીતે તમામ અધિનિયમોના નિશ્ચિત અને સત્ય અર્થઘટન માટે ચાર બાબતો ઓળખી અને વિચારવી જોઈએ: (૧) અધિનિયમ બનતા પહેલાંનું સામાન્ય કાનૂન શું હતું, (૨) એવું કયું દુષણ અને

ખામી હતી જેના માટે સામાન્ય કાનૂને ઉપાય આપ્યો ન હતો, (૩) રાજ્યસમુદાયની આ વિપત્તિ દૂર કરવા માટે સંસદે કયો ઉપાય નક્કી કર્યો અને નિયત કર્યો, અને (૪) તે ઉપાયનું સત્ય કારણ શું છે; અને ત્યારબાદ તમામ ન્યાયાધીશોની ફરજ હંમેશાં એવું અર્થઘટન કરવાની હોય છે જે દુષણને દબાવે અને ઉપાયને આગળ વધારે." ઇન રી મેફેર પ્રોપર્ટી કંપની (૨) માં લિન્ડ્લી, એમ. આર. એ ૧૮૯૮ માં આ નિયમને "આજે એટલો જ આવશ્યક" ગણાવ્યો હતો "જેટલો ત્યારે હતો જ્યારે લોર્ડ કોકે હેડનના કેસનો અહેવાલ આપ્યો હતો." આ નિયમને અર્લ ઓફ હેલ્સબરીએ ઈસ્ટમેન ફોટોગ્રાફિક મટીરિયલ કંપની વિ. કન્ટ્રોલર જનરલ ઓફ પેટન્ટ્સ, ડિઝાઇન્સ એન્ડ ટ્રેડ માર્ક્સ (૩) માં નીચેના શબ્દોમાં પુનઃસ્થાપિત કર્યો.

લોર્ડશીપ્સ, મારા મતાનુસાર પ્રશ્નગ્રસ્ત અધિનિયમનો અર્થઘટન કરવા માટે, પૂર્વવર્તી અધિનિયમનો તેમજ તે પૂર્વવર્તી અધિનિયમથી ઉદ્ભવેલી અને નિશ્ચિત થયેલી બુરાઈઓનો, અને ઉપાય પ્રદાન કરનાર અનુવર્તી અધિનિયમનો સંદર્ભ લેવો માત્ર વૈધ જ નથી પરંતુ અત્યંત સુવિધાજનક પણ છે. આ ત્રણેય બાબતોની તુલનાત્મક રીતે સરખામણી કરવામાં આવે ત્યારે, આ નિષ્કર્ષ અંગે મને કોઈ શંકા રહી શકતી નથી.

આ નિયમ અર્થઘટનનો નિયમ હોવાથી ભારતમાં કાયદાકીય જોગવાઈઓનું અર્થઘટન કરતી વખતે તેનો પુનઃપુનઃ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. તેથી ઉપ-કલમ (૨) નું અર્થઘટન કરતી વખતે એ વિચારવું યોગ્ય ગણાશે કે તે સમયે જે

સ્વરૂપમાં કલમ પર અસ્તિત્વમાં હતી તે કયા અનિષ્ટ અને ખામી માટે જોગવાઈ કરતી નહોતી અને કઈ બાબતનો ઉપચાર ઉપ-કલમ (૨) ના પ્રણયન દ્વારા કરવાનું પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યું હતું, અથવા અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, તે ઉપ-કલમના પ્રણયનનો ઉદ્દેશ અને હેતુ શું હતો. હવે આ સંદર્ભમાં ઉપ-કલમ (૨) રજૂ કરતી સુધારા પ્રસ્તાવને આગળ ધપાવતી વખતે નાણાં પ્રધાને કરેલું ભાષણ અત્યંત સંબંધિત છે, કારણ કે તે પ્રણયન અથવા ઉપ-કલમ (૨) ના ઉદ્દેશ અને હેતુ પર નોંધપાત્ર પ્રકાશ પાડે છે. નાણાં પ્રધાને ઉપ-કલમ (૨) રજૂ કરવાની કારણવ્યાખ્યા નીચેના શબ્દોમાં કરી હતી:

આજે, વિશેષ કરીને મિલ્કતના વેચાણની દરેક વ્યવહારિક લેવડદેવડ વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થતી રકમ કરતાં ઘણાં ઓછી રકમ માટે દર્શાવવામાં આવે છે. નોંધણી દસ્તાવેજમાં એક નિશ્ચિત રકમનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવે છે; પરંતુ હકીકતમાં પસાર થતી રકમ નોંધપાત્ર રીતે વધુ હોય છે. વેચાણના આવા વર્ગોને નિયંત્રિત કરવા માટે જ આ સુધારો તૈયાર કરવામાં આવ્યો છે— તેનો ઉદ્દેશ સંપૂર્ણપણે સદ્ભાવનાપૂર્વકની વ્યવહારોને આવરી લેવાનો નથી, પરંતુ મૂળત્વે તે મિલ્કતના હસ્તાંતરણ અંગે આપણી આંખો સમક્ષ દૈનિક ધોરણે બનતી ઘટનાઓ સાથે સંબંધિત છે. મારા મત મુજબ, આ મુખ્ય કલમોમાંની એક છે, જે અમને હિસાબમાં ન દાખલ કરાયેલ નાણાંના મુક્ત પ્રવાહને અને સરકાર સાથે થતી છેતરપિંડીને નિષ્ફળ બનાવવામાં સહાયરૂપ થવી જોઈએ.

હવે એ સાચું છે કે, જ્યારે કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈ ઘડવા માટેના વિધેયક અંગે સભામાં ચર્ચા ચાલી રહી હોય ત્યારે વિધાનમંડળના સભ્યો દ્વારા ગૃહના પાટલ પર કરાયેલા ભાષણો, તે વૈધાનિક જોગવાઈના અર્થઘટનના હેતુસર સ્વીકાર્ય નથી; પરંતુ વિધેયક રજૂ કરનાર સભ્ય દ્વારા વિધેયક રજૂ કરવાની કારણવ્યાખ્યા આપતું ભાષણ, વિધાન દ્વારા કયા દુષ્પ્રભાવને દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો છે અને કયા હેતુ તથા ઉદ્દેશ માટે તે વિધાન ઘડવામાં આવ્યું છે તે નિર્ધારિત કરવા માટે નિશ્ચિતપણે સંદર્ભરૂપે લેવામાં આવી શકે છે. આ અભિગમ પશ્ચિમ દેશોમાં જ નહીં પરંતુ ભારતમાં પણ કાનૂની વિચારધારાની તાજેતરની પ્રવૃત્તિ સાથે સુસંગત છે કે, કારણ કે કાયદાના અર્થઘટનનું કાર્ય અર્થના નિર્ધારણનો વ્યાયામ છે, તેથી જે કંઈ તર્કસંગત રીતે સંબંધિત હોય તે બધું સ્વીકાર્ય હોવું જોઈએ. હકીકતમાં, આ અદાલતના ઓછામાં ઓછા ત્રણ નિર્ણયો છે, જેમાંથી એકમાં

લોક શિક્ષણ ટ્રસ્ટ વિ. કમિશનર ઑફ ઇન્કમ-ટેક્સ (૧), ભારતીય ચેમ્બર ઑફ કોમર્સ વિ. કમિશનર ઑફ ઇન્કમ-ટેક્સ (૨) માંનો બીજો અને એડિશનલ કમિશનર ઑફ ઇન્કમ-ટેક્સ વિ. સુરત આર્ટ સિલ્ક ક્લોથ મેન્યુફેક્ચરર્સ એસોસિએશન (૩) માંનો ત્રીજો નિર્ણય, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૨ની ઉપકલમ (૧૫) માં અપવર્જનકારી જોગવાઈ રજૂ કરતી વખતે વિત્ત મંત્રીએ કરેલું ભાષણ, તે જોગવાઈ શા માટે દાખલ કરવામાં આવી હતી તે જાણી કાઢવાના હેતુસર અદાલતે આધારરૂપ માન્યું હતું. ઉપકલમ (૨) રજૂ કરતું સુધારણું રજૂ

કરતી વખતે વલ્ત મંત્રીએ કરેલું ભાષણ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે કયા પરિસ્થિતિઓમાં ઉપકલમ (૨) પસાર કરવામાં આવી, તે સમયે કલમ પર જેમ હતી તે કયા દોષને આવરી લેતી નહોતી અને જેનો ઉપચાર ઉપકલમ (૨)ના અધિનિયમનથી કરવો ઈચ્છાયો હતો, અને ઉપકલમ (૨)નું અધિનિયમન કેમ આવશ્યક માનવામાં આવ્યું હતું. વલ્ત મંત્રીએ કરેલા ભાષણ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે ઉપકલમ (૨) તેવા કેસો સુધી પહોંચવા માટે ઘડવામાં આવી હતી જ્યાં હસ્તાંતરણ સંબંધે પ્રતિફળનું ઓછું દર્શાવવું થયું હતું, અથવા અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, હસ્તાંતરણ બદલ વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયેલું પ્રતિફળ કરદાતાએ જાહેર કરેલા અથવા દર્શાવેલા પ્રતિફળ કરતાં ‘મોટાપાચે વધુ’ હતું, પરંતુ તેમ છતાં તે ઉપકલમ (૧) હેઠળ આવરી લેવાતા ન હતા, કારણ કે હસ્તાંતરી સીધી કે આડકતરી રીતે કરદાતા સાથે સંકળાયેલો ન હતો. ઉપકલમ (૨)નો હેતુ અને ઉદ્દેશ, જે વલ્ત મંત્રીએ કરેલા ભાષણમાંથી સ્પષ્ટ થાય છે,

વલ્ત મંત્રીનો આશય સચ્ચા અને સદ્ભાવનાપૂર્ણ વ્યવહારોને આંચકો પહોંચાડવાનો ન હતો, જેમાં હસ્તાંતરણ માટેનું પ્રતિફળ આકારણીગ્રસ્ત દ્વારા યોગ્ય રીતે ૧૩: જાહેર કરવામાં આવ્યું હોય; પરંતુ કરવેરાની જાળમાં એવા વ્યવહારોને લાવવાનો હતો, જેમાં હસ્તાંતરણ સંબંધિત પ્રતિફળ આકારણીગ્રસ્તને વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયેલ પ્રતિફળ કરતાં ઓછી રકમ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હોય, જેથી તેઓ પ્રતિફળનું ઓછું દર્શન કરીને મૂડીલાભ પર લાગતા કરમાંથી બચી ન જાય. આ જ ઉપકલમ (૨) ઘડવાનો વાસ્તવિક

અભિપ્રાય અને હેતુ હતો, અને આ ઉપકલમનું અર્થઘટન તે અભિપ્રાય અને હેતુની સિદ્ધિ સાથે સુસંગત હોવું આવશ્યક છે. તેથી, આપણે ઉપકલમ (૨) ના પાયા રૂપે રહેલી આ પૂર્વધારણા સ્વીકારવી જોઈએ કે હસ્તાંતરણ સંબંધિત પ્રતિફળનું ઓછું દર્શન કરવામાં આવ્યું છે, અને ઉપકલમ (૨) માત્ર તેવા કિસ્સાઓમાં જ લાગુ પડે છે, જ્યાં આકારણીગ્રસ્તને વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયેલ પ્રતિફળ જાહેર કરવામાં આવ્યું ન હોય અને હસ્તાંતરણ સંબંધિત જાહેર કરાયેલ પ્રતિફળ વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયેલ પ્રતિફળ કરતાં ઓછી રકમ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યું હોય.”

૩૦. આ તબક્કે સંદર્ભ આપવો અનુચિત ગણાશે નહીં કે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની પૂર્વવર્તી નોટિસોને સીધી જ રીતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસોમાં (સુધારેલા પ્રાવધાન હેઠળ જારી કરાયેલ) રૂપાંતરિત કરી શકાત, પરંતુ સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળના કારણ દર્શાવો નોટિસમાં આ શરત સાથે રૂપાંતરિત કરી કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળના તમામ બચાવો આકલનગ્રસ્તને તેમજ મહેસૂલ વિભાગને ઉપલબ્ધ રહેશે. આ પણ એક અત્યંત મજબૂત સંકેત છે, અને આ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણોને વધુ પુષ્ટિ આપે છે, કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧

ના રોજ અથવા ત્યારબાદ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી લાગુ પડતી વિધિ અનુસાર નિર્ધારિત પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના જારી કરી શકાય તેમ નહોતી.

૩૧. અમે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧) ની પ્રથમ શરત, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી લાગુ પડે છે, તેનો ઉપયોગ કરીને દર્શાવ્યું હતું કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પહેલાં શરૂ થતા સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના કોઈ કેસમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈપણ સમયે નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં; તેવી નોટિસો તે સમયે જારી થઈ શકી હોત નહીં, કારણ કે તે આ જ કલમની કલમ (બી) ની જોગવાઈ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા કરતાં બહાર હતી, જેમ કે તે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ના અમલમાં આવવાના તત્કાલ પહેલાં અસ્તિત્વમાં હતી.

૩૨. તેથી, ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લાગુ પડતી બિનસંશોધિત જોગવાઈ મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષના સમયગાળા પછી જારી કરી શકાતી નથી અને આકારણી વર્ષો ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે એવો છ વર્ષનો સમયગાળો અનુક્રમે ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ અને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના રોજ પૂર્ણ થઈ જશે. તેથી, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલી પુનઃપ્રારંભ સંબંધિત સંશોધિત જોગવાઈઓ અમલમાં આવે તે પહેલાં, આકારણી વર્ષો ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી. તેથી, કલમ ૧૪૮(૧)

ના પ્રથમ પરંતુકના પ્રકાશમાં પણ, આકારણી વર્ષો ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને સમયમર્યાદાથી પ્રતિબંધિત માનવી આવશ્યક બનશે.

૩૩. અહીં ટીએલએ અધિનિયમની કલમ ૧(૨) નો ઉલ્લેખ કરવો પ્રાસંગિક રહેશે, જે ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ અમલમાં આવી હતી. આ અધિનિયમની કલમ ૨(૧) (બી) માં, નિર્દિષ્ટ અધિનિયમમાં આવકવેરા અધિનિયમનો સમાવેશ થાય છે. ટીએલએની કલમ ૩(૧)(બી) મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૨૦.૦૩.૨૦૨૦ થી ૩૧.૧૨.૨૦૨૦ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન આવે છે અથવા ૩૧.૧૨.૨૦૨૦ પછી એવી અન્ય તારીખ સુધી, જે આ બાબતે કેન્દ્રીય સરકારે જાહેરનામું દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરી હોય, અને આવી નોટિસ સમયમર્યાદામાં જારી કરવામાં આવી ન હોય, તો આવી નોટિસો જારી કરવાની આ સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી અથવા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી એવી અન્ય તારીખ સુધી, જે આ બાબતે કેન્દ્રીય સરકારે જાહેરનામું દ્વારા નિર્દિષ્ટ કરી હોય, લંબાયેલ ગણાશે.

૩૪. ટીએલએ અધિનિયમનો અધ્યાય ૩ વિવિધ સુધારાઓ માટે જોગવાઈ કરે છે અને આવી જોગવાઈઓના બળે, આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કેટલીક જોગવાઈઓમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે.

૩૫. ટી.એલ.એ. અધિનિયમના સમગ્ર પરિચિંતનથી એવું સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ટી.એલ.એ.

અધિનિયમના ભાગ રૂઢ્ઢા રૂઢ્ઢા નિયંત્રિત થશે, જે નિર્દિષ્ટ અધિનિયમની કેટલીક જોગવાઈઓમાં શિથિલતા આપવાની વ્યવસ્થા કરે છે. તેમાં ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લાગુ પડતી અધિનિયમની કલમ ૧૪૯માં અનુરૂપ સુધારો કર્યા વિના આવી નોટિસ જારી કરવા માટે નિશ્ચિત સમયવધારો આપવામાં આવ્યો હતો. ટી.એલ.એ. અધિનિયમ અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદાને પુનર્લેખિત કરી શકતું નથી.

૩૬. સમયમર્યાદાને સ્થિર કરી દેવાની અથવા આવકવેરા સત્તાને સમયને પાછળ લઈ જવાની મંજૂરી આપવાની સંકલ્પનાને ટી.એલ.એ. અધિનિયમ માન્યતા આપતું નથી અને તેવી સંકલ્પના યુનિયન ઑફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલ (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં પણ ઉપલબ્ધ નથી. ટી.એલ.એ. અધિનિયમની પ્રથમ જોગવાઈ અનુસાર, ૩૭ જોગવાઈના ખંડ (૧) ના ઉપખંડ (બી) માં ઉલ્લેખિત તારીખના વિસ્તરણનો લાભ, એવા કેસોમાં અધિનિયમની કલમ ૨૩૪ એ ની સમજૂતી ૧ પર લાગુ પડશે નહીં, જેમાં ઉક્ત કલમની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (૧) થી (૬) માં નિર્દિષ્ટ રકમ જેટલી કુલ આવક પરના કરની રકમમાં ઘટાડો થયા પછીની રકમ રૂપિયા ૧ લાખથી વધુ થાય.

૩૭. અરજદારએ યોગ્ય રીતે રજૂ કર્યું છે કે જો એવો મામલો હોત કે સમય સ્થગિત થઈ ગયો હોત અને કોઈપણ નાણાકીય ભારનું નિર્વહન કરવાની જવાબદારી પણ કોઈ પછીની તારીખે ખસેડાઈ ગઈ હોત, તો નાણાકીય ભારનું નિર્વહન કરવા માટે કોઈ વ્યાજ વસૂલવાનો પ્રશ્ન જ ઊભો ન થાત; સમયનું સ્થગિત થવું અને

વ્યાજની ચુકવણી, જેમ અરજદારએ યોગ્ય રીતે અને જોરપૂર્વક દલીલ કરી છે, બંને એકસાથે ચાલી શકે તેમ નથી. આવક વિભાગે નાણાકીય ભારના મોડા નિર્વહન માટે વ્યાજ વસૂલ્યું છે, તે જ હકીકતથી સાબિત થાય છે કે સમય સ્થગિત થયો નહોતો. જ્યારે ફાઇનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ઘડવામાં આવ્યો, ત્યારે ટી.એલ.એ. અધિનિયમ પૂર્ણ રીતે અમલમાં હતો અને સંસદ કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧ હેઠળ મર્યાદા નિર્ધારિત કરતી વખતે તેનો સંજ્ઞાન લઈ શકતી હતી. તેમ છતાં, વિધાનમંડળે યોગ્ય પ્રક્રિયા અનુસરીને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવે તે રીતે ફરીથી ખોલવાની જોગવાઈમાં સુધારો કર્યો હતો. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલી ફરીથી ખોલવાની સુધારેલી જોગવાઈઓ અંગે ટી.એલ.એ. અધિનિયમનો કોઈ લાગુ પડતો નથી, કારણ કે જ્યારે ટી.એલ.એ. અધિનિયમ અમલમાં આવ્યો ત્યારે આવી જોગવાઈઓ કાયદાપુસ્તકમાં અસ્તિત્વમાં જ નહોતી. ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ માત્ર સમયમર્યાદા જ વધારવામાં આવી હતી અને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લાગુ રહેલી પૂર્વવર્તી કલમ ૧૪૮ની જોગવાઈમાં ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ કોઈ સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો. નિશ્ચિતપણે, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી લાગુ કરવામાં આવેલી અધિનિયમની સુધારેલી કલમ ૧૪૮માં ટી.એલ.એ.ને વાંચી શકાય તેમ નથી.

૩૮. તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ની સૂચનાઓ, જેઓ દ્વારા ટી.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૩(૧) હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ

નોર્ટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા વધારવામાં આવી હતી. એવું જણાય છે કે આ બંને સૂચનાઓ દ્વારા વિભાગે ટી.એલ.એ. અધિનિયમની કલમ ૩(૧) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હતો. તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ની સૂચનામાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોર્ટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧થી ૩૦.૦૪.૨૦૨૧ સુધી વધારવામાં આવી હતી અને તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ની સૂચનાના બંને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોર્ટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૦૪.૨૦૨૧થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વધારવામાં આવી હતી. તેથી, જે જોઈ શકાય છે તે એ છે કે તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ની સૂચના પુનઃખોલવાની સુધારેલી જોગવાઈ અમલમાં આવે તે પહેલાં આપવામાં આવેલ અને તેથી, તે સૂચના પુનઃખોલવાની અસુધારેલી જોગવાઈને લાગુ પડતી હતી. પુનઃખોલવાની અસુધારેલી જોગવાઈઓ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અસ્તિત્વમાં રહી નહોતી, તેથી સૂચના દ્વારા આપેલ સમયવધારો લાગુ પડી શક્યો ન હોત. તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ની સૂચના, અગાઉની તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ની સૂચનાની સતત કડીમાં હતી, કારણ કે પુનઃખોલવાની અસુધારેલી જોગવાઈઓ પોતે જ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અસ્તિત્વમાં રહી નહોતી. સૂચનાઓ સમયમર્યાદા વધારી શકતી નથી.

૩૯. એ એક સુસ્થાપિત કાનૂની સિદ્ધાંત છે કે કોઈપણ સૂચના દ્વારા રદ થયેલા અધિનિયમની મર્યાદા અવધિ લંબાવી શકાતી નથી. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. અશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે વિવિધ વડી

અદાલતોના તે નિષ્કર્ષોમાં હસ્તક્ષેપ કર્યો નહોતો કે વિવાદિત સૂચનાઓ સત્તાની હદ બહાર હતી. તેથી, એકવાર અધિનિયમ રદ થઈ ગયો હોય, ત્યારબાદ જારી કરાયેલ સૂચનાના આધારે રદ થયેલા અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત સમય મર્યાદાનો વિસ્તારો થઈ શકે નહીં. પ્રત્યાયોજિત સત્તાઓના ઉપયોગમાં કાર્યપાલિકા દ્વારા સૂચનાઓ જારી કરવી ક્યારેય મૂળ અધિનિયમની હદથી આગળ જઈ શકતી નથી.

૪૦. સર્વોચ્ચ અદાલતે વસુ દેવ સિંહ અને અન્ય વિ. ભારત સંઘ અને અન્ય, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૬) ૧૨ એસસીસી ૭૫૩ માં પ્રસિદ્ધ થયેલો છે, તે કેસમાં નીચે મુજબનો સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કર્યો હતો:

“૧૯.પ્રત્યાયોજિત વિધાનના સ્વરૂપને વ્યાપક રીતે નીચે મુજબ વર્ગીકૃત કરી શકાય છે:

(૧) નિયમ બનાવવાની સત્તા;

(૨) અધિનિયમના અમલમાંથી મુક્તિની મંજૂરી.

૨૦. પછાત વર્ગમાં, ન્યાયિક સમીક્ષાનો વ્યાપ વધુ વિશાળ રહેશે કારણ કે કાયદેસર સત્તાધિકારીએ પોતાની કાયદેસર સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે એ દર્શાવવું આવશ્યક છે કે તે માત્ર તેની ચાર દીવાલોની અંદર જ કરવામાં આવેલું નહોતું, પરંતુ તે માટે નિર્ધારિત કરાયેલા માપદંડોને પણ અન્યથા પૂર્ણ કરતું હતું, જેમ કે આ અદાલતે, અન્ય બાબતો સાથે, પી.જે. ઇરાની વિ. સ્ટેટ ઓફ મેસાસ

અને અન્ય માં ઠરાવ્યું હતું. *** ૨૬. તેથી, જે કાનૂન ઠેરવવામાં આવેલ છે તે એ છે કે જો કોઈ જાહેરનામું દ્વારા અધિનિયમ પોતે જ અપ્રભાવી બની જાય, તો તેવી જાહેરનામું રદ કરી શકાય. પરંતુ તે એકમાત્ર પરિબળ હોવું જરૂરી નથી. ૩૧. ઇન્ડિયન એક્સપ્રેસ ન્યૂઝપેપર્સ (બૉમ્બે) પ્રા. લિ. અને અન્ય વગેરે વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વગેરે [(૧૯૮૫) ૧ એસ.સી.સી. ૬૪૧] માં, વિચારણા માટે ઊભો થયેલો પ્રશ્ન એ હતો કે શું કસ્ટમ્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૨ ની કલમ ૨૫ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલી મુક્તિ જાહેરનામું વહીવટી કાનૂનની પહોંચની બહાર હતી કે કેમ. વેંકટરામૈયા, ન્યાયાધીશે, પીઠ તરફથી બોલતાં, એવું ઠરાવ્યું હતું કે અનુગામી વિધાનના કોઈ અંશ અંગે ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી અદાલત, સંપૂર્ણ વિધાનને પડકારવા માટે ઉપલબ્ધ આધારોથી અલગ પાડી, પોતાના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરી શકે છે; પરંતુ જો તે અન્ય કાયદાને વિરોધાભાસી હોય અથવા એટલું અયોગ્ય હોય કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નો આક્રોશ આકર્ષે, તો તેમણે એવો અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો કે મનસ્વીપણા ને ભારતમાં સ્વતંત્ર આધાર તરીકે માનવામાં આવતું નથી, કારણ કે તે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ નો જ એક ભાગ છે, એમ કહેતાં:

વિધાનકારી કાર્યના પ્રતિનિયોજન અને કાયદા દ્વારા વિશિષ્ટ વૈકલ્પિક સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવા માટે સત્તાપ્રદાન કરવામાં આવે તે વચ્ચે ભેદ કરવો આવશ્યક છે; પ્રથમ સ્થિતિમાં ચુકિતસંગતતાનો પ્રશ્ન તપાસણીનો વિષય બની શકતો નથી. બીજી સ્થિતિમાં, જે તમામ આધાર પર વહીવટી કાર્યવાહી અંગે પ્રશ્ન

ઉઠાવી શકાય છે, તે તમામ આધારો પર આ પ્રશ્ન પર વિચારણા થઈ શકે છે, જેમ કે મનનો પ્રયોગ ન કરવો, અસંગત બાબતોને વિચારમાં લેવી, સંબંધિત બાબતોને વિચારમાં લેવામાં નિષ્ફળ જવું, વગેરે, વગેરે. કોઈ કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓને આધારે, ગૌણ વિધાનને મનમાનીપૂર્ણ અથવા કાયદાના વિરોધી ગણાવીને રદ કરી શકાય છે, જો તે એવા અતિમહત્વપૂર્ણ તથ્યોને ધ્યાનમાં લેવામાં નિષ્ફળ જાય કે જેઓને કાયદા દ્વારા અથવા તો સ્પષ્ટ રીતે અથવા આવશ્યક અનુસંગથી, અથવા કહેવાય તો, બંધારણ દ્વારા ધ્યાનમાં લેવાનું આવશ્યક બનાવવામાં આવ્યું હોય. આ માત્ર એ આધાર પર જ થઈ શકે છે કે તે કાયદાકીય અથવા બંધારણીય આવશ્યકતાઓને અનુરૂપ નથી અથવા તે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અથવા અનુચ્છેદ ૧૯(૧)(એ)નું ઉલ્લંઘન કરે છે. નિશ્ચિતપણે, માત્ર આ આધારે એવું કરી શકાય નહીં કે તે યુક્તિસંગત નથી અથવા તેમાં તેવી સંબંધિત પરિસ્થિતિઓનો વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી જેને અદાલત સંબંધિત ગણે છે.

સ્પષ્ટપણે ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રત્યાયોજિત અધિનિયમને વિધાનકારી અધિનિયમ જેટલી સમાન સ્તરની મુકિત પ્રાપ્ત થતી નથી.

સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું કે પ્રતિનિધિએ સોંપાયેલ સત્તાની મર્યાદામાં કાર્ય કરવું જોઈએ અને અધિનિયમની હદથી આગળ જઈ શકતો નથી. જો કોઈ નિયમ અધિનિયમ હેઠળ સોંપવામાં આવેલી સત્તાની મર્યાદાથી પર હોય, તો તે અધિકારાતીત બને છે.

૪૧. આસામ કો. લિ. અને અન્ય વિ. આસામ રાજ્ય અને અન્યગણના કેસમાં,
જે (૨૦૦૧) ૨૪૮ આઈટીઆર ૫૬૭ (એસસી) માં અહેવાલિત છે, સર્વોચ્ચ
અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું:

“૧૦.ઉપરોક્ત દલીલમાં વજન છે એવું અમને જણાય છે. અધિનિયમની કલમ ૫૦નું અવલોકન કરતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે અધિનિયમના હેતુઓ અમલમાં મુકવા માટે જરૂરી એવા નિયમો બનાવવાની સત્તા રાજ્ય સરકારને આપવામાં આવી છે. અમે અગાઉ જ નોંધ્યું છે કે અધિનિયમનો હેતુ અને યોજનાથી રાજ્ય સત્તાધીશોને કેન્દ્રીય અધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ગણતરીના વિરુદ્ધ કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા આપવાની કલ્પના થતી નથી, તેમજ કલમ ૫૦ની ઉપકલમો ૨(એ) થી (એમ) માં દર્શાવાયેલા વિષયો પણ રાજ્ય અધિકારીઓને કેન્દ્રીય અધિનિયમ હેઠળ કેન્દ્રીય અધિકારીઓએ જે રીતે કૃષિ આવકની ગણતરી કરી હોય તેના વિરુદ્ધ ગણતરી કરવાની સત્તા આપતા આવા નિયમો બનાવવાની જોગવાઈ કરતા નથી. અમે નોંધ્યું છે કે કલમ ૨(એ)(૨) ની સ્પષ્ટીકરણમાં, કલમ ૮ના પરંતુકમાં અને કલમ ૨૦ડીમાં વિધાનમંડળે કરેલી જોગવાઈઓના બળે સ્પષ્ટ થાય છે કે રાજ્ય વિધાનમંડળનો આશય કેન્દ્રીય અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવેલી કૃષિ આવકની ગણતરીને સ્વીકારવાનો હતો. અધિનિયમની ઉપરોક્ત કલમોમાં આમ સ્પષ્ટપણે કહ્યા પછી, જો વિધાનમંડળ અધિનિયમની તે યોજનાથી વિખૂટું જવું ઇચ્છતું હોત, તો રાજ્યની આવક ધ્યાનમાં રાખીને કોઈ નિર્ધારિત કેસમાં આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા તેના

અધિકારીઓને સોંપવામાં આવે તેવી જોગવાઈ તે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કરી શકતું હોત, પરંતુ વિધાનમંડળે આવું કરવું જરૂરી માન્યું નથી. કલમ ૫૦ હેઠળ પણ અમને એવી કોઈ જોગવાઈ દેખાતી નથી, જે ખાસ કરીને રાજ્ય સરકારને રાજ્યના નિયમોના નિયમ પના પરંતુકના સ્વરૂપના આવા કોઈ નિયમો બનાવવાની સત્તા આપે. તે સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે અધિનિયમ હેઠળ નિયમો બનાવવાની સત્તા તેવા અધિનિયમમાં સમાવિષ્ટ સક્ષમ બનાવતી જોગવાઈમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તેથી, જેને આવી સત્તા સોંપવામાં આવી હોય તેવા પ્રતિનિધિએ અધિનિયમ દ્વારા સોંપવામાં આવેલી સત્તાની મર્યાદામાં જ કાર્ય કરવું પડે છે અને તે અધિનિયમનો વ્યાપ વધારી શકતો નથી, આ મૂળભૂત બાબત છે. પ્રતિનિધિ સોંપવામાં આવેલી સત્તાનો અતિરેક કરીને અથવા અધિનિયમ સાથે અસંગત એવી જોગવાઈ કરીને અધિનિયમને અતિક્રમિત કરી શકતો નથી. આવી સોંપાયેલ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને બનાવવામાં આવેલ કોઈપણ નિયમ અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત હોવો આવશ્યક છે, અને જો નિયમ અધિનિયમ જે કલ્પે છે તેની બહાર જાય, તો એવો નિયમ અધિનિયમ હેઠળ સોંપાયેલ સત્તાનો અતિરેક બને છે, અને જો તે ઉપરોક્ત પૈકી કંઈ કરે, તો એવો નિયમ અધિનિયમથી પર સત્તાવિહીન બને છે. અમે અગાઉ જ નોંધ્યું છે કે અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈએ રાજ્ય અધિકારીઓમાં ચાલી થતી કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા નિહિત કરવાની કલ્પના કરી નથી, જ્યારે નિયમોના નિયમ પનો પરંતુક તો સ્પષ્ટ શબ્દોમાં રાજ્ય અધિકારીઓને કેન્દ્રીય અધિકારીઓએ જે રીતે ગણતરી

કરી હોય તેનાથી ભિન્ન રીતે ચાથી થતી કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા આપે છે

કેન્દ્રીય અધિનિયમ. તેથી, એવું સ્પષ્ટ થાય છે કે આ નિયમ માત્ર અધિનિયમની કલમ ૫૦ હેઠળ રાજ્યને પ્રાપ્ત નિયમ બનાવવાની સત્તાની હદ બહાર ઘડવામાં આવ્યો છે એટલું જ નહીં, પરંતુ તે અધિનિયમના પોતાના હેતુને પણ વિરુદ્ધ જાય છે અને અધિનિયમનો વ્યાપ પણ વિસ્તારે છે. આ ઉપરાંત, તે ઉપરોક્ત રીતે અમારી દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા અન્ય દોષોથી પણ પીડિત છે; તેથી, અમારા મત મુજબ, આવો નિયમ અધિનિયમથી પર સત્તાનો અને અમાન્ય છે.

આથી, રાજ્ય નિયમોના નિયમ પનું ઉપબંધ, જેટલી હદ સુધી તે રાજ્યના અધિકારીઓને કેન્દ્રીય અધિકારીઓ દ્વારા અગાઉથી ગણતરી કરાયેલ કૃષિ આવકની પુનઃગણતરી કરવાની સત્તા આપે છે, તેટલી હદ સુધી તે રાજ્ય અધિનિયમથી પર છે.”

સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે પ્રતિનિયુક્ત સત્તાધિકારીએ અધિનિયમ દ્વારા પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાની મર્યાદામાં રહીને કાર્ય કરવું આવશ્યક છે અને તે અધિનિયમ જેનું કલ્પન કરે છે તેનાથી આગળ જઈ શકતો નથી.

૪૨. જે જાહેરનામુંએ ધારા પરથી ઉત્પન્ન ન થતી કપાત માટે શરત લાદી હતી, તે

અગ્રાહ્ય ગણવામાં આવી હતી. સીઆઈટી વિ. સિરપુર પેપર મિલ્સ, જે

(૧૯૮૮) ૧૭૨ આઈટીઆર ૭૬૨ માં અહેવાલિત છે, તે મામલામાં સર્વોચ્ચ

અદાલતે નિર્ધારિત કર્યું હતું કે આસ્તિ અંગે કાયદાની સ્થિર થયેલી સ્થિતિ એ છે કે જ્યારે નિયમ અને અધિનિયમ વચ્ચે સંઘર્ષ થાય ત્યારે નિયમને અધિનિયમ સમક્ષ પછાત જવું પડે. સીઆઈટી વિ. એસ. ના મામલામાં

ચેન્નાઈપ્પા મુદાલિયાર, જેનો ઉલ્લેખ (૧૯૬૯) ૭૪ આઈટીઆર ૪૧ માં નોંધાયેલ છે, તે મુજબ આવશ્યક વિધાનકારી કાર્યો પણ સોંપી શકાતા નથી, તેમજ આવું સોંપણું એવા કાયદાઓના મૂળભૂત તત્વોમાં રદબાતલ કરવું અથવા ફેરફાર કરવો સુધી વિસ્તરી શકતું નથી, જે પહેલેથી જ અમલમાં છે. સોંપવામાં આવેલ સત્તાનો ઉપયોગ અધિનિયમના પ્રારંભને રદબાતલ કરવા માટે કરી શકાતો નથી. તેથી, વિધાનમંડળ ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ તે નિર્દિષ્ટ અધિનિયમને પુનર્જીવિત કરી શકતું નહોતું, જે રદ કરવામાં આવ્યો હતો અથવા જેનું સ્થાનાપન કરવામાં આવ્યું હતું. તેથી, રદ કરાયેલ જોગવાઈઓનો અમલકાળ લંબાવવો પણ સુધારેલી જોગવાઈઓને રદ કરવા બરાબર થશે. પરિણામે, સૂચના દ્વારા, જો કે અધિનિયમ રદ કરવામાં આવ્યો હોય, છતાં ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી મર્યાદાકાળ લંબાવવા માટે તે અમલમાં ચથાવત્ રહે, તો તે કાયદા હેઠળ માન્ય નથી.

૪૩. સર્વોચ્ચ અદાલતે ભારત સંઘ વિ. આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણય પછી સીબીડીટી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ તા. ૧૧.૦૫.૨૦૨૨ ના નિર્દેશ નં. ૧ સંદર્ભે, નવનીત સિંહ લાલ ઝવેરી વિ. સીસીઆઈટી ના મામલામાં નિર્ધારિત કર્યું છે કે સીબીડીટી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલા નિર્દેશો વિભાગના

અધિકારી પર બંધનકારક હોય છે. તેઓ અદાલત પર કે કરદાતાઓ પર બંધનકારક નથી, તથાપિ આવા નિર્દેશોને પ્રેરક મૂલ્ય રહેશે.

૪૪. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરવામાં આવેલી તમામ નોટિસોએ નવા કાયદાની કસોટી, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ના પ્રથમ પરંતુકમાં નિર્ધારિત મર્યાદાની કસોટીનો પણ સમાવેશ થાય છે, પસાર કરવી આવશ્યક રહેશે. સર્વોચ્ચ અદાલતે તમામ મુદ્દાઓ ખુલ્લા રાખવાની પરવાનગી આપી હતી; તેથી, મર્યાદાનો પ્રશ્ન પણ અવગણવામાં આવી શકતો નથી.

૪૫. આ મુદ્દો અદાલતને ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ પ્રા. લિ. વિ. આઈ.ટી.ઓ. – ડબ્લ્યુ.પી.સી ૧૩૧૦૨/૨૦૨૨ (દિલ્લી વડી અદાલત) તા. ૦૯.૦૯.૨૦૨૨ ના કેસમાં દિલ્લી વડી અદાલતના નિર્ણય તરફ લઈ જાય છે.

૪૫.૧ ચુકાદો એ આધારે આગળ વધે છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂળ તબક્કે જારી કરાયેલ તારીખ ૨૯.૦૬.૨૦૨૧ની નોટિસ, ટી.એલ.એ. અધિનિયમના અમલ તથા તે હેઠળ જારી કરાયેલ જાહેરનામુંઓના બળે, માન્ય વિસ્તૃત અવધિની અંદર આપવામાં આવેલ.

૪૬. એવું જણાય છે કે આ નિષ્કર્ષ એ પૂર્વધારણા પર આધારિત છે કે તારીખ ૨૯.૦૬.૨૦૨૧ની નોટિસ કાનૂની અને માન્ય હતી તથા માન્ય સમયમર્યાદાની અંદર આપવામાં આવેલ. પ્રશ્નમાં રહેલી નોટિસો, જો ૨૯.૦૬.૨૦૨૧ના રોજ

જારી થઈ જ ન હોત અને જો તે આધાર જ અસ્તિત્વમાં ન હોત, તથા સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું ઠરાવ્યું છે કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલી નોટિસો જારી થઈ શકતી નહોતી, અને ફાઇનાન્સ અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સમાવેશ કરાયેલ પુનઃઉદ્ઘાટનનો નવો વ્યાપ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવવાનો હતો, તો જૂની યોજના હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની અવધિ વધારવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઊભો થતો નહોતો. તેથી, અમે આદરપૂર્વક દિલ્લી વડી અદાલતના તે અભિપ્રાયને સમર્થન આપતા નથી, જે એ પૂર્વધારણાથી આગળ વધે છે કે અગાઉની નોટિસ કાનૂની, માન્ય અને સમયમર્યાદાની અંદર હતી.

૪૭. એકવાર અધિનિયમ જાતે જ રદ થઈ જાય અને ઉક્ત અધિનિયમના અમલને કોઈ બચત જોગવાઈ દ્વારા વિસ્તૃત કરવામાં ન આવ્યો હોય, તો જાહેરનામું આપા રદ થયેલા અધિનિયમના અમલને વિસ્તૃત કરી શકતી નથી. દિલ્લી વડી અદાલત મોન મોહન કોહલી (ઉપરોક્ત)ના મામલામાં એ પૂર્વધારણાથી આગળ વધી છે કે જાહેરનામુંના બંને સમયમર્યાદાનો વધારો યથાવત્ રહેશે. ૪૮. પરિણામે, એવું ઠરાવી શકાય કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે જૂની વ્યવસ્થા હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ સમાપ્ત થઈ ગયેલી હોવાથી, જ્યારે અધિનિયમ જાતે જ રદ થઈ ગયું હતું ત્યારે આવી અવધિનો કોઈ

વધારો ઊભો થતો નથી. મર્યાદા અંગે અરજદારે ઉઠાવેલો વૈકલ્પિક મુદ્દો, સગવડ માટે નીચે મુજબ સારણરૂપે દર્શાવવામાં આવે છે:

જાહેરનામુંની તારીખ	અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની મૂળ સમયમર્યાદા	વિસ્તૃત સમયમર્યાદા
૩૧.૦૩.૨૦૨૦	૨૦.૦૩.૨૦૨૦ થી ૨૯.૦૬.૨૦૨૦	૩૦.૦૬.૨૦૨૦
૨૪.૦૬.૨૦૨૦	૨૦.૦૩.૨૦૨૦ થી ૩૧.૧૨.૨૦૨૦	૩૧.૦૩.૨૦૨૧
૩૧.૦૩.૨૦૨૧	૩૧.૦૩.૨૦૨૧	૩૦.૦૪.૨૦૨૧
૨૭.૦૪.૨૦૨૧	૩૦.૦૪.૨૦૨૧	૩૦.૦૬.૨૦૨૧

૪૯. તેથી, આ સ્પષ્ટ થાય છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ તા. ૨૪.૦૬.૨૦૨૧ના રોજ જારી કરાયેલ મૂળ નોટિસને કલમ ૧૪૮અ(બી) હેઠળના કારણદર્શક નોટિસમાં રૂપાંતરિત કરી હતી. તેથી, કરદાતાને તા. ૨૭.૦૫.૨૦૨૨ની કલમ ૧૪૮અ(બી) હેઠળની કારણદર્શક નોટિસના પ્રતિસાદમાં જવાબ રજૂ કરવા માટે તા. ૧૦.૦૬.૨૦૨૨ સુધીનો સમય

આપવામાં આવ્યો હતો અને કરદાતાએ તા. ૦૧.૦૬.૨૦૨૨ના રોજ જવાબ રજૂ કર્યો હતો.

૫૦. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧) ની ૩જી પરંતુકમાં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે મર્યાદાની અવધિની ગણતરીના હેતુસર, કલમ ૧૪૮ એ ના ખંડ (ડી) હેઠળ જારી કરાયેલ કારણ દર્શાવો નોટિસ અનુસાર આસેસીને અપાયેલ સમય અથવા વિસ્તૃત સમય, તેમજ જે અવધિ દરમિયાન અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળની કાર્યવાહી કોઈ પણ અદાલતના હુકમ અથવા મનાઈહુકમ દ્વારા સ્થગિત રાખવામાં આવી હોય, તે બાદ રાખવાની રહેશે. કારણ કે આસેસીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરાયેલ તારીખ ૨૭.૦૫.૨૦૨૨ ની કારણ દર્શાવો નોટિસનો જવાબ રજૂ કરવા માટે ૧૦.૦૬.૨૦૨૨ સુધીનો સમય આપવામાં આવ્યો હતો, તેથી મર્યાદાના હેતુસર નીચે દર્શાવેલ સમયગાળો બાદ રાખવો આવશ્યક હતો. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ની ૩જી પરંતુકને ધ્યાનમાં લેતાં, કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસ માટે ૨૭.૦૫.૨૦૨૨ થી અને જવાબ રજૂ કરવા માટે આપવામાં આવેલ ૧૦.૦૬.૨૦૨૨ સુધીનો સમય ગણતરીમાંથી બાદ રાખવાનો રહેશે.

૫૧. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ ૨૭.૦૭.૨૦૨૨ના રોજ આપવામાં આવેલ. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ જારી કરવા માટે વિભાગે અંદાજે ૪૭ દિવસ લીધા હતા. જ્યારે આ સમયગાળો ૨૪.૦૬.૨૦૨૧ની અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની મૂળ નોટિસ સાથે ઉમેરવામાં આવે છે, ત્યારે

તે નોટિસ ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ પછી જારી થયેલી માનવામાં આવશે, જે અરજદારના કહેવા મુજબ માન્ય નથી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસો જારી કરવામાં આવેલી હોય એવા કેસોને લગતા આ વૈકલ્પિક દલીલમાં પ્રવેશ કર્યા વિના પણ, એવું ઠરાવવું પડે છે કે મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટેનું મૂલ્યાંકન સમયમર્યાદાથી બંધાયેલું છે. આમ, તેનો સારાંશ નીચે મુજબ કરી શકાય:

૫૧.૧ નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ની કલમ ૧૪૮ (૧)(એ) સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની મંજૂરી આપતી નથી, જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા હોય, સિવાય કે અવશ્ય જ મામલો ખંડ (બી) હેઠળ આવતો હોય. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧)(બી) મુજબ, જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા હોય પરંતુ ૧૦ વર્ષથી વધુ ન વીતી ગયા હોય, તો મામલો ફરીથી ખોલવાની મંજૂરી હશે, શરતે કે આકલન અધિકારીના કબજામાં હિસાબી પુસ્તકો અથવા અન્ય દસ્તાવેજો અથવા પુરાવા હોય, જે દર્શાવે છે કે સંપત્તિના સ્વરૂપમાં પ્રતિનિધિત્વ પામેલી અને આકલનમાંથી છૂટી ગયેલી કરલાયક આવક તે વર્ષ માટે રૂપિયા ૫૦ લાખ કે તેથી વધુ છે અથવા થવાની શક્યતા છે. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ના પ્રથમ પરંતુક મુજબ, ૧ એપ્રિલ ૨૦૨૧ ના દિવસે અથવા તે પહેલાં શરૂ થતા સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના મામલામાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ કોઈપણ સમયે જારી કરવામાં આવશે નહીં. આવી

નોટિસ તે સમયે જારી કરી શકાતી ન હોત, કારણ કે તે આ કલમની ઉપકલમ ૧ ના ખંડ (બી) ની જોગવાઈ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા બહાર હતી, જેમ કે તે નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ના પ્રારંભ પહેલાં તત્કાળ અમલમાં હતી.

૫૧.૨ તેથી, પ્રથમ પરંતુક મુજબ, જો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલા સ્થાને પ્રસ્થાપન પહેલાં કલમ ૧૪૯ની જૂની જોગવાઈ હેઠળ નોટિસ જારી કરી શકાતી ન હોત, તો નવી જોગવાઈઓ હેઠળ પણ નોટિસ જારી કરી શકાતી ન હોત. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલા સ્થાને પ્રસ્થાપન પહેલાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ મુજબની સમયમર્યાદા સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી છ વર્ષ હતી, જો કરપાત્ર આવક જે કરના આધીન છે તે આ વર્ષ માટે રૂ. ૧ લાખ અથવા તેથી વધુ જેટલી આકારણીમાંથી બચી ગઈ હોય અથવા બચી ગઈ હોવાની સંભાવના હોય. તેના સ્થાને પ્રસ્થાપન પહેલાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧)(બી) મુજબ, સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી છ વર્ષની અવધિથી આગળ કોઈ કેસ ફરીથી ખોલી શકાય તેમ ન હતો, સિવાય કે કરપાત્ર આવક જે કરના આધીન છે તે આ વર્ષ માટે રૂ. ૧ લાખ અથવા તેથી વધુ જેટલી આકારણીમાંથી બચી ગઈ હોય અથવા બચી ગઈ હોવાની સંભાવના હોય.

૫૨. કલમ ૧૪૯(૧) ના જોગવાઈભાગનું ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી પ્રભાવ સાથે તથા ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પૂર્વેની કલમ ૧૪૯(૧)(બી) સાથે સંયુક્ત વાચન કરતાં, અરજદારનો આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ બાબતનો કેસ ફરીથી ખોલી શકાતો નથી. આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ (૦૧.૦૪.૨૦૧૨ થી

૩૧.૦૩.૨૦૧૩) અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ (૦૧.૦૪.૨૦૧૩ થી ૩૧.૦૩.૨૦૧૪) છે. અનુક્રમે આકારણી વર્ષનો અંત ૩૧.૦૩.૨૦૧૪ અને ૩૧.૦૩.૨૦૧૫ થાય છે. તેથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની અંતિમ તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ અથવા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ થાત, (સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષ હોવાને કારણે) જ્યારે પડકારાયેલ કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો તે અવધિ પછી જારી કરવામાં આવી છે અને તેથી, તે સ્પષ્ટપણે અવધિબદ્ધ પ્રતિબંધથી અવરોધિત છે. ૫૩. આ સાથે, સીબીડીટી દ્વારા જારી કરાયેલ ૨૦૨૨ ની સૂચનાઓ નં. ૧ નો ફરી એકવાર ઉલ્લેખ કરવો પણ આવશ્યક છે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્દેશોના અનુસંધાને, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ થી ૨૦૧૪-૧૫ માટે, જ્યાં આકારણીમાંથી બચી જવાની સંભાવના ધરાવતી આવક રૂ. ૫૦ લાખ અથવા વધુ હોય, ત્યાં નોટિસો જારી કરવા આકારણી અધિકારીઓને સૂચના આપવામાં આવી છે. સીબીડીટીનો આ અભિપ્રાય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદા તથા ટી.એલ.એ. અધિનિયમ, ૨૦૨૦ ની જોગવાઈઓના અર્થઘટન પર આધારિત છે. સીબીડીટીની સૂચનાઓ સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળ આપવામાં આવેલા સમયવિસ્તાર સાથે વાંચે છે અને તે મુજબ વધારવામાં આવેલી પુનઃઆકારણી નોટિસોને, આવી નોટિસો જે મૂળ તારીખે જારી થવાની હતી તે તારીખ સુધી સમયગાળામાં પાછી લઈ જવાની પરવાનગી મળે અને ત્યારબાદ અધિનિયમની નવી કલમ ૧૪૮ લાગુ કરવામાં આવે.

૫૩.૧ આ સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનું ભૂલભર્યું અર્થઘટન છે, જેમાં એવું ક્યાંય કહેવામાં આવ્યું નહોતું કે ટી.એલ.એ. અધિનિયમ દ્વારા આપવામાં આવેલ મુદતવિસ્તારને પુનઃમૂલ્યાંકન અંગેની નોટિસો જારી કરવા માટે એવો વિસ્તૃત અર્થ આપવો કે તે સમયને પાછું ખસેડીને તે મૂળ તારીખ સુધી લઈ જાય જ્યારે આવી નોટિસો જારી થવાની હતી. આવું અર્થઘટન કરતાં સી.બી.ડી.ટી.એ આ બાબત અવગણી હતી કે યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશીષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) મામલામાં પેરા ૧૦(૪) માં સર્વોચ્ચ અદાલતે અરજદારને ઉપલબ્ધ તમામ બચાવ, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ઉપલબ્ધ બચાવ પણ સમાવેશ પામે છે, ખુદ્દાં રાખ્યા હતા. અનુરૂપ રીતે, અરજદારે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી થાય તે પહેલાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ની પ્રથમ જોગવાઈ હેઠળનો બચાવ ઉઠાવ્યો છે. ૫૪. આપણે આ હકીકતથી પણ અજાણ રહી શકીએ એમ નથી કે સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્વિવાદ શબ્દોમાં વ્યક્ત કર્યું હતું કે તે વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે પૂર્ણ સહમતિ ધરાવે છે અને તેથી વડી અદાલતોના તે અભિપ્રાયોને મંજૂરી આપી હતી કે નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવ્યા પછી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ ટી.એલ.એ. અધિનિયમમાં રહેલી જોગવાઈઓના આધાર પર જારી કરી શકાય નહીં. તેથી, ટી.એલ.એ. અધિનિયમ પર આધાર રાખીને આકલન અધિકારીઓને દિશાનિર્દેશો જારી કરવા માટે સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા કરવામાં આવેલ અર્થઘટન સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયસિદ્ધાંતના વિરુદ્ધ છે. નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના અમલનો કાનૂની પ્રભાવ અને નાણાકીય

અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧માં રહેલી જોગવાઈઓના સ્થાને મૂકવામાં આવેલી જોગવાઈઓને જોતા, આ રીતે મૂલવવું જરૂરી છે કે ટી.એલ.એ. અધિનિયમે અધિનિયમની કલમો ૧૪૭/૧૪૮ હેઠળની કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અનસંશોધિત કલમ હેઠળની અંતિમ તારીખમાં વધારો કર્યો હતો, જે અનસંશોધિત કલમ ૧૪૮ હેઠળ નિર્ધારિત હતી. ટી.એલ.એ. અધિનિયમ ગૌણ કાનૂન છે, જ્યારે અનસંશોધિત કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ મુખ્ય કાનૂન હતી; અને નાણાકીય અધિનિયમ દ્વારા કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ના સ્થાને સર્વથા નવી જોગવાઈઓનો સમૂહ મૂકવામાં આવ્યો, જેમાં જુદી જુદી શરતો અને પ્રક્રિયાઓ છે, જેના પર ગૌણ કાનૂન તરીકે ટી.એલ.એ. અધિનિયમનું અસ્તિત્વ પોતે નિર્ભર હતું; અને તે આધાર જ સમાપ્ત થઈ જતાં, નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવ્યા પછી ટી.એલ.એ.માં રહેલી જોગવાઈઓનો કોઈ અસરકારક પ્રભાવ રહી શકતો નથી. સી.બી.ડી.ટી.એ ટી.એલ.એ. અધિનિયમની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખતા પહેલાં નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના અમલના આવા કાનૂની પ્રભાવની મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગયું. પપ. ફરીથી, જેમ ઉપરોક્ત ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે તેમ, ટી.એલ.એ. અધિનિયમ હેઠળનો મુદતવિસ્તાર એવો અર્થ આપતો નથી કે તે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧)(બી) હેઠળ પ્રદાન કરેલી સમયમર્યાદામાં, જેમ તે નાણાકીય અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના પ્રારંભ પહેલાં તરત જ અમલમાં હતી, વધારો કરી શકે; કારણ કે તે સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી છ વર્ષ જ રહી હતી. કલમ ૧૪૮ની પ્રથમ જોગવાઈનું પ્રારૂપણ કરતી વખતે વિધાનમંડળે જે ભાષાનો ઉપયોગ કર્યો છે તેની નોંધ લેવી

યોગ્ય છે, જેમાં અધિનિયમની અનસંશોધિત કલમ ૧૪૮ના ખંડ (બી) હેઠળ નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદાનો ઉલ્લેખ છે, જે સંબંધિત આકારણી વર્ષોના અંતથી છ વર્ષ છે. આ સમયમર્યાદામાં ટી.એલ.એ. દ્વારા કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો ન હોવાથી, કાર્યવાહી કરવા માટેની સમયમર્યાદાના વિસ્તરણમાં ફેરફાર થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં. ૫૬. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સમયાંતરે તમામ કાર્યવાહીઓ સંદર્ભે મર્યાદા અવધિમાં આપવામાં આવેલા વિસ્તરણને પગલે ટોળા અધિનિયમ, ૨૦૨૦નું પ્રણયન થયું, જેણે વિવિધ અધિનિયમો હેઠળની સમયમર્યાદામાં વધારો કર્યો. આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વિસ્તૃત કરતી સી.બી.ડી.ટી.ની પરિપત્રને ગંભીર પડકારનો સામનો કરવો પડ્યો. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવેલા ૨૦૨૧ના નવા અધિનિયમને અવગણીને જૂની જોગવાઈઓ હેઠળ નોટિસો જારી કરવા માટેની જાહેરનામું દ્વારા તેને અગ્રતા આપવાનો પ્રયાસ વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા ટકાવી રાખવામાં આવ્યો નહોતો અને અંતે સર્વોચ્ચ અદાલતે સંતુલિત ઉકેલ આપવા માટે હસ્તક્ષેપ કર્યો. તેણે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પહેલાંથી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી શરૂ કરાયેલી તેવી કાર્યવાહી માટે નવા અધિનિયમ હેઠળની પ્રક્રિયા લાગુ કરવાની મંજૂરી આપી અને તે જ સાથે વિવાદકાર પક્ષો દ્વારા ઉઠાવવામાં આવનાર તમામ દલીલો ખુદ્દી રાખી. ફરીથી, આ નિર્વિવાદ કાનૂની સિદ્ધાંત છે કે કાર્યપાલિકા દ્વારા સર્જવામાં આવેલી અને ટોળા અધિનિયમ, ૨૦૨૦ની કલમ ૩ હેઠળ જારી થયેલી જાહેરનામુંઓ કોઈ પણ પરિસ્થિતિ કેટલીય ગંભીર હોય તોય કાનૂનને અગ્રતા આપી શકતી નથી;

અને કોવિડ-૧૯ વાયરસને કારણે આવેલી મહામારી પણ આ સિદ્ધાંતને શિથિલ કરવા માટે પૂરતી અસરકારક બની શકતી નથી.

૫૬.૧ પરિણામે, ભલે સી.બી.ડી.ટી.એ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની બન્ને સૂચનાઓ બહાર પાડી હોય, તેમ છતાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧) ના પ્રથમ પરંતુક હેઠળ સમયમર્યાદા વિસ્તૃત કરવાની તેમને કોઈ સત્તા હોઈ શકે નહીં. તેના પરિણામરૂપ નિષ્કર્ષ એવો થશે કે આવકવેરા વિભાગની આ રજૂઆતો નકારવામાં આવશે કે આ બન્ને સૂચનાઓ આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯(૧) ના પરંતુક હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા વિસ્તૃત કરશે.

૫૬.૨ અસંશોધિત કલમ ૧૪૯(૧)(બી) મુજબનો સમયગાળો મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી છ વર્ષનો હતો. ટોલા દ્વારા આઈટી અધિનિયમની અસંશોધિત કલમ ૧૪૯ ની ખંડ (બી) માં નિર્ધારિત સમયમર્યાદામાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી.

૫૭. આ સ્પષ્ટ કરવું આવશ્યક છે કે અમે ત્યારથી નોંધ્યું છે કે આ નોટિસો મર્યાદાના આધાર પર અવરોધિત છે; તેથી, અન્ય કાનૂની અને હકીકત સંબંધિત પાસાઓનો કોઈપણ અરજીઓમાં વિચાર કરવામાં આવ્યો નથી અને આ બધી અરજીઓ મર્યાદાના મુદ્દા પર મંજૂર કરવામાં આવે છે. ૫૮. પરિણામે, આ અરજીઓ મંજૂર કરવામાં આવે છે. આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો તથા આઈ.ટી. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળના આક્ષેપિત

આદેશો મર્યાદાના આધાર પર રદ કરવામાં આવે છે. ૫૯. અનુરૂપ રીતે, આ બધી અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(સોનિયા ગોકાણી, ન્યાયાધીશ)

(મૌના એમ. ભટ્ટ, ન્યાયાધીશ) એમ.એમ. મિર્ઝા

પૂરક અભિપ્રાય:

૧. મારી માનનીય બહેન માન. સુશ્રી ન્યાયમૂર્તિ સોનિયા ગોકાણી દ્વારા રચાયેલ વિદ્વતાપૂર્ણ ચુકાદો વાંચવાનો મને લાભ મળ્યો છે. ખૂબ આદર સાથે, હું બહેન માન. ન્યાયમૂર્તિ ગોકાણી દ્વારા અપનાવવામાં આવેલ તર્ક અને અંતે પહોંચવામાં આવેલા નિષ્કર્ષ સાથે સંપૂર્ણ સહમત છું. બહેન માન. ન્યાયમૂર્તિ ગોકાણી દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદો અનેક પાસાઓને સમાવે છે, તેમ છતાં, તેમાં સંકળાયેલા મુદ્દા અને સર્વ વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી અતિ સક્ષમ દલીલોને ધ્યાનમાં રાખીને, જે અગાઉથી ઠેરવવામાં આવેલ છે તે ઉપરાંત, મારા પોતાના કારણો નોંધવા હું ઈચ્છું છું.

૨. આ લેખિત અરજીઓના આ સમૂહમાં, આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (સંક્ષેપમાં ‘અધિનિયમ’) ની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ વાંધાઓના નિકાલ માટે કરવામાં આવેલા હુકમને તેમજ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ પુનઃઆકારણી માટેની નોટિસને પડકારવામાં આવી છે. આ તમામ અરજીઓમાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે

અથવા આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૨૦૧૫ માટે જારી કરવામાં આવી છે. સુવિધા હેતુસર તથા આ ચુકાદાના હેતુઓ માટે, આ.વ. ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ પુનઃઆકારણીની નોટિસોને બેચ ૧ અરજીઓ તરીકે ગણવામાં આવશે અને આ.વ. ૨૦૧૪-૨૦૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ પુનઃઆકારણીની નોટિસોને બેચ ૨ અરજીઓ તરીકે ગણવામાં આવશે.

૩. મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ પુનર્મૂલ્યાંકન સૂચનાઓને લગતી સંબંધિત તારીખો અને ઘટનાઓ (બેચ ૧ અરજીઓ) ૨૦૨૨ ની સ્પેશ્યલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૩૨૩૪માંથી લેવામાં આવી છે.

તારીખ	ઘટના
૨૪.૬.૨૦૨૧	અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂળ નોટિસ આપવામાં આવેલ.
૦૪.૦૫.૨૦૨૨	[૨૦૨૨] જજ આઈટીઆર ૧] (એસસી) માં અહેવાલિત ચુઓઆઈ વિ./એસ અશિષ અગરવાલના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ નિર્ણયમાં આવા નોટિસોને કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરવામાં આવ્યા હોવાનું ગણવામાં આવ્યું છે.

૨૭.૦૫.૨૦૨૨	આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય અનુસાર કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ આપવામાં આવેલ અને આવી નોટિસનો જવાબ રજૂ કરવા માટે આકારણીધારકને “૧૦.૦૬.૨૦૨૨ સુધી” નો સમય આપવામાં આવ્યો હતો.
૦૧.૦૬.૨૦૨૨	અસેસીએ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી કારણ દર્શક નોટિસનો જવાબ રજૂ કર્યો
૨૭.૦૭.૨૦૨૨	અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો
૨૭.૦૭.૨૦૨૨	અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવી નોટિસ આપવામાં આવેલ

જ. આ.વ. ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી પુનઃમૂલ્યાંકન સૂચનાઓ (બેચ ૨ અરજીઓ) સંબંધિત પ્રાસંગિક તારીખો અને ઘટનાઓ, સ્પેશ્યલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૭૩૨૧ ઓફ ૨૦૨૨ માંથી લેવામાં આવી છે.

તારીખ	ઘટના
૨૦૧૪-૨૦૧૫	વિચારાધીન મૂલ્યાંકન વર્ષ
૨૧.૦૪.૨૦૨૧	અરજદારને કલમ ૧૪૮ (જૂની જોગવાઈ) હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં આવી.
૧૪.૦૯.૨૦૨૧	અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૪૩૩ સન ૨૦૨૧
૧૭.૦૯.૨૦૨૧	આ અદાલત દ્વારા વિશેષ સિવિલ અરજી નં. ૧૩૪૩૩ ઓફ ૨૦૨૧ તથા સંલગ્ન બાબતોમાં સ્થગન હુકમ મંજૂર કરવામાં આવ્યો
૦૪.૦૫.૨૦૨૨	યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો માનનીય હુકમ
૦૬.૦૫.૨૦૨૨	સ્પેશ્યલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૪૩૩ સન ૨૦૨૧ તથા સંબંધિત

	બાબતો, આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાને અનુસરી આ અદાલત દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવી હતી।
૨૮.૦૫.૨૦૨૨	આશિષ અગ્રવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણય અનુસાર કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ ૨૮.૦૫.૨૦૨૨ ના રોજ આપવામાં આવેલ અને આવી નોટિસનો જવાબ રજૂ કરવા માટે નિર્ધારિતને બે અઠવાડિયાનો સમય આપવામાં આવ્યો હતો.
૯.૬.૨૦૨૨	આસેસીએએ કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસનો જવાબ ૯.૬.૨૦૨૨ના રોજ આપ્યો
૨૬.૭.૨૦૨૨	સામાવાળા વિભાગ દ્વારા પારિત કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળનો હુકમ

૨૬.૭.૨૦૨૨	કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવી નોટિસ જારી કરવામાં આવી.
-----------	--

પ. તથ્યાત્મક પૃષ્ઠભૂમિ: આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ તેવા નોટિસનો ઉલ્લેખ કરે છે, જ્યાં આવક આકારણીમાંથી બહાર રહી ગઈ હોય. વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવતાં, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી પ્રભાવી રીતે, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮માં જૂની જોગવાઈને બદલીને વ્યાપક સુધારો કરવામાં આવ્યો છે. વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અમલમાં આવતાં, કલમો ૧૪૭થી ૧૫૧ સુધીની જૂની જોગવાઈઓને નવી જોગવાઈઓ લાવીને બદલી દેવામાં આવી છે. મહત્વપૂર્ણ સુધારાઓમાંનો એક કલમ ૧૪૮અ અને કલમ ૧૪૮બિનો ૧.૪.૨૦૨૧થી સમાવેશ છે. તેથી, કલમો ૧૪૮અ અને ૧૪૮બિની પ્રક્રિયાત્મક જોગવાઈઓ ૧.૪.૨૦૨૧થી વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા અમલમાં લાવવામાં આવી છે. ઉપરોક્ત અરજીઓમાં, વિવાદનો મુદ્દો ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલા નોટિસને લગતો છે. આ બધી અરજીઓમાં નોટિસો ૧.૪.૨૦૨૧થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન આપવામાં આવેલ, [કરાધાન તથા અન્ય કાયદાઓ (ચોક્કસ જોગવાઈઓનું નિયમન અને સુધારણ) અધિનિયમ, ૨૦૨૦ [જેને અહીં પછી “ટોલા” તરીકે સંબોધવામાં આવ્યું છે] દ્વારા વધારવામાં આવેલ સમયગાળો], અને તે જ જૂની જોગવાઈઓ હેઠળ, એટલે કે ૧.૪.૨૦૨૧ પહેલાં પ્રચલિત જોગવાઈ હેઠળ, આપવામાં આવેલ.

૬. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોથી (૧.૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૬.૨૦૨૧ દરમિયાન) વ્યથિત થઈ, કરદાતાએ ઉક્ત નોટિસોને વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ પડકાર્યા હતા. ઉક્ત અરજીઓમાં કરદાતાઓનો મામલો એવો હતો કે વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ માં થયેલા સુધારાઓના બળે કલમ ૧૪૭ થી કલમ ૧૫૧ સુધીની નવી જોગવાઈઓ ૧.૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવી છે, તેમ છતાં જુની જોગવાઈઓ હેઠળ (૧.૪.૨૦૨૧ પૂર્વે અમલમાં રહેલી જોગવાઈઓ) નોટિસો આપવામાં આવેલ અને તેથી તે ગેરકાયદેસર હતી તથા તેને રદ કરવામાં આવવી યોગ્ય હતી. અપાયેલા નિર્ણયોમાં, બહુમતી વડી અદાલતોએ એવો નિષ્કર્ષ આપ્યો હતો કે આવી કોઈ નોટિસો જારી થઈ શકી ન હોત, કારણ કે જ્યારે નોટિસો જારી કરવામાં આવી ત્યારે કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ અમલમાં આવી ચૂકી હતી. વિવિધ વડી અદાલતોના આવા નિર્ણયો માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલ, જે (૨૦૨૨) ૪૪૪ આઈટીઆર ૧ (એસસી) માં અહેવાલિત છે, તે મામલામાં પડકારના વિષય બન્યા હતા, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે વિવિધ વડી અદાલતોના નિર્ણયોના સંબંધમાં પરિચ્છેદ ૭ માં એમ ઠરાવ્યું છે કે,

૭. આ પ્રમાણે, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ દ્વારા સ્થાનાપન કરવામાં આવેલી નવી જોગવાઈઓ ઉપચારાત્મક અને હિતકારી સ્વભાવની હોવાથી અને કરદાતાના હક્કો તથા હિતોના રક્ષણ માટેના નિશ્ચિત હેતુ અને ઉદ્દેશ સાથે સ્થાનાપન કરવામાં આવેલી હોવાથી, તેમજ તે જાહેર હિતમાં પણ હોવાથી,

સંબંધિત વડી અદાલતોએ યોગ્ય રીતે એવું ઠરાવ્યું છે કે, જો કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ ૧.૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા ત્યારબાદ બહાર પાડવામાં આવી હોય, તો નવી જોગવાઈઓના લાભો ભૂતકાળના મૂલ્યાંકન વર્ષોને સંબંધિત કાર્યવાહી અંગે પણ ઉપલબ્ધ કરાવવા પડે. અમે આપું ઠરવતાં વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા અપનાવેલ દષ્ટિકોણ સાથે સંપૂર્ણ સહમત છીએ.

૭. જોકે, પુનઃઆકારણીના હેતુ અને ઉદ્દેશને ધ્યાનમાં રાખીને અને કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી નોટિસોને સદ્ભાવપૂર્વકની ભૂલ તરીકે ગણતા, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા આપવામાં આવેલ ચુકાદાઓ અને આદેશોમાં નીચે મુજબ ફેરફાર કર્યો: –

“(૧) સંબંધિત નિર્ધારિત કરદાતાઓને જારી કરવામાં આવેલી સંબંધિત આક્ષેપિત નોટિસો, ૨૦૨૧ દ્વારા બદલાયેલ આઈટી અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ જારી કરવામાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે અને તેને તેના અનુસંધાને કારણ દર્શાવો નોટિસો તરીકે ગણવામાં આવશે. સંબંધિત મૂલ્યાંકન અધિકારીઓ આજે થી ત્રીસ દિવસની અંદર કરદાતાઓને રાજસ્વ વિભાગે આધાર તરીકે રાખેલી માહિતી અને સામગ્રી ઉપલબ્ધ કરાવશે, જેથી કરદાતાઓ ત્યારબાદ બે અઠવાડિયામાં નોટિસોનો જવાબ આપી શકે;

(૨) નિર્દિષ્ટ સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરી હેઠળ કોઈપણ તપાસ હાથ ધરવાની આવશ્યકતા, એકમાત્ર એક વખતના ઉપાય તરીકે, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી આજદિન સુધી અશોધિત અધિનિયમ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી તે નોટિસોની

દષ્ટિએ, જેમાં વડી અદાલતો દ્વારા રદ કરવામાં આવેલી નોટિસોનો પણ સમાવેશ થાય છે, દૂર કરવામાં આવી શકે;

(૩) ત્યારબાદ, સંબંધિત દરેક કરદાતા અંગે, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) ની શરતો મુજબ અને આવશ્યક યથાવિધી અનુસરીને, આકલન અધિકારીઓ હુકમ પસાર કરશે;

(૪) જે તમામ બચાવો આકારણીધારકને એન્ડ/ઓર હેઠળ ઉપલબ્ધ હોઈ શકે અને/અથવા , ૨૦૨૧ હેઠળ તેમજ કાયદામાં ઉપલબ્ધ હોઈ શકે અને , ૨૦૨૧ હેઠળ આકારણી અધિકારીને જે કંઈ ઉપલબ્ધ હોય તે બધા ખુદ્દા રાખવામાં આવે છે અને/અથવા ઉપલબ્ધ રહેતા રહેશે;

(૫) વર્તમાન હુકમ, સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા, આઈટી અધિનિયમના અસમાશોધિત જોગવાઈઓ હેઠળ જારી કરાયેલી સમાન નોટિસોને રદ કરતાં આપવામાં આવેલા સંબંધિત ચુકાદાઓ અને આદેશોના સ્થાને આવશે/તેમા ફેરફાર કરશે, ભલે તેઓ આ અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યા હોય કે ન હોય."

૮. ત્યારબાદ, આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) મામલામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને અમલમાં મૂકવા માટે, સીબીડીટી દ્વારા સૂચનાઓ નં. ૧/૨૦૨૨ (એફ.નં. ૨૭૯/મિસ્ક./એમ.-૫૧/૨૦૨૨(આઈટીઝે તારીખ ૧૧.૫.૨૦૨૨)) જારી કરવામાં આવી અને પરિણામે, અધિનિયમની કલમ

૧૪૮ હેઠળ (૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન) જારી કરવામાં આવેલી પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ દર્શાવ-કારણ નોટિસ તરીકે માન્ય ગણવામાં આવી. આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) મામલામાં નિર્ણય જ.પ.૨૦૨૨ના રોજ આપવામાં આવ્યો હતો, અને તેથી સંબંધિત મૂલ્યાંકન અધિકારીઓને જ.પ.૨૦૨૨થી ૩૦ દિવસની અંદર આવકવેરા વિભાગ દ્વારા અવલંબાયેલ માહિતી ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યા હતા, જેથી આકારણીધારક પાસેથી જવાબ મેળવી શકાય. ઉદાહરણ તરીકે, એસ.સી.એ. ૨૦૨૨નું ૨૩૨૩૪ માં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ પુનઃમૂલ્યાંકનની નોટિસ, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે, ૨૪.૦૬.૨૦૨૧ના રોજ આપવામાં આવેલ. તા. ૨૭.૦૫.૨૦૨૨ના હુકમ દ્વારા, ઉક્ત નોટિસને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ દર્શાવ-કારણ નોટિસ તરીકે ગણવામાં આવી અને આકારણીધારકનો જવાબ માંગવામાં આવ્યો. આકારણીધારકના જવાબ પર વિચારણા કર્યા પછી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળ ૨૭.૦૭.૨૦૨૨ના રોજ હુકમ કરવામાં આવ્યો અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ પણ ૨૭.૦૭.૨૦૨૨ના રોજ જારી કરવામાં આવી. આ રીતે, બેચ-૧ની આ બધી અરજીઓમાં, કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ દર્શાવ-કારણની તારીખ અને કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસની તારીખ જ.પ.૨૦૨૨ પછીની થશે. આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસ અંગે પણ સ્થિતિ સમાન છે. બેચ-૨ની

અરજીઓ માટે પણ, કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ દર્શાવેલ-કારણની તારીખ અને કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસની તારીખ ૦૪.૦૫.૨૦૨૨ પછીની રહેશે.

૯. આથી, બંનેમાં (આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટેની બેચ-૧ અરજીઓ અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટેની બેચ-૨ અરજીઓમાં) પડકાર અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે જારી કરાયેલ સૂચનાઓ સંબંધિત છે. મર્યાદાના આધાર સાથે સાથે અભિપ્રાયમાં ફેરફાર, આવક વિભાગને કોઈ નવી માહિતી ઉપલબ્ધ ન હોવી, કરપાત્ર આવકનો છૂટકો સંપત્તિના સ્વરૂપમાં પ્રતિબિંબિત ન થતો હોવો વગેરે જેવા અનેક અન્ય આધારો પણ ઉઠાવવામાં આવ્યા છે. જોકે, આ અરજીઓની સુનાવણી માત્ર મર્યાદાના આધાર પર જ કરવામાં આવી છે, એટલે કે, સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણય બાદ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે જારી કરાયેલ નવી સૂચનાઓ મર્યાદાથી અવરોધિત છે કે નહીં?

૧૦. અરજદારો વતીની દલીલોની શરૂઆત શ્રી તુષાર હેમાણી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, જેઓને સુશ્રી વૈભવી પારીખ, વિદ્વાન વકીલ દ્વારા સહાય કરવામાં આવી હતી, તેમણે કરી હતી. તેમની દલીલો નીચે મુજબ હતી:

૧૦.૧. અધિનિયમ બનાવવાનો હેતુ:

(એ) વર્ષ ૨૦૨૧-૨૨ માટેના નાણાં પ્રધાનના બજેટ ભાષણનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે ૧.૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલા પુનઃમૂલ્યાંકનની જૂની જોગવાઈઓને નવી પુનઃમૂલ્યાંકનની જોગવાઈઓથી બદલી મૂકવા પાછળ વિધાનમંડળનો હેતુ ઉક્ત ભાષણના પરિચ્છેદ ૧૫૩ અને ૧૫૪ પરથી સ્પષ્ટ રીતે પ્રગટ થાય છે. ઉક્ત પરિચ્છેદોમાં જણાવાયું છે કે અગાઉ કરદાતાઓને વધુ લાંબા સમય સુધી અનિશ્ચિતતામાં રહેવું પડતું હતું, તેથી સમયમર્યાદા ઘટાડવાના હેતુથી નવી જોગવાઈઓ લાવવામાં આવી છે. તે જ રીતે, નાણાં બિલ, ૨૦૨૧ ની જોગવાઈઓનું સ્પષ્ટીકરણ કરતું સ્મૃતિપત્ર સૂચવે છે કે નવી પદ્ધતિથી વિવાદવાળી કાર્યવાહી ઓછી થશે અને નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા દામાં ઘટાડો થવાથી કરદાતાઓને વ્યવસાય કરવાની સુગમતા મળશે. કે. પી. વર્ગીસ વિ./ આઈ.ટી.ઓ. (૧૯૮૧) ૧૩૧ આઈ.ટી.આર. ૫૯૭ (એસ.સી.) ના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય નિર્ણય પર આધાર રાખીને, તેમણે રજૂ કર્યું કે જોગવાઈના અધિનિયમનનો વિષય અને હેતુ સર્વોપરી વિચારણા હોવા જોઈએ. જો પડકારવામાં આવેલી નોટિસોને યથાવત્ રાખવામાં આવશે તો તે સુધારાના મૂળ હેતુને જ નિષ્ફળ બનાવશે અને તેથી આવી નોટિસો રદ થવા પાત્ર છે. તેમણે કે.પી. વર્ગીસ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના પરિચ્છેદ ૧૧ માં કરાયેલા નિષ્કર્ષો પર આધાર મૂક્યો કે “અર્થઘટનનો એ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે કોઈ કાયદાનું અર્થઘટન કરતી અદાલતો, તેની રચના સમયે અને ત્યારબાદ, જેમની ફરજ તેનું અર્થઘટન કરવી, અમલમાં મૂકવી અને લાગુ પાડવી રહી છે, તેઓએ તેના પર મૂકેલા અર્થને નોંધપાત્ર મહત્ત્વ આપે છે”

૧૦.૨ આશિષ અગરવાલના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો અમલ:

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગ્રવાલ (૨૦૨૨) ૪૪૪ આઈટીઆર ૧ (એસસી) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે:

(એ) ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતાં સર્વોચ્ચ અદાલતે સમાન મુદ્દાઓ અંગે વિવિધ વડી અદાલતોના ચુકાદાઓ અને આદેશોને નિયંત્રિત કરતો એક હુકમ કર્યો છે અને તેથી, જ્યાં કલમ ૧૪૮ હેઠળ આવી કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવી નથી તેવા કેસોમાં ઉક્ત નિર્ણય લાગુ પડશે નહીં.

(બી) માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યા મુજબ, નાણાકીય અધિનિયમ ૨૦૨૧ દ્વારા અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ના સ્થાને પ્રતિસ્થાપન કરવામાં આવતા, પુનઃઆકારણીની કાર્યવાહી માટેની પ્રક્રિયાનું નિયંત્રણ કરતી મૂળભૂત અને સુધારાત્મક ફેરફારો કરવામાં આવ્યા છે. વધુમાં, પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ હેઠળ, કલમ ૧૪૮ હેઠળ પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના કોઈ નોટિસ જારી કરી શકાય નહીં અને તેથી પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા વિના જારી કરાયેલ કોઈપણ નોટિસ રદબાતલ છે.

(સી) સર્વોચ્ચ અદાલતે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલ નવી જોગવાઈઓના સમાવેશને ધ્યાનમાં લેતાં, જૂની જોગવાઈ હેઠળ એ.ઓ. દ્વારા જારી કરાયેલ નોટિસને સદ્ભાવપૂર્વક થયેલી ભૂલ તરીકે ગણાવી અને આવક વિભાગનો મામલો વિચારતાં એવું ઠરાવ્યું કે કલમ ૧૪૮ હેઠળની વિવાદિત નોટિસો નાણાકીય અધિનિયમ ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત કરાયેલી અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળ જારી કરાયેલી નોટિસ તરીકે માનવામાં આવશે, અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ તરીકે ગણવામાં આવશે.

(ડી) સર્વોપરી મહત્વનું એ છે કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે માત્ર અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસને, એ શરત સાથે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ઉપલબ્ધ તમામ બચાવો આસેસી તેમજ આવકવેરા વિભાગને ઉપલબ્ધ રહેશે, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળના કારણ દર્શાવો નોટિસમાં પરિવર્તિત કરી હતી. તેથી, કલમ ૧૪૮(૧) ની પ્રથમ જોગવાઈ, જે ૧.૪.૨૦૨૧ થી લાગુ પડે છે, તેને અવગણી શકાય નહીં. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧) ની પ્રથમ જોગવાઈ મુજબ, જે ૧.૪.૨૦૨૧ થી લાગુ પડે છે, સંબંધિત નિર્ધારણ વર્ષના કેસમાં, જો અસંશોધિત જોગવાઈ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા પૂર્ણ થઈ ગઈ હોય, તો અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈપણ સમયે નોટિસ જારી કરી શકાતી નથી. અસંશોધિત જોગવાઈ મુજબ (જે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લાગુ હતી), અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ સંબંધિત નિર્ધારણ

વર્ષના અંતથી છ વર્ષના ગાળાથી આગળ જારી કરી શકાતી નહોતી. પ્રશ્નાધીન નિર્ધારણ વર્ષો માટે છ વર્ષની આવી સમયમર્યાદા નીચે દર્શાવેલ તારીખોએ પૂર્ણ થઈ હતી: -> નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે છ વર્ષ ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ પૂર્ણ થયા હતા અને > નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે છ વર્ષ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ પૂર્ણ થયા હતા. આ રીતે, નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો અનુક્રમે ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ અને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી જારી થઈ શકી હોત નહીં, કારણ કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી પ્રત્યારોપિત જોગવાઈ અમલમાં આવે તે પહેલાં જ, નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી. તેથી, આ તમામ અરજીઓમાં નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને નિર્ધારણ વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે ૧.૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૬.૨૦૨૧ દરમિયાન અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો મર્યાદાથી અવરોધિત છે.

૧૦.૩. “ટોલા- ૨૦૨૦” ની જોગવાઈઓ:

(એ) દ ટેક્સેશન એન્ડ અદર લોઝ (રિલેક્શન એન્ડ એમેન્ડમેન્ટ ઓફ સર્ટન પ્રોવિઝન્સ) અધિનિયમ, ૨૦૨૦ (સંક્ષેપમાં “ટોલા”) નો ઉલ્લેખ કરતા, શ્રી હેમાણી, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે ઉક્ત અધિનિયમ ૩૧.૩.૨૦૨૦ થી અમલમાં આવ્યો, જેના હેઠળ અધિનિયમની કેટલીક જોગવાઈઓમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. એવો સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો કે, જો તેની ભાષા

જોવામાં આવે, તો કેટલીક કલમો વ્યવહારિક રીતે પુનઃલખાઈ ગઈ હતી. તેનું એક ઉદાહરણ ટોલાની કલમ ૩(૧)(એ) છે, જે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા માટે સમયમર્યાદા નિર્ધારિત કરે છે. ટોલાની કલમ ૩(૧)(એ) મુજબ, જો નોટિસ જારી કરવા માટેની સમયમર્યાદા ૨૦.૦૩.૨૦૨૦ થી ૩૧.૧૨.૨૦૨૦ સુધીના સમયગાળા દરમિયાન અથવા ૩૧.૧૨.૨૦૨૦ પછીની એવી અન્ય તારીખ દરમિયાન, જે કેન્દ્ર સરકાર આ બાબતમાં જાહેરનામું દ્વારા નિર્ધારિત કરે, આવતી હોય, અને આવી નોટિસ એવી સમયમર્યાદા અંદર જારી કરવામાં આવી ન હોય, તો આવી નોટિસ જારી કરવા માટેની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી અથવા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછીની એવી અન્ય તારીખ સુધી, જે કેન્દ્ર સરકાર આ બાબતમાં જાહેરનામું દ્વારા નિર્ધારિત કરે, વિસ્તૃત થયેલી ગણાશે. ટોલાનું પ્રકરણ-૨ આવી નોટિસો (અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો) જારી કરવા માટેની સમયમર્યાદાના વિસ્તરણ માટે જોગવાઈ કરે છે. તેમ છતાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮માં તે મુજબ કોઈ અનુરૂપ સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હતો અને તેથી, જે બાબત સ્પષ્ટપણે જોગવાઈરૂપે નિર્ધારિત કરવામાં આવી નથી, તેને માન્ય ગણી શકાય નહીં.

(બી) ટોલા હેઠળ નિર્ધારિત અન્ય કેટલીક સમયમર્યાદાઓનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે તે જ ટોલાના ભાગ-૩ દ્વારા શાસિત થાય છે અને ટોલાના ભાગ-૩ માં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત સમયમર્યાદાનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી.

(સી) મહેસૂલ વિભાગના સોગંદનામા તેમજ સરકાર દ્વારા ટોલા અનુસરે તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ના જારી કરાયેલા સૂચનાઓનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે જેમ દલીલ કરવામાં આવી છે તેવી “સમયને સ્થગિત કરવાની” અથવા મહેસૂલ વિભાગને “સમયમાં પાછળ જવાની” મંજૂરી આપવાની કોઈ સંકલ્પના અસ્તિત્વમાં નથી. ટોલા “સમયમર્યાદાને સ્થગિત કરવાની” સંકલ્પના આપતું નથી. અધિનિયમની કલમ ૨૩૪એનું ઉદાહરણ આપી તેમણે રજૂ કર્યું કે જો સમયને સ્થગિત કરવાની સંકલ્પના લાગુ કરવામાં આવે, તો અધિનિયમની કલમ ૨૩૪એ હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર વ્યાજનું સુસંગત અમલીકરણ શક્ય રહેશે નહીં અને તેથી અધિનિયમની યોજના નિષ્ફળ જશે. તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે ટોલા દ્વારા વધારવામાં આવેલી સમયલિમિટેશન એક્ટની કલમ ૧૪૮માં થયેલા સુધારામાં વાંચી શકાતી નથી, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે ભૂતપૂર્વ કલમ ૧૪૮, જેના પર ટોલા લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો, અસ્તિત્વમાં રહી નથી. તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ના રોજ અથવા ત્યારબાદ પુનઃખોલવાની જોગવાઈઓ અંગે ટોલાની કોઈ ભૂમિકા નથી અને તેથી મહેસૂલ વિભાગના સોગંદનામામાં ટોલાનો કરવામાં આવેલ ઉલ્લેખ ભ્રાંતધારણા આધારિત છે.

૧૦.૪. તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની સૂચનાઓ, જેના દ્વારા ટોલા ની કલમ ૩(૧) હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ સત્તાઓના પ્રયોગમાં અધિનિયમની

કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવા માટેની સમયમર્યાદા લંબાવવામાં આવી હતી:

(એ) ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ તારીખની જાહેરનામુંનો ઉલ્લેખ કરતાં, શ્રી હેમાણી, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે ઉક્ત જાહેરનામું દ્વારા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ થી વધારીને ૩૦.૦૪.૨૦૨૧ કરવામાં આવી હતી. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ તારીખની બીજી એક જાહેરનામું દ્વારા ઉક્ત સમયમર્યાદા ૩૦.૦૪.૨૦૨૧ થી વધારીને ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ કરવામાં આવી હતી. આમ, ટોલાની કલમ ૩(૧) હેઠળ પ્રદાન કરવામાં આવેલી સત્તાના પ્રયોગમાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ થી વધારીને ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ કરવામાં આવી હતી. નિર્વિવાદ રીતે, આ બે જાહેરનામુંઓ અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની સુધારાયેલ જોગવાઈઓ, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવી, તે પહેલાં આપવામાં આવેલ અને તેથી, ઉક્ત જાહેરનામું માત્ર અધિનિયમની “અસુધારેલ જોગવાઈઓ” માટે જ લાગુ કરી શકાય, જે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી લાગુ હતી. એકવાર “અસુધારેલ જોગવાઈઓ” ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અસ્તિત્વમાં રહેતી નથી, ત્યારબાદ ઉપરોક્ત બે જાહેરનામુંઓ, જે સમયમર્યાદાનો વધારો કરે છે, તે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલી સુધારાયેલ જોગવાઈઓ પર કોઈ લાગુ પડતી નથી.

(બી) તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની જાહેરનામું, તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ની અગાઉની જાહેરનામુંના અનુસંધાનમાં આપવામાં આવેલ અને તેથી, તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની જાહેરનામું પણ (તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી થયેલી હોવા છતાં) તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી લાગુ કરી શકાય તેમ નથી. ક્ષણમાત્ર માટે એવું માન્ય રાખીએ કે તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની જાહેરનામું “ફરી ખોલવાની સુધારેલી જોગવાઈઓ” પર લાગુ પડે છે, તો પણ તા. ૩૦.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ કોઈ સમયમર્યાદા પૂર્ણ થતી નહોતી, જેને તા. ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી લંબાવવાની જરૂર પડતી, અને તેથી પણ, જાહેરનામુંઓના અનુસંધાનમાં સમયમર્યાદાના વિસ્તરણનો, અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા સંબંધે, કોઈ લાગુ પડતો નથી.

(સી) સૌથી મહત્વપૂર્ણ વાત એ છે કે, “પ્રતિનિધિ”ને સંસદ દ્વારા બનાવવામાં આવેલ કાયદાને ફરીથી લખવાની સત્તા નથી. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પણ આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સંબંધિત જાહેરનામુંને અધિકારક્ષેત્ર બહારનું ઠરાવતી વિવિધ વડી અદાલતોની નિષ્કર્ષોને અસ્પૃશ્ય રાખી છે. તેથી, આવા ૨૬ થયેલ અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાને જાહેરનામું દ્વારા લંબાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૧૦.૫. પ્રતિનિધિત સત્તાઓના પ્રયોગમાં કાર્યપાલિકા, મુખ્ય અધિનિયમો અર્થાત્ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ અને ટોલા કરતાં આગળ જઈ શકતી નથી, તેમજ કાર્યપાલિકા વિધાન સત્તાનો પ્રયોગ પણ કરી શકતી નથી:

(એ) શ્રી.તુષાર હેમાણી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે ટોલા અનુસાર તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની બે સૂચનાઓ દ્વારા રદ કરાયેલા અધિનિયમની અમલવારીનો સમયવધારો કરવામાં આવ્યો છે. કારણ કે ઉક્ત સૂચનાઓએ ટોલા હેઠળ પ્રદાન કરાયેલ સત્તાઓનો સમયવધારો કર્યો છે, તેથી આ સૂચનાઓ અધિકારાતિત છે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં તેમણે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે:

(૧) વાસુ દેવ સિંહ અને અન્ય વિ. ભારત સંઘ અને અન્યના પ્રકરણમાં, જે (૨૦૦૬)૧૨ એસ.સી.સી. ૭૫૩ માં અહેવાલિત છે; (૨) આસામ કો વિ. આસામ રાજ્યના પ્રકરણમાં, જે (૨૦૦૧)૨૪૮ આઈ.ટી.આર. ૫૬૭ (એસ.સી.) માં અહેવાલિત છે; (૩) ધ ચેમ્બર ઓફ ટેક્સ કન્સલ્ટન્ટ્સ અને અન્ય એક વિ. ભારત સંઘના પ્રકરણમાં, જે (૨૦૧૮)૪૦૦ આઈ.ટી.આર. ૧૭૮ (દિલ્લી) માં અહેવાલિત છે; (૪) સી.આઈ.ટી. વિ. સિરપુર પેપર મિલ્સના પ્રકરણમાં, જે (૧૯૯૯)૨૩૭ આઈ.ટી.આર. ૪૧ (એસ.સી.) માં અહેવાલિત છે; (૫) ભારત સંઘ વિ. એસ. શ્રીનિવાસનના પ્રકરણમાં, જે (૨૦૧૨)૭ એસ.સી.સી. ૬૮૩ માં અહેવાલિત છે; (૬) કુન્જ બિહારી લાલ બુટેઈલ વિ. એચ.પી. રાજ્યના પ્રકરણમાં, જે (૨૦૦૦)૩ એસ.સી.સી. ૪૦ માં અહેવાલિત છે;

અતએવ, સોંપવામાં આવેલ સત્તાઓના પ્રયોગમાં, કાર્યપાલક સત્તાધિકારીઓ મૂળ અધિનિયમો, અર્થાત્ આવકવેરા અધિનિયમથી પર જઈ શકતા નથી

અધિનિયમ, ૧૯૬૧ અને ટોલા.

(બી) વૈકલ્પિક રીતે, તેમણે રજૂ કર્યું કે, અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા વધારવાની સત્તા ટોળા પાસે છે એવું માન્ય ધરીએ તો પણ, સ્થિર થયેલ કાનૂની સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતા આવી સત્તાઓ અસંવિધાનિક અને અધિકારક્ષેત્રબાહ્ય છે. તેમના રજૂઆતોના સમર્થનમાં તેમણે સ્ટેટ ઓફ તમિલ નાડુ એન્ડ અધર્સ વિ. કે. શ્યામ સુંદર એન્ડ અધર્સ, જે (૨૦૧૧)૮ એસ.સી.સી. ૭૩૭ માં અહેવાલિત છે, તેમજ ધ ચેમ્બર ઓફ ટેક્સ કન્સલ્ટન્ટ્સ એન્ડ અનધર વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, જે (૨૦૧૮)૪૦૦ આઈ.ટી.આર. ૧૭૮ (દિલ્હી) માં અહેવાલિત છે, તે કેસોના નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો. એ જ દિશામાં તેમની રજૂઆત આગળ ધપાવતા તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે, કાર્યપાલિકા પ્રતિનિધિરૂપે સોંપાયેલ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે, જાહેરનામું બહાર પાડી, રદ થયેલ અધિનિયમને પુનર્જીવિત કરી શકતી નથી અથવા તેની મુદત લંબાવી શકતી નથી.

૧૦.૬. સૂચના નં. ૧/૨૦૨૨ તા. ૧૧.૫.૨૦૨૨ નો અમલ:

(એ) શ્રી હેમાની, વિજ્ઞાન પરિષ્ઠ વકીલે રજૂ કર્યું કે, સીબીડીટી એ આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં થયેલા નિર્ણયના અનુસંધાનમાં, તે નિર્ણયનું વ્યાપક અર્થઘટન કરતાં સૂચના નં. ૧/૨૦૨૨ બહાર પાડી હતી. સીબીડીટી દ્વારા જારી કરવામાં આવેલી “સૂચનાઓ” “વિભાગના અધિકારીઓ” માટે “બંધનકારક” છે અને કાયદાની અદાલત તથા કરદાતા માટે બંધનકારક નથી.

તેનું માત્ર “પ્રેરક મૂલ્ય” છે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે નવનીત સી. લાલ જાવેરી વિ. એ.સી.આઈ.ટી. અહેવાલિત (૧૯૬૫)૫૬ આઈટીઆર ૧૯૮(એસસી) ના કેસમાં થયેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો.

આથી, ઉપરોક્ત એશિશ અગરવાલના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના માનનીય નિર્ણયને અનુસરીને “આવકવેરા ખાતા” દ્વારા સ્વીકારવામાં આવેલ “અર્થઘટન” પ્રથમદર્શી રીતે જ “ભૂલભરેલું” છે. ઉક્ત જાહેરનામુંમાં પ્રતિપાદિત “સમય યાત્રા”નો સિદ્ધાંત કાયદેસર રીતે ટકાઉ નથી. આવકવેરા ખાતાનું એવું અર્થઘટન કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂળરૂપે જારી કરાયેલ નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ(બી) હેઠળની કારણ દર્શાવો નોટિસમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવશે અને ત્યારબાદ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ(ડી) હેઠળના હુકમ સાથે વાંચતા અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નવી નોટિસ જારી કરતી વખતે, તે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલી મૂળ નોટિસની તારીખથી અમલમાં ગણાશે, કાયદેસર રીતે અમાન્ય છે.

(બી) આવક વિભાગના કહેવા મુજબ, નવો કાયદો આવી મૂળ તારીખથી જ નોટિસો પર પૂર્વલક્ષી રીતે લાગુ પડશે. સ્વીકાર્ય છે કે સુધારો પૂર્વલક્ષી નથી, તેથી “સમય યાત્રા” માન્ય નથી. ના પાડતાં છતાં માન્ય રાખીને પણ જો આવી કાર્યવાહી માન્ય ગણવામાં આવે, તો નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચેની તારીખો સાથે સંબંધિત ગણાશે, જ્યારે નવો કાયદો અમલમાં હતો. તેથી, આવી બધી નોટિસોએ નવા કાયદાની કસોટીઓ, જેમાં

અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ ની ૧લી શરત મુજબની મર્યાદાની કસોટીનો પણ સમાવેશ થાય છે, તે પાર કરવી પડશે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કદી પણ આવી નોટિસોની મર્યાદાના દૃષ્ટિકોણથી તપાસમાંથી મુક્તિ આપી નથી. તેથી, વિનમ્ર રજૂઆત છે કે, ભલે નોટિસને અગાઉની તારીખ સાથે સંબંધિત માનવામાં આવે, છતાં મર્યાદાનો અવરોધ અવગણવામાં આવી શકે નહીં. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે માત્ર કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસોને કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી થયેલી કારણ દર્શાવવાની નોટિસોમાં રૂપાંતરિત કરી છે અને આકારણીધારક માટેના તમામ બચાવો ખુલા રાખ્યા છે. તેથી, સૂચના નં. ૧/૨૦૨૨ ને અવગણવા યોગ્ય છે.

૧૦.૭. “ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ પી. લિ. વિ. આઈ.ટી.ઓ.” ના મામલે માનનીય દિલ્લી વડી અદાલતનો નિર્ણય:

(એ) ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. આઈ.ટી.ઓ. ના મામલે દિલ્લી વડી અદાલત દ્વારા ડબ્લ્યુ.પી.સી. ૧૩૧૦૨ ઓફ ૨૦૨૨, તારીખ ૦૯.૦૯.૨૦૨૨ માં અહેવાલિત નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે ઉક્ત ચુકાદો નીચે દર્શાવેલ કારણોસર યોગ્ય કાયદો પ્રતિપાદિત કરતો નથી:

(૧) ઉક્ત ચુકાદો આ આધારે આગળ વધે છે કે સમયગાળા ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરવામાં આવેલી મૂળ નોટિસ, ટોલા તથા તેની હેઠળ જારી કરાયેલી જાહેરનામુંઓના પ્રભાવને કારણે, મંજૂર કરાયેલા વિસ્તૃત સમયમર્યાદાની અંદર આપવામાં આવેલ.

(૨) અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન નોટિસો જારી કરવાની આ મૂળભૂત પૂર્વધારણા જ ગેરકાયદેસર હોવાને કારણે, ઉક્ત નિર્ણય પર મુકાયેલ આધારનું કોઈ પરિણામકારક મહત્વ રહેતું નથી. અશીષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે સર્વોચ્ચ અદાલતે પણ નોંધ્યું છે કે નોટિસો સદભાવપૂર્ણ ભૂલોને કારણે આપવામાં આવેલ.

નિર્ણય સુધારાની ચથાર્થ અમલવારીને સંદર્ભિત કરે છે, કારણ કે મહેસૂલના અધિકારીઓ સદ્ભાવનાપૂર્વકની માન્યતા હેઠળ હતા કે સુધારો કદાચ અમલમાં આવ્યો ન હતો. અન્ય શબ્દોમાં, જોગવાઈઓના પ્રતિસ્થાપન છતાં, જૂની જોગવાઈને લાગુ કરી શકાતી નથી.

(૩) દિલ્લી હાઈકોર્ટે આ બાબતનું મૂલવણ કરવામાં ભૂલ કરી કે સ્પષ્ટીકરણો કાઢી નાંખ્યા બાદ, જાહેરનામુંઓ હેઠળ આપવામાં આવેલ સમયવધારો માત્ર ૨૬ કરાચેલા અધિનિયમને જ લાગુ પડતો હતો. ઉક્ત જાહેરનામુંને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી લાગુ કરી શકાય નહીં. જ્યારે અધિનિયમ પોતે જ ૨૬ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યારે તેને જાહેરનામું દ્વારા સમયવધારો આપી શકાય નહીં.

(૪) દિલ્લી હાઈકોર્ટે ભૂલથી એવું અવલોકન કર્યું છે કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરાયેલ નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળની નોટિસો તરીકે માનવામાં આવશે. પરિણામે, કલમ ૧૪૮ની પ્રથમ જોગવાઈ લાગુ પડશે નહીં. આ લાગુ પડતું નથી, કારણ કે આશિષ અગ્રવાલ

(ઉપરોક્ત) ના મામલામાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ઉપલબ્ધ સંરક્ષણો સહિત આકારણીધારકને ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવા તમામ બચાવો ખુલ્લા રાખવામાં આવ્યા છે. તેથી, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે આકારણી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વધારવામાં આવી હતી એવો દિલ્લી વડી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલ નિષ્કર્ષ ભૂલભર્યો છે અને ઉક્ત નિર્ણયનો કોઈ ઉપયોગ નથી. તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો અધિકારક્ષેત્ર વિના છે અને સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે અને તેથી તે રદ કરવામાં આવવી યોગ્ય છે. આમ, તેમણે તે મુજબ અરજિ મંજૂર કરવાની રજૂઆત કરી.

૧૧. ઉપરોક્ત ઉપરાંત, અરજદારો તરફથી વધુ રજૂઆતો શ્રી સૌરભ સોપારકર, વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ, જેમને શ્રી બી.એસ. સોપારકર, વિદ્વાન વકીલ દ્વારા સહાય આપવામાં આવી હતી, દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તેમની રજૂઆતો નીચે મુજબ હતી:

૧૧.૧ આશિષ અગરવાલના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો માનનીય નિર્ણય:

(એ) તમામ અરજીઓમાં આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો ૧.૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૬.૨૦૨૧ દરમિયાન આપવામાં આવેલ. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને અનુસરીને, ઉક્ત નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસો

તરીકે ગણવામાં આવી, જેમાં તમામ મામલાઓમાં કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસ ૪.૫.૨૦૨૨ પછીની હતી. આ રીતે, પુનઃઆકારણીની પ્રક્રિયા ૪ મે, ૨૦૨૨ પછી શરૂ થઈ હતી, અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળના આદેશો જૂનથી ઓગસ્ટ ૨૦૨૨ દરમિયાન કોઈક સમયે પસાર કરવામાં આવ્યા હતા, અને તરત જ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો નવી જોગવાઈ હેઠળ જારી કરવામાં આવી. જો મહેસૂલ ખાતાની “સમયમાં પાછળ જવાની” દલીલને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો જૂનથી ઓગસ્ટ ૨૦૨૨ દરમિયાન કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી થયેલી નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની મૂળ નોટિસો તરીકે ગણવી પડશે, અને એવી પરવાનગી આપવાનો અર્થ એ થાય કે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(ડી) હેઠળનો હુકમ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની મૂળ નોટિસની તારીખ પછીનો બને. તેથી, કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ અને ૧૭૦૭૪-૨૦૧૫ માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ મૂળ નોટિસોને નવી જોગવાઈ હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો તરીકે ગણાવી શકાય નહીં.

(બી) ગુણદોષના આધારે, તેમણે રજૂ કર્યું કે બૉબે, દિલ્હી, અલ્હાબાદ અને રાજસ્થાનની વડી અદાલતોએ (અન્ય સહિત) એવો ઠરાવ કર્યો હતો કે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ તારીખની સૂચનાઓમાં આપેલ સ્પષ્ટીકરણ ગેરકાયદેસર છે. પરિણામે, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરાયેલા નોટિસો ૨૬

કરવામાં આવ્યા હતા. સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો નિર્ધાર કર્યો છે કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી માત્ર નવી જોગવાઈઓ જ લાગુ પડશે અને સૂચનાઓમાં આપેલ સ્પષ્ટીકરણ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી લાગુ કરી શકાતું નથી, એવો વડી અદાલતોનો અભિપ્રાય સાચો હતો. તેથી, સ્વાભાવિક અનુસંગ એવો થાય કે જૂની જોગવાઈઓ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ અને ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલા તમામ નોટિસો ગેરકાયદેસર ઠરે. તેમ છતાં, તેને સદ્ભાવનાપૂર્વક થયેલી ભૂલ ગણતાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જૂની જોગવાઈઓ મુજબ જારી કરાયેલા મૂળ નોટિસોને, બાકીની બધી બાબતો ચથાવત રાખીને, નવી જોગવાઈઓ હેઠળ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળના નોટિસો તરીકે પ્રતિસ્થાપિત કર્યા હતા. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના પરિચ્છેદ- ૭ અને ૮ પર આધાર મૂક્યો.

(સી) તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે સર્વોચ્ચ અદાલતનું એ અવલોકન કે આવકવેરા વિભાગને ઉપચારવિહોણું ન રાખવું જોઈએ, તે સર્વગ્રાહી નહીં પરંતુ પ્રસંગસંદર્ભિત છે. તે સંદર્ભમાં કે, જો આવકવેરા વિભાગને યોગ્ય રીતે સલાહ આપવામાં આવી હોત, તો તે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જૂની જોગવાઈઓ હેઠળ કલમ.૧૪૮ મુજબ નોટિસો બહાર પાડી ન હોત, પરંતુ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી તેની માટે ઉપલબ્ધ નવી જોગવાઈઓનું અનુસરણ કર્યું હોત અને તેથી, ખામીઓ

દૂર કરવા માટે, ઉક્ત જૂની કલમ ૧૪૮ની નોટિસોને નવી કલમ ૧૪૮એ(બી) ની નોટિસોમાં રૂપાંતરિત કરવામાં આવી હતી.

(ડી) આવી નોટિસની માન્યતા સમયમર્યાદાથી પ્રતિબંધિત હોવું, અભિપ્રાયમાં ફેરફાર, જાહેર કરવાની નિષ્ફળતા ન હોવી, ઉછીનું સંતોષ, આવક વિભાગના ઓડિટની માહિતી વગેરે જેવા વિવિધ આધારોએ તપાસવાની રહે છે અને તેથી કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસની માન્યતા વ્યક્તિગત આધાર પર તપાસવાની રહેશે અને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરાયેલ બધી નોટિસોને દરેક દૃષ્ટિએ માન્ય ઠરાવતી સર્વગ્રાહી પ્રસ્તાવના તરીકે તેનું અર્થઘટન કરી શકાય નહીં. સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું જણાવ્યું નથી કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો, એકવાર ૧૪૮એ(બી) ની નોટિસોમાં રૂપાંતરિત થયા પછી, સમયમર્યાદાથી પ્રતિબંધિત ન બનેલા હોવાના આધાર પર પડકારવામાં આવી શકતી નથી. હવે, આવક વિભાગ માટે એવો દાવો કરવો ખુલ્લો નથી કે ઉક્ત નોટિસો માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના અનુસંધાને જારી કરવામાં આવી છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે જાગૃતપણે એવું ઠરાવ્યું નથી કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જૂની જોગવાઈઓ હેઠળ કલમ ૧૪૮ મુજબ જારી કરાયેલ નોટિસો માન્ય નોટિસો છે, તેમજ એવું પણ જણાવ્યું નથી કે તે સમયમર્યાદાથી પ્રતિબંધિત નથી, પરંતુ તેણે કલમ ૧૪૮ હેઠળની અનુવર્તી નોટિસની માન્યતા તપાસવા માટેની બધી કાનૂની આવશ્યકતાઓ ખુલ્લી રાખી છે. તેથી, કલમ ૧૪૮

હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાને અવગણી શકાય નહીં અને માત્ર કલમ ૧૪૮એ(એ) ની આવશ્યકતામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે.

(ઈ) વધુમાં, ટીઓએલએની જોગવાઈઓ હેઠળ, વિધાનમંડળે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાનો ક્યારેય વિસ્તરણ કર્યો નથી, કારણ કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી જારી થનારી નોટિસો માટે જૂની જોગવાઈઓનો અમલ થાય એવો તેનો ક્યારેય આશય નહોતો અને એ જ ચોક્કસ કારણસર વિવિધ અદાલતોએ સમયવિસ્તાર માટે વિવિધ જાહેરનામુંઓ દ્વારા આપવામાં આવેલ “સમજૂતી”ને માન્ય ઠરાવી નથી. માનનીય વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી. હેમાની દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોનું પુનરોચ્ચાર કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય એવી નોટિસો પર લાગુ પડે છે, જેઓ સમાન મુદ્દાવાળી વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી અને તેથી, જ્યાં કલમ. ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો પડકારનો વિષય નહોતી, ત્યાં તેનો કોઈ અમલ નથી. તેથી, એવા કેસોમાં જ્યાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ પડકારનો વિષય નહોતી, ત્યાં ૧૪૮એ(બી) હેઠળ કોઈ કારણ દર્શાવો નોટિસ જારી કરી શકાતી નહોતી.

૧૧.૨. કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસ, કલમ ૧૪૮ની પરંતુક હેઠળ મર્યાદા-બાધિત છે:

(એ) વિદ્યાવેત્તા વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સોપારકરે રજૂ કર્યું કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી થયેલી તારીખે લાગુ પડતો કાયદો જોવાનો રહે છે અને તેથી, જ્યારે કલમ

૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જુલાઈ-ઓગસ્ટ, ૨૦૨૨ મહિનામાં આપવામાં આવેલ, ત્યારે પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ લાગુ પડતી હતી અને તેથી, તે મર્યાદા કાયદાથી અવરોધિત છે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ના પ્રથમ પરંતુક મુજબ પણ, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટેની નોટિસો ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ સમયમર્યાદાબાહ્ય થઈ ગઈ હતી અને તેથી પણ, ખાસ કરીને જ્યારે અધિનિયમની કલમ ૧૪૯ હેઠળ કોઈ વિસ્તરણ મંજૂર કરવામાં આવ્યું ન હતું, ત્યારે તે મર્યાદા કાયદાથી અવરોધિત છે. કલમ ૧૪૮ની નોટિસોને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ કારણ દર્શાવો નોટિસ તરીકે પ્રતિસ્થાપિત કરી છે. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે જારી કરાયેલ નોટિસો અસ્તિત્વમાં નથી અને જુલાઈ-ઓગસ્ટ, ૨૦૨૨માં જારી કરાયેલ નોટિસો જ એકમાત્ર નોટિસો છે. અશીશ અગરવાલ (ઉપરોક્ત)ના મામલાના નિર્ણયના પરિચ્છેદ -૬.૨, ૬.૪ અને ૬.૫ પર આધાર રાખીને, તેમણે ૨જૂ કર્યું કે ઉક્ત નિર્ણયમાં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવ્યું છે કે તમામ બચાવ ખુદ્દા રાખવામાં આવ્યા છે અને તેથી, કલમ ૧૪૯ના પ્રથમ પરંતુક હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાને અવગણાવી શકાય નહીં.

૧૧.૩. જૂના અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ આકલન વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૩-૧૪ માટે જારી કરવામાં આવેલી નોટિસો સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા સ્થગિતી આપવામાં આવી હોય તે સિવાય, મર્યાદાકાળથી અવરોધિત છે.

આવક વિભાગની આ દલીલના પ્રતિસાદમાં કે જો મર્યાદાનો પાસો એટલો સ્પષ્ટ હોત, તો સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ચુકાદો આપતી વખતે આ.વ. ૨૦૧૩-૧૪ માટેની અપીલો ફગાવી દીધી હોત, તેમણે રજૂ કર્યું કે કોઈ ચોક્કસ વર્ષ સંબંધિત નોટિસની વૈધતા સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ વિવાદનો વિષય નહોતી. વિવાદ એ બાબતે હતો કે જૂનો અધિનિયમ પ્રભાવી રહેશે કે નવો સ્થાને આવેલા અધિનિયમને પ્રાધાન્ય મળશે. અનેક કેસોમાં, આકારદાતાઓએ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ પછી કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસોને પડકારતાં સંબંધિત વડી અદાલતોનો આશરો લીધો હતો અને કાર્યવાહી સામે સંબંધિત વડી અદાલતો દ્વારા સ્થગિતી આપવામાં આવી હતી. અપાયેલી સ્થગિતીના કારણે મર્યાદાની અવધિ વિસ્તરે છે અને આવક વિભાગ નવી વ્યવસ્થા હેઠળ કલમ ૧૪૮ મુજબ નવી નોટિસ જારી કરીને (કલમ ૧૪૮એ ની આવશ્યકતાઓનું પાલન કર્યા બાદ) નવી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની સ્થિતિમાં રહેશે અને કદાચ એ કારણસર સર્વોચ્ચ અદાલતે આ ૨ વર્ષો અંગે વિચારવિમર્શ કર્યો ન હતો.

અતએવ, તેમણે રજૂ કર્યું કે, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટેની નોટિસો, મર્યાદાકાળથી અવરોધિત હોવાથી, રદ કરવામાં આવવી યોગ્ય છે.

૧૨. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી આર.કે. પટેલ, જેમને વિદ્વાન વકીલ શ્રી દર્શન પટેલ દ્વારા સહાય આપવામાં આવી હતી, તેમણે નીચે મુજબ રજૂઆત કરી:

(એ) ટોલા દ્વારા માત્ર અસ્તિત્વમાં રહેલી જોગવાઈઓ માટે મર્યાદા અવધિ લંબાવવાની જ માંગ કરવામાં આવી હતી. નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ માં ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પૂર્વેની જોગવાઈઓની લાગુ પડતાને અમલમાં લાવવા માટે કોઈ બચાવ જોગવાઈ સમાવાયેલ નથી. વધુમાં, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલી મૂલ્યાંકન પુનઃપ્રારંભની નવી યોજના કોઈપણ સમયે સ્થગિત રાખવામાં આવી નહોતી, જેથી ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી જૂની જોગવાઈ તથા નવી જોગવાઈ વચ્ચેનું આવર્તન ટાળી શકાય.

(બી) નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અને ટોલા અલગ અલગ સમયગાળાઓમાં કાર્યરત હોવાથી, કોઈ વિસંગતિ ઊભી થતી નથી, કારણ કે ટોલા ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધીની જોગવાઈને નિયંત્રિત કરે છે, જ્યારે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવતી જોગવાઈઓને નિયંત્રિત કરે છે. તેથી, આવક વિભાગ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યું છે તેમ, તેઓ સહઅસ્તિત્વમાં રહી શકતા નથી.

(સી) ટોલા માં પ્રદાન કરવામાં આવેલી અપ્રતિબંધ કલમ માત્ર ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પહેલાં આરંભવામાં આવેલી કાર્યવાહીનું સમાપન અથવા પાલન સુરક્ષિત કરવા માટે જ પ્રયત્નશીલ છે, અને તેથી, વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના અમલમાં આવ્યા પછી તે લાગુ પડશે નહીં.

(ડી) સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ અને ૨૭.૦૫.૨૦૨૧ તારીખે બહાર પાડવામાં આવેલી સૂચનાઓ માત્ર ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી જ અમલમાં હતી.

(ઈ) ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં દિલ્લી વડી અદાલતનો નિર્ણય ભૂલભર્યો છે, કારણ કે તેમાં ખોટી પૂર્વધારણાના આધારે નોટિસ યથાવત્ રાખવામાં આવી હતી કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂળરૂપે જારી કરાયેલ નોટિસ પુનર્જીવિત બને છે. તેથી, તેમણે રજૂ કર્યું કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે તથા મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૪-૨૦૧૫ માટે જારી કરાયેલ નોટિસને કોઈ પણ રીતે અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાની અંદર હોવાનું કહી શકાય નહિ અને કારણ કે તે અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત મર્યાદાકાળ બાદ જારી કરવામાં આવી છે, તેથી તે મર્યાદા દ્વારા અવરોધિત છે અને અધિકારક્ષેત્ર વિના છે.

(એફ) તેણે નોટિસની માન્યતાને પડકારતાં અન્ય આધાર પણ ઉઠાવ્યા છે, પરંતુ અગાઉ નોંધ્યા મુજબ હાલ આ અરજીઓની સુનાવણી માત્ર મર્યાદાકાલના આધાર પર જ કરવામાં આવી રહી હોવાથી, આ તબક્કે અન્ય આધારનો અહીં નીચે ઉલ્લેખ કરવામાં આવતો નથી.

૧૩. વિદ્વાન વકીલ શ્રી ધરન ગાંધીએ નીચે મુજબ રજૂ કર્યું:

(એ) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલ કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો જજ આઈટીઆર (૧) માં અહેવાલિત ચુકાદો એવો ઠરાવે છે કે તેઓ વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા લેવાયેલા અભિપ્રાય સાથે સંપૂર્ણ સહમત છે, અને તેથી, કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરાયેલ નોટિસને પડકારતી રિટ અરજીઓમાં વિવિધ વડી અદાલતો દ્વારા જે મુદ્દાનો

નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે, તે જ મુદ્દો ઉપસ્થિત કરવાનો હક મહેસૂલને ખુદો નથી.

(બી) સ્થિર થયેલ કાનૂની સ્થિતિ મુજબ, કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલ નોટિસની માન્યતા એવી નોટિસ જારી થયેલી તારીખે અસ્તિત્વમાં રહેલા કાનૂનના આધારે નિર્ધારિત થવી જોઈએ. હાલના કેસમાં, કારણ કે વિવાદિત નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે જારી કરવામાં આવી છે અને તેથી કલમ ૧૪૮(૧) ના ઉપબંધ હેઠળ ઉપલબ્ધ બચાવને અવગણવામાં આવી શકતો નથી. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર મૂક્યો:

(૧) અશોક અગરવાલ વિ. યુ.ઓ.આઈ. (૪૩૯ આઈ.ટી.આર. ૧) ના કેસમાં માનનીય અલ્હાબાદ વડી અદાલત; [ફરો ૬૫]

(૨) મોન મોહન કોહલી વિ. એ.સી.આઈ.ટી. (૪૪૧ આઈ.ટી.આર. ૧) ના કેસમાં માનનીય દિલ્લી વડી અદાલત; [ફરો ૪૨] (૩) સુદેશ તનેજા વિ. આઈ.ટી.ઓ. (૪૪૨ આઈ.ટી.આર. ૨૮૯) ના કેસમાં માનનીય રાજસ્થાન વડી અદાલત; [ફરો ૩૭]

(૪) માનનીય બોમ્બે હાઈકોર્ટે ટાટા કમ્યુનિકેશન્સ ટ્રાન્સફોર્મેશન સર્વિસિસ લિ. વિ. આઈટીઓ (૪૪૩ આઈટીઆર ૪૯) ના કેસમાં; [ફરો ૩૪ અને ૩૫]

(સી) ટોલાની જોગવાઈઓનું પુનરોચ્ચાર કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે ઉક્ત જોગવાઈઓનો ઉપયોગ વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧નું અર્થઘટન કરવા માટે કરી શકાય તેમ નથી. વધુમાં, અધિનસ્ત વિધાન સંસદ દ્વારા ઘડાયેલ કોઈપણ કાયદાને અતિક્રમિત કરી શકતું નથી. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધીની તારીખો લંબાવતી જાહેરનામું અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧) ની પ્રથમ પરંતુકમાં સમાવાયેલ સ્પષ્ટ જોગવાઈના વિરુદ્ધ જાય છે, અને તેથી, તે લાગુ કરી શકાય તેવી નથી.

(ડી) ટોલા અને સૂચનાઓ લાગુ પડતી હોય તો પણ, મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસ સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે, કારણ કે ટોલા લાગુ પડે છે એવું માન્ય ધરીએ તો કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની અંતિમ તારીખ ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ હતી, અને તમામ અરજીઓમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની પ્રથમ નોટિસ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન આપવામાં આવેલ. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના બળે, તેમને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસ તરીકે ગણવામાં આવી છે, તેમ છતાં કલમ ૧૪૮ હેઠળની અંતિમ નોટિસો જુલાઈ/ઓગસ્ટ, ૨૦૨૨ના મહિનામાં આપવામાં આવેલ, અને તેથી તે પણ સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે.

(ઈ) ૧૧.૦૫.૨૦૨૨ તારીખની સૂચનાઓ નં. ૧/૨૦૨૨ નો કોઈ પરિણામકારક અસર નથી, કારણ કે તે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી લાગુ પડતી નથી.

તેથી, તેમણે રજૂ કર્યું કે કોઈપણ રીતે કલ્પના કરવામાં આવે તો પણ કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ વિવાદિત નોટિસને ટોલા સહિત અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત મર્યાદા અવધિની અંદર હોવાનું કહી શકાય નહીં.

(એફ) વધુમાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની પ્રથમ નોટિસ પાછી ખેંચવામાં આવ્યા વિના, બીજી નોટિસ જારી કરી શકાય નહીં. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે આ અદાલત દ્વારા આદિત્ય મેડિસેલ્સ લિમિટેડ વિ. કેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ, સર્કલ-૧, જે ૨૦૧૬ (૨૪૨) ટેક્સમેન ૨૨૮ માં અહેવાલિત છે, તે મામલામાં આપેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો. વધુમાં, બધી અરજીઓમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસ અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને અનુસરીને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસ અલગ અલગ સત્તાધિકારીઓ દ્વારા જારી કરાયેલ હોવાથી, તે માન્ય નોટિસ હોવાનું પણ કહી શકાય નહીં. પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેમણે આ અદાલતે હાઇનૂપ ફૂડ એન્ડ ઓઈલ ઇન્ડસ્ટ્રી લિમિટેડ વિ. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ, જે ૨૦૦૮ (૩૦૭) આઈટીઆર (૧૧૫) માં અહેવાલિત છે, તે મામલામાં આપેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧૪. વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી એસ.એન. દિવેટિયાએ નીચે મુજબ રજૂ કર્યું:—

(એ) કલમ ૧૪૭, તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવેલ, આકલન અધિકારીને કલમો ૧૪૮ થી ૧૫૩ની જોગવાઈઓના આધિન રહી આવકનું

આકલન અથવા પુનઃઆકલન કરવાની સત્તા આપે છે, તેથી આ પ્રકારની સત્તાઓ એ. ઓ. દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાય તે પહેલાં અમલમાં આવતી કલમ ૧૪૯ને અવગણવામાં આવી શકતી નથી. માન્ય પુનઃપ્રારંભ માટે કલમ ૧૪૯ની શરતોનું પાલન થવું આવશ્યક છે.

(બી) ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ (સુપ્રા) કેસમાં દિલ્લી વડી અદાલતના નિર્ણયમાં, અદાલતે આ પાસા પર આગળ વધીને એવું માન્યું છે કે પલાયિત આવક રૂપિયા ૫૦,૦૦,૦૦૦/- કરતાં વધુ હોવાથી નોટિસો માન્ય ગણાય છે. પલાયિત આવકની માત્રા જ એકમાત્ર માપદંડ નથી જેને ધ્યાનમાં લેવું હોય અને તેથી, આ નિર્ણય ભૂલભર્યો છે.

૧૫. વિદ્વાન વકીલ શ્રી મનીષ શાહે સર્વ વકીલો દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ દલીલો અપનાવી. વધુમાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આપેલા નિર્ણયમાં, આવકના હિતના રક્ષણ માટે, કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસને કલમ ૧૪૮અ(બી) હેઠળની કારણ દર્શાવવાની નોટિસ તરીકે ગણવાની અને ત્યારબાદ કાર્યવાહી આરંભ કરવાની સત્તાઓ મૂલ્યાંકન અધિકારીને આપવાની દિશા આપવામાં આવી છે. તેથી, કારણ દર્શાવવાની નોટિસને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ તરીકે ગણાવી શકાય નહીં. વધુમાં, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ તારીખ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવ્યો હતો અને તે સમયે ટોલા, ૨૦૨૦ પૂર્ણપણે અમલમાં હતું, છતાં કલમ ૧૪૮ હેઠળની સમયમર્યાદાના વિસ્તરણ અંગે કોઈ

ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો ન હતો. વધુમાં, જ્યારે સંપત્તિની વ્યાખ્યા તારીખ ૦૧.૦૪.૨૦૨૨થી વિસ્તૃત કરવામાં આવી, ત્યારે પણ છ વર્ષથી વધુ સમયમર્યાદાના વિસ્તરણ માટે કંઈ કરવામાં આવ્યું ન હતું અને તેથી જારી કરવામાં આવેલી કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસને માત્ર કારણ દર્શાવવાની નોટિસ તરીકે જ ગણાવી અને તેને મર્યાદા અંદર હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૧૬. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી નિશિથ ગાંધી એ વધુમાં રજૂ કર્યું કે ૨૦૨૨ની એસ.સી.એ. ૨૪૭૭૭ માં, આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા નિર્દેશો લાગુ પડતા નથી, કારણ કે આ કેસમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસને કોઈ પણ વડી અદાલત સમક્ષ પડકારવામાં આવી ન હતી અને તે વિચારાધીન પણ ન હતી. જણાવેલ નિર્ણયમાં સમાયેલ નિર્દેશો તેઓ જ કાર્યવાહી પર લાગુ પડે, જે વડી અદાલતો સમક્ષ પડકારના વિષયરૂપ હતી. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે ટોલા ની જોગવાઈઓ તેવા કેસોમાં લાગુ પડતી નથી, જેમાં કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરવામાં આવી હોય. સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા જારી કરાયેલા સૂચનો, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયની વ્યાપ્તિની બહાર હોવાથી, બાધ્યકારી નથી. તેથી, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટેની હાલની કાર્યવાહી સમયમર્યાદા બહારની હોવાથી, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો અધિકારક્ષેત્ર વિના છે અને તેને રદ કરવામાં આવવી જોઈએ.

૧૭. વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી ધીનલ શાહે, વધુમાં, નીચે મુજબ રજૂ કર્યું:

(એ) અધિનિયમની કલમ. ૧૪૮ હેઠળની કોઈ નોટિસ અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ના પ્રથમ પ્રાવધાનની બહાર જારી કરી શકાતી નથી.

(બી) વિત્ત અધિનિયમ, ૨૦૨૧, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવ્યું, જેમાં ટીઓએલએના અધિનિયમન પછી કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ ની જોગવાઈમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો/તેમના સ્થાને નવી જોગવાઈઓ પ્રતિસ્થાપિત કરવામાં આવી. તે છતાં, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ માં અનુરૂપ કોઈ સુધારો કરવામાં આવ્યો નથી, અને તેથી, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો નિર્ધારિત મર્યાદા અવધિથી બહાર છે અને તેથી, અધિકારક્ષેત્ર વિના છે.

(સી) સંસદે, નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ અધિનિયમિત કરતી વખતે, ટોળા તથા તેના અનુસંધાને જારી કરાયેલ સૂચનાઓ વિષે સંપૂર્ણ રીતે અવગત હતી. તેમ છતાં, તેણે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અમલમાં આવે તેવી નવી યોજના અમલમાં મુકવાની પસંદગી કરી, જે પોતે જ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી નવી જોગવાઈનો સમાવેશ કરવાનો હેતુ અને ઉદ્દેશ સમર્થિત કરે છે. કાયદાની સ્થિર સ્થિતિ મુજબ, પ્રતિસ્થાપન પૂર્વવર્તી જોગવાઈને લુપ્ત કરે છે અને તેથી તેને સંપૂર્ણપણે અસ્તિત્વહીન બનાવે છે; તેથી, જૂની જોગવાઈ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી અમલમાં રહી શકે નહીં.

(ડી) અધિનિયમોની વ્યાખ્યાનો નિયમ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરે છે કે અસ્તિત્વમાં રહેલા અધિનિયમોની જોગવાઈઓ સાથે કોઈપણ વિસંગતિ થતી હોય ત્યારે અનુવર્તી અધિનિયમ પ્રબળ રહેશે. પોતાની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે સર્વોચ્ચ અદાલતના સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ વિ. કેડિલા લેધર એન્ડ લિકર લિમિટેડ, અહેવાલિત ૨૦૦૩ (૭) એસ.સી.સી. ૩૮૯ ના કેસમાં અપાયેલા નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો, જેમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે જો અનુવર્તી અધિનિયમની જોગવાઈઓ પૂર્વવર્તી અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે એટલી અસંગત હોય કે બન્ને સાથે સાથે ટકી ન શકે, તો આવશ્યક અનુસંગથી રદ થવું અનુમાનિત થાય છે. અન્યથા પણ, ટોલા મર્યાદા ફક્ત ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધી જ વિસ્તારી શકે છે, અને તેથી ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી જારી કરવામાં આવેલી કોઈપણ નોટિસ પર પણ ટોલા લાગુ પડતું નથી.

૧૮. વિદ્વાન વકીલ શ્રી સુધીર મહેતા અને વિદ્વાન વકીલ શ્રી જુમી પટેલે પણ ઉપર અહીં ઉલ્લેખિત તે જ દિશામાં દલીલો કરી છે. પુનરાવર્તન ટાળવા માટે તેની અહીં ફરીથી નોંધ કરવામાં આવતી નથી. સંક્ષેપમાં, તેમણે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલો શ્રી એસ.એન. સોપારકર અને શ્રી હેમાની દ્વારા રજૂ કરાયેલી દલીલોને સ્વીકારી છે અને અરજીઓ મંજૂર કરવા રજૂઆત કરી છે.

૧૯. સામાવાળાઓ તરફથી રજૂઆતો: આવકવેરા વિભાગ તરફથી હાજર રહેલા વિભાગ માટેના વિદ્વાન વરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ શ્રી વરુણ પટેલે નીચે મુજબ રજૂઆત કરી:

(એ) તથ્યોનું પુનરાવર્તન કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે બેચ-૧ અને બેચ-૨ની તમામ રિટ અરજીઓમાં, અધિનિયમની આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટેની કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો વિભાગ દ્વારા ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન આપવામાં આવેલ. નોટિસો સુધારા પહેલાંની જોગવાઈ હેઠળ આપવામાં આવેલ અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય અનુસંધાને, કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ તમામ નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) (સ્થાનાપત્ર જોગવાઈ) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો તરીકે ગણવામાં આવી છે. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસના નિર્ણયના પરિણેદ-૩.૧ નો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નોંધ્યું છે કે “રિલેક્સેશન અધિનિયમ, ૨૦૨૦ ની કલમ ૨ હેઠળ નિહિત સત્તાના અનુસંધાનમાં, કેન્દ્ર સરકારે અન્ય બાબતોની સાથે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ પુનઃઆકારણીની નોટિસો જારી કરવા માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાઓનો વિસ્તરણ કરતાં અધિસૂચનો જારી કરી હતી.” તેથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત ટોલા તથા ટોલા અનુસંધાને કેન્દ્ર સરકારે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદાઓનો વિસ્તરણ કરતાં જારી કરેલ અનુગામી અધિસૂચનો વિષે અવગત હતી અને તેથી હવે અરજદારો – આસેસી માટે એ રજૂ કરવું પુષ્ટું નથી કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ સમયવધારો નથી, જેના કારણે નોટિસ જારી કરવાની પરવાનગી મળશે નહીં.

(બી) એશિશ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના પ્રકરણમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો તરીકે ગણવા અંગે નિર્દેશ આપ્યો છે. કારણ કે ઉક્ત નિર્ણય સમગ્ર ભારત માટે લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો, તેથી તે તેવી કાર્યવાહી પર પણ લાગુ પડે છે જેમાં કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન આપવામાં આવેલ. અરજદારોની આ રજૂઆત કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય માત્ર તેવી કાર્યવાહીમાં લાગુ પડશે જેમાં નોટિસો વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ પડકારનો વિષય હતી, તે યોગ્ય નથી.

(સી) તેમણે આગળ રજૂ કર્યું કે આશિષ અગ્રવાલ (સુપૃમ) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય અશોક કુમાર અગ્રવાલ વિ. યુનિયન ઓફ ઈન્ડિયા ના કેસમાં વડી અદાલત ઓફ અલ્હાબાદના હુકમમાંથી ઉદ્ભવ્યો હતો, જે (૨૦૨૧) ૧૩૧ ટેક્સમેન.કોમ – ૨૦૨૨ (અલ્હાબાદ) માં અહેવાલિત છે, જેમાં, પરિષ્કે-૩ માં, અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટે નોંધ્યું હતું કે એ.વાય. ૨૦૧૩-૧૪ થી ૨૦૧૭-૧૮ માટે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને પડકારતી અનેક અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી. જણાવેલ નોટિસોને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કલમ ૧૪૮એ(બી)

(સ્થાનાપન જોગવાઈ) હેઠળ જારી કરાયેલી નોટિસો તરીકે ગણવા આદેશિત કર્યું હતું, અને તેથી હવે અરજદારો માટે જણાવેલ નોટિસોને પડકારવું ખુલ્લું નથી, વિશેષ કરીને જ્યારે આકારણીગ્રસ્ત તરફથી હાજર રહેલા વકીલોએ સંમતિ આપી છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ હાજર રહેલા વકીલો આ હકીકતથી અવગત હતા કે તેમની સંમતિના આધારે એ.વાય. ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ (અસુધારિત જોગવાઈ) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને આશિષ અગ્રવાલ (સુપ્રીમ) ના નિર્ણયના બળે કલમ ૧૪૮એ(બી) (સ્થાનાપન જોગવાઈ) હેઠળની નોટિસો તરીકે ગણવામાં આવવાની હતી. અન્ય શબ્દોમાં કહીએ તો, આકારણીગ્રસ્તના વકીલ માટે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ એ રજૂ કરવું ખુલ્લું હતું કે તેમના મતાનુસાર એ.વાય. ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસો, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસોમાં આવા રૂપાંતરણ પછી, સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે, જે તેમણે કર્યું નહોતું. તેથી આકારણીગ્રસ્તના વકીલ દ્વારા આપવામાં આવેલી સંમતિની અવગણના કરી શકાય નહીં અને તે નોટિસો સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે તે આધાર પર તેને પડકારનો વિષય બનાવી શકાતી નથી. તેથી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ સ્ટેવિંગ કાઉન્સેલ શ્રી પટેલે રજૂ કર્યું કે જણાવેલ પડકાર આશિષ અગ્રવાલ (સુપ્રીમ) ના કેસના નિર્ણયના વિરુદ્ધ જશે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વેળાએ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના આશય સાથે પણ અસંગત રહેશે.

(ડી) તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે, સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગરવાલ (સુપ્રા) મામલામાં આપેલા નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, જો કલમ ૧૪૮ હેઠળની મૂળ નોટિસ સમયમર્યાદાની અંદર આપવામાં આવેલ, તો હવે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ હેઠળ કલ્પિત યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરીને સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય બાદ જારી કરાયેલી નવી નોટિસ સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે, એવી દલીલ કરવી આકારણીધારક માટે ખુફી રહેતી નથી. વધુમાં, ઉપરોક્ત નોટિસો કલમ ૧૪૮ (સુધારા પહેલાંના કાયદા) હેઠળ જારી કરવા માટે નિર્ધારિત સમયમર્યાદા ટોલા ની જોગવાઈઓ તેમજ તે હેઠળ સમયાંતરે જારી કરાયેલ સૂચનાઓ દ્વારા વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી. સર્વોચ્ચ અદાલતે હુકમના પરા-૩.૧ માં ઉક્ત વિસ્તરણની વિગતો નોંધેલી છે અને તેથી, ટોલા તથા સૂચનાઓના અનુસંધાને, આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ થી ૨૦૧૭-૧૮ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા, જે સુધારા પહેલાંના અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ મુજબ ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ ના રોજ પૂર્ણ થવાની હતી, તે ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી. વધુમાં, ટોલાની કલમ ૩ નો પ્રારંભ નોન-ઓબ્સ્ટન્ટ કલોઝથી થાય છે, જે સુધારા પહેલાંના અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા ઉપર અગ્રતા આપતો પ્રભાવ આપે છે. તમામ મામલાઓમાં, સ્વીકાર્ય રીતે, નોટિસો આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ થી ૨૦૧૭-૧૮ માટે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન આપવામાં આવેલ, જે ટોલા, ૨૦૨૦ હેઠળ આપવામાં આવેલા વિસ્તરણ મુજબ સમયમર્યાદાની અંદર હતી અને તેથી હવે આકારણીધારક માટે અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ ના પ્રથમ

પરંતુક પર આધાર રાખીને એવી રજૂઆત કરવી ખુદ્દી રહેતી નથી કે કલમ ૧૪૮એ હેઠળની નોટિસો સમયમર્યાદાથી અવરોધિત છે.

(ઈ) વૈકલ્પિક રીતે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ શ્રી પટેલે રજૂ કર્યું કે, ઉપરોક્ત રજૂઆતોને અહિત ન પહોંચે તે રીતે, કોઈપણ સ્થિતિમાં કલમ ૧૪૮(૧)ની પ્રથમ જોગવાઈ (૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવેલી પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈ) હાલના કેસમાં લાગુ પડતી નથી. કલમ ૧૪૮(૧)ની પ્રથમ જોગવાઈ (સુધારિત જોગવાઈ) વિભાગને ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવામાં પ્રતિબંધ મૂકે છે, જો આવી નોટિસો સંબંધિત સમયે ૨૦૨૧ના નાણાં અધિનિયમ પૂર્વેના સુધારિત અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ(બી)માં નિર્દિષ્ટ સમયમર્યાદા પૂર્ણ થવાને કારણે જારી કરી શકાય તેમ ન હોત. હાલના કેસમાં, કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વિસ્તૃત કરવામાં આવી હતી, અને તે સમય સુધી મર્યાદાકાળ પૂર્ણ થયો ન હતો અને તેથી, કલમ ૧૪૮(૧)ની જોગવાઈ હાલના કેસમાં લાગુ પડશે નહીં.

(એફ) ટચસ્ટોન હોલિંગ્સ (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં દિલ્હી વડી અદાલતના નિર્ણય પર આધાર રાખીને તેમણે રજૂ કર્યું કે માનનીય દિલ્હી હાઈકોર્ટે આકારવર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે સમાન નોટિસ મર્યાદા કારણે અવરોધિત છે તે અંગે કરદાતાએ ઉઠાવેલા વાંધાઓ યોગ્ય રીતે નામંજૂર કર્યા છે અને આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્દેશો પર આધાર

રાખીને આવકવેરા વિભાગની કાર્યવાહી જાળવી રાખી છે, અને દિલ્લી વડી અદાલતનો નિર્ણય આકારવર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ માટે પણ લાગુ પડે છે.

(જી) તેમણે રજૂઆત કરી કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસને કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળની નોટિસ ગણવાની દિશા આપી એક કાનૂની કલ્પના ઉભી કરી છે, અને તેનો સ્પષ્ટ આશય આશરે ૮૦,૦૦૦ પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી, જેમાં આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ ની કાર્યવાહીનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેને બચાવવાનો હતો. તેથી, ૮૦,૦૦૦ પુનર્મૂલ્યાંકન કાર્યવાહી બચાવવાના આશયના વિરુદ્ધ જતી કોઈ બીજી કાનૂની કલ્પના અથવા અર્થઘટન માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતની દિશાઓમાં વાંચી શકાય નહીં. વિદ્વાન વકીલે રાજકુમાર અગરવાલ વિ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય, અહેવાલિત ૨૦૦૨ (૩) એસ.સી.સી. ૭૩૨ ના મામલામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો અને રજૂ કર્યું કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના આશયના વિરુદ્ધ કંઈપણ વાંચી શકાય નહીં. અરજદારોની આ દલીલના પ્રતિસાદમાં કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય માત્ર તે જ કેસોમાં લાગુ પડશે, જ્યાં આકારણીધારકે અસંશોધિત જોગવાઈઓની કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલી નોટિસોને પડકારેલી હોય, અશીષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયના પરિણેદ-૨ નો ઉલ્લેખ કરતાં તેમણે રજૂ કર્યું કે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આશરે ૮૦,૦૦૦ પુનર્મૂલ્યાંકન નોટિસો જારી

કરવામાં આવી હોવાનો સ્પષ્ટ નોંધ લીધો છે અને તેથી ઉપરોક્ત નિર્ણયને સમગ્ર ભારતમાં લાગુ કરવા માટે સ્પષ્ટ દિશા આપી છે.

(એચ) સી.બી.ડી.ટી.ની ૨૦૨૨ની સૂચના નં. ૧, ખાસ કરીને પરા-૬.૧ અને ૬.૨, અશીશ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં લેવાયેલા નિર્ણયને અનુસરીને નવી કલમ ૧૪૯ ના અમલીકરણ અંગે માર્ગદર્શિકા નિર્ધારિત કરે છે. પરા-૬.૧ નો ઉલ્લેખ કરતાં, તેમણે રજૂ કર્યું કે છેલ્લું વાક્ય આ મુજબ છે: “માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ટોલા હેઠળ આપવામાં આવેલા સમયવધારા સાથે વાંચવામાં આવે તો વિસ્તૃત પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસોને તેઓ મૂળ જે તારીખે બહાર પાડવાની હતી તે તારીખે પાછી લઈ જવાની મંજૂરી મળશે અને ત્યારબાદ તે સમયે અધિનિયમની નવી કલમ ૧૪૯ લાગુ કરવાની રહેશે.” ઉપરોક્ત વાક્ય મૂલ્યાંકન વર્ષોની સંખ્યા નક્કી કરવા માટેની પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે, અર્થાત્ સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંત માટે પ્રથમ, દ્વિતીય, તૃતીય, ચતુર્થ કે પંચમ પૈકી કયું વર્ષ ગણવાનું, નવી કલમ ૧૪૯ લાગુ કરવાની હેતુસર; તેથી, રજૂ કરાયેલ “સમયમાં પાછા જવાની” સિદ્ધાંત અધિનિયમની જોગવાઈઓના વિરોધમાં નથી. ઉદાહરણો આપીને, તેમણે નીચે મુજબ રજૂ કર્યું છે: સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, તે અશીશ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયને અનુસરીને ચાલતી પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી પર કલમ ૧૪૯ (સુધારેલ જોગવાઈ) ની ઉપકલમ (એ) અથવા (બી) ની લાગુ પડતાની નિર્ધારણ માટેની પદ્ધતિ પ્રદાન કરે છે. નવી કલમ ૧૪૯ ની ઉપકલમ (એ) અથવા (બી) ની લાગુ પડતાની

નિર્ધારણ માટે, ટોલા લાગુ કર્યા પછી અસુધારેલ કાયદા હેઠળ મૂળરૂપે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જે પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસ બહાર પાડવામાં આવી હતી, તે કયા સંબંધિત નં. ના મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે હતી તે નક્કી કરવું પડે. ઉદાહરણ તરીકે, જો અસુધારેલ કાયદા હેઠળ કલમ ૧૪૮ ની મૂળ નોટિસ ટોલા લાગુ કર્યા પછી છઠ્ઠા વર્ષ માટે બહાર પાડવામાં આવી હોય, તો અશીશ અગરવાલના નિર્ણય પછીની પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી છઠ્ઠા વર્ષ માટેની પુનઃમૂલ્યાંકન કાર્યવાહી તરીકે ગણાશે અને તે મુજબ નવી કલમ ૧૪૮ ની ઉપકલમ (બી) લાગુ પડશે. નીચેનો કોષ્ટક ઉપરોક્ત દલીલ સ્પષ્ટ કરે છે: વધુમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષની સંખ્યા ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ ની સ્થિતિએ નક્કી કરવી જોઈએ, અર્થાત્ તે તારીખે જ્યારે ટોલા અને તે હેઠળની જાહેરનામું દ્વારા કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ બહાર પાડવાની મર્યાદા વધારવામાં આવી હતી. રજૂ કરવામાં આવે છે કે ટોલા હેઠળ પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસ બહાર પાડવાની મર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વધારવામાં આવી હતી, તે બાબત વિવાદિત નથી [સંદર્ભ: અશીશ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયનો પરા ૩.૧).

એ.વાય.	જેટલા આકલન વર્ષો માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળની મૂળ નોટિસ (અસુધારિત	આશિષ અગ્રવાલના નિર્ણયને અનુસરીને પુનર્મૂલ્યાંકન	નવી કલમ ૧૪૮ની જોગવાઈ (એ) કે (બી) પૈકી કઈ લાગુ પડશે?
--------	--	---	---

	કાયદો) ટોલા વિસ્તરણ સાથે આપવામાં આવેલ	કાર્યવાહી (સુધારેલ કાયદા હેઠળ) ના હેતુસર આકારણી વર્ષોની સંખ્યા	
૨૦૧૩-૧૪	૬૬	૬૬	(બી)
૨૦૧૪-૧૫	૫૦	૫૦	(બી)
૨૦૧૫-૧૬	૪૫	૪૫	(બી)
૨૦૧૬-૧૭	૩૭	૩૬	(એ)
૨૦૧૭-૧૮	૨૬	બીજું	(એ)

(૧) તેથી, તેમણે રજૂ કર્યું કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ અને ૨૦૧૪-૧૫ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી નોટિસોને આકારણીગ્રાહી દ્વારા દલીલ કરવામાં આવેલ મુજબ સમયમર્યાદાથી બાધિત ગણાવી શકાય નહીં, અને તેથી, આકારણી અધિકારીએ પોતાની અધિકારક્ષેત્રનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કર્યો છે, અને અરજીઓ નામંજૂર કરવામાં આવે.

(જે) શ્રી પટેલે વધુમાં રજૂ કર્યું કે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયના અનુસરણમાં જારી કરવામાં આવેલી પુનઃમૂલ્યાંકન નોટિસ નવી જોગવાઈઓ

હેઠળ નીચે દર્શાવેલ રીતે ૬ વર્ષના ગાળાની અંદર આવશે. પ્રથમ ૧ દ્વિતીય ૨ તૃતીય ૩ ચતુર્થ ૪ પંચમ ૫ ષષ્ઠ ૬

૨૦૧૩ - ૧૪	સંબંધિત આ.વ. નો અંત	આ.વ. ના ક્રમાંકો.	એ.વાય.	ટિપ્પણીઓ
	૩૧.૦૩.૨૦૧૪	૧મું	૨૦૧૪-૧૫	
		૨મો	૨૦૧૫-૧૬	
		૩ર્દ	૨૦૧૬-૧૭	
		૪ઠું	૨૦૧૭-૧૮	
		૫મું	૨૦૧૮-૧૯	
		૬ઠું	૨૦૧૯-૨૦	મર્યાદા ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ પૂર્ણ થઈ હતી, જેને ટોલા હેઠળ ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી વધારવામાં

				આવી હતી.
૨૦૧૪ -૧૫	સંબંધિત એ.વાય. નો અંત	આ.વ. ની સંખ્યાઓ	એ.વાય.	ટિપ્પણીઓ
	૩૧.૦૩.૨૦૧૫	૧લું	૨૦૧૫-૧૬	
		૨મું	૨૦૧૬-૧૭	
		૩ડ	૨૦૧૭-૧૮	
		૪મો	૨૦૧૮-૧૯	
		૫મું	૨૦૧૯-૨૦	ટી.ઓ.એલ.એ. હેઠળ ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ ના રોજ મર્યાદા અવધિ સમાપ્ત થઈ હતી, જે ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી લંબાવવામાં

				આવી હતી.
		ક્રમો	૨૦૨૦-૨૧	

૨૦. વિભાગ તરફથી હાજર વિદ્વાન વરિષ્ઠ સ્થાયી વકીલ શ્રી નિકુંત રાવલે શ્રી પટેલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલો સ્વીકારી હતી. તે ઉપરાંત, તેમણે નીચે મુજબ રજૂઆત કરી:

(એ) કોરોના વાયરસ મહામારીના કારણે વર્ષ ૨૦૨૦માં સર્જાયેલ એવી અભૂતપૂર્વ પરિસ્થિતિને અવગણવી શક્ય નથી, જેણે સમગ્ર વિશ્વના સામાન્ય કાર્યસંચાલનને અસર કરી હતી. તેથી, સર્વોચ્ચ અદાલતે સામાન્ય નાગરિકની વિકટ પરિસ્થિતિને માન્ય રાખીને, વિવિધ કાર્યવાહી, વિનંતીઓ અને અન્ય વહીવટી આવશ્યકતાઓ દાખલ કરવા માટેની મર્યાદા અવધિ સમયાંતરે વિસ્તૃત કરવાની કૃપા દર્શાવી હતી. વિધાનમંડળે પણ વહીવટી તંત્ર અને વિવિધ કાર્યપાલકોની તરફથી સમાન મુશ્કેલીને માન્ય રાખીને, વિવિધ વિધિઓ હેઠળની સમયમર્યાદાઓની જાહેરખબર કરવા અને તેને વિસ્તૃત કરવા માટે ટોલા અધિનિયમ, ૨૦૨૦ ઘડ્યો હતો.

(બી) ટોલા અનુસંધાને, સી.બી.ડી.ટી. એ કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૬.૨૦૨૧ સુધી લંબાવવા અંગેની સૂચનાઓ બહાર પાડી હતી. ઉક્ત નોટિસોને વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ આ આધારે પડકારવામાં આવી હતી કે, ૧.૪.૨૦૨૧ થી કાર્યપદ્ધતિનો વિશિષ્ટ

પ્રકાર અમલમાં લાવનાર કાયદાસર્જન ઉપર આવી સૂચના પ્રાધાન્યકારી અસર પેદા કરી શકતી નહોતી. આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત)ના મામલામાં, સમાન સ્થિતિ ધરાવતા નિર્ધારિત કરદાતાઓના કિસ્સામાં, ઉત્તર પ્રદેશની વડી અદાલત અને અલાહાબાદની વડી અદાલત દ્વારા આવી કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી હતી. અલાહાબાદની હાઈકોર્ટે, સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા કરવાના પ્રયત્ન મુજબ, અગાઉથી અમલમાં રહેલી જોગવાઈઓ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૬.૨૦૨૧ સુધી લંબાવવાની મંજૂરી આપી નહોતી.

(સી) ભારત સંઘે ઉક્ત નિર્ણયને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત સમક્ષ પડકાર્યો હતો, જેણે પોતાના તા. ૪.૫.૨૦૨૨ના ચુકાદા દ્વારા વિવાદિત નોટિસ હેઠળની કાર્યવાહી આગળ વધવા દેતાં અને વિભાગને ૧.૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવેલી આવકવેરા અધિનિયમની સુધારેલ જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસરવા અંગેના નિર્દેશો આપતાં સંતુલન સ્થાપિત કર્યું હતું. તેથી, નવી જોગવાઈઓ મુજબ પ્રક્રિયા અપનાવવાની આવશ્યકતા હોવા છતાં, સ્વીકાર્ય રીતે ૧.૪.૨૦૨૧થી ૩૦.૬.૨૦૨૧ દરમિયાન આરંભાયેલી કાર્યવાહી રદ કરવામાં આવી નહોતી અને હકીકતમાં તેને વધુ આગળ ચલાવવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હતી. તેથી, એકવાર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સુધારેલ જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાની સુવ્યવસ્થા માન્ય ગણાવી હોય અને ઉક્ત નોટિસોને વિશેષરૂપે રદ કરવામાં આવી ન હોય તથા હવે આગળ ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવામાં આવી હોય, ત્યારે માત્ર એ વ્યાપક આધાર પર કે માનનીય

સર્વોચ્ચ અદાલતે કરદાતાને આવા આધાર ઉપસ્થિત કરવાની મનાઈ કરી નથી, કરદાતા માટે મર્યાદાનો મુદ્દો ફરી એકવાર ઉઠાવવો ખુલ્લો રહેતો નથી. નિશ્ચિત પરિસ્થિતિમાં કરદાતા ગુણદોષના આધાર પર દાવાઓનો વિરોધ કરી શકે છે, પરંતુ આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનું પુનઃઅર્થઘટન માંગવું અનુમતિપાત્ર નથી. તેમણે વધુમાં રજૂ કર્યું કે ખાસ કરીને જ્યારે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આ મુદ્દે પહેલેથી જ સ્પષ્ટીકરણ/ચુકાદો આપ્યો છે ત્યારે મર્યાદાના મુદ્દા પર માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનું ફરી એકવાર અર્થઘટન માંગવું અત્યંત અયોગ્ય ગણાશે. તેથી તેમણે રજૂ કર્યું કે નોટિસ મર્યાદાથી અવરોધિત હોવાના પ્રાથમિક આધારને સ્વીકારવામાં ન આવે.

૨૧. સહમત અભિપ્રાય:

૨૧.૧. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી, અરજદારો તરફથી વકીલે જે સામાન્ય અને દલીલ કરાયેલા મુદ્દાઓ છે, તેનું પ્રથમ વિચારણા કરવું યોગ્ય છે એમ હું માનું છું:

(એ) એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આવેલ નિર્ણય માત્ર તે જ નોટિસો પર લાગુ પડશે, જેઓને વિવિધ વડી અદાલતો સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી: માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન, એટલે કે ટોલા દ્વારા અને તેના હેઠળ જારી કરાયેલ વિવિધ સૂચનાઓ

દ્વારા વધારવામાં આવેલ સમયગાળા દરમિયાન, આકારણી અધિકારીઓ દ્વારા જારી કરાયેલ પુનઃઆકારણી નોટિસોની માન્યતા અંગે નિર્ણય કર્યો છે. કારણ કે નવો કાયદો ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં આવ્યો હતો, તેથી એવું ધારવામાં આવ્યું છે કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ (૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે) જારી કરાયેલ આ નોટિસો, નવા પ્રાવધાન હેઠળના અધિનિયમની કલમ ૧૪૮એ ની કલમ ૧૪૮એ(બી) હેઠળ જારી કરાયેલ કારણ દર્શાવો નોટિસો ગણાશે, અને આગળ આકારણી અધિકારીને આવી નોટિસો બાબતે પ્રક્રિયા અનુસરવા દિશાનિર્દેશ આપ્યો છે. આમ, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ (અસંશોધિત કાયદો) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને કલમ ૧૪૮એ(બી) (પ્રતિસ્થાપિત પ્રાવધાન) હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસો તરીકે ગણવા દિશાનિર્દેશ આપી, આશરે ૮૦,૦૦૦/- કાર્યવાહી બચાવવાનો સ્પષ્ટ આશય રાખીને, અને આશરે ૮૦,૦૦૦ એવી નોટિસો સદ્ભાવપૂર્વકની માન્યતા હેઠળ આપવામાં આવેલ કે જૂના પ્રાવધાનો લાગુ પડશે, તે હકીકતથી સચેત રહીને, એક કાનૂની કલ્પના ઊભી કરવામાં આવી છે. તેથી, મહેસૂલ વિભાગના અધિકારો તથા સંબંધિત આકારણાર્થીઓના અધિકારો વચ્ચે સંતુલન સ્થાપિત કરવા માટે, અને અંતે તે જાહેર ખજાનો હોવાને કારણે મહેસૂલ વિભાગને નુકસાન ન થાય તે ધ્યાનમાં રાખીને, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળની પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને એવો હુકમ કર્યો છે, જે સમગ્ર ભારતભરમાં લાગુ પડશે. તેથી, આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આવેલ નિર્ણય માત્ર તેવા કેસોમાં જ લાગુ પડશે જ્યાં આવી નોટિસો વિવિધ વડી

અદાલતો સમક્ષ પડકારવામાં આવી હતી, એવી અરજદારોની રજૂઆતો સાથે હું સહમત નથી. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નોંધેલ હકીકત મુજબ કે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પછી આશરે ૮૦,૦૦૦ પુનઃઆકારણી નોટિસો આપવામાં આવેલ, જે ૮,૦૦૦ થી વધુ અરજીઓ/અપીલોનો વિષય હતી, અને વધુમાં મહેસૂલ વિભાગને આશરે ૮૦,૦૦૦ નોટિસો અંગે કાર્યવાહી કરવાની અનુમતિ આપતા, તેમજ આ નિર્ણય સમગ્ર ભારતભરમાં લાગુ કરવાના સ્પષ્ટ દિશાનિર્દેશ સાથે, મારા મત મુજબ, આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય તે તમામ કેસોમાં લાગુ પડશે જેમાં ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ વચ્ચે નોટિસો આપવામાં આવેલ.

૨૧.૨. (એ) એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે જ્યારે જોગવાઈ પોતે જ રદ થઈ ગઈ હોય ત્યારે કોઈ પણ સૂચના હોઈ શકતી નથી. વધુમાં, સૂચના જારી કરીને કાર્યપાલિકા વિધાનસભાનો વિસ્તાર કરી શકતી નથી, કારણ કે તે કાયદાનું પુનર્લેખન કરવા બરાબર થાય. સૂચના દ્વારા અધિનિસ્ત વિધાન સંસદ દ્વારા ઘડવામાં આવેલા કોઈપણ કાયદાને અતિક્રમિત કરી શકતું નથી. ઉપરોક્ત મુદ્દા અંગે તમામ વકીલો તરફથી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની અનુક્રમે સૂચના નં. ૨૦ ઓફ ૨૦૨૧ અને ૩૮ ઓફ ૨૦૨૧ ના બંને, કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૦.૬.૨૦૨૧ સુધી લંબાવવામાં આવી હતી. તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ની સૂચના નં. ૨૦ ઓફ ૨૦૨૧ દ્વારા, નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ૩૧.૦૪.૨૦૨૧

સુધી લંબાવવામાં આવી હતી. જ્યારે સૂચના નં. ૨૦ ઓફ ૨૦૨૧ તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ના રોજ જારી કરવામાં આવી, ત્યારે જૂનો કાયદો અમલમાં હતો, અને તે તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અસ્તિત્વમાં રહેતો નથી. જ્યારે કાયદો પોતે જ તા. ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી અસ્તિત્વમાં રહેતો નથી, ત્યારે સૂચનાનો સ્વાભાવિક અંત આવે અને તેથી રદ થયેલા અધિનિયમ અંગે કોઈ સૂચના હોઈ શકતી નથી. વધુમાં, કારણ કે તા. ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ની સૂચના નં. ૩૮ ઓફ ૨૦૨૧ પૂર્વવર્તી તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ ની સૂચનાના અનુસંધાનમાં હતી અને એક વાર પૂર્વવર્તી સૂચના લાગુ પડતી ન રહે, તો પરિણામસ્વરૂપ બીજી સૂચના પણ લાગુ પડતી નથી. વિવિધ વડી અદાલતોએ આ જ ચોક્કસ કારણસર ઉક્ત સૂચનાઓને કાયદામાં ખરાબ ગણાવી છે અને આ તારણોને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે સમર્થન આપ્યું છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સી.બી.ડી.ટી. દ્વારા તા. ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ ના રોજ અનુક્રમે જારી કરાયેલ બે સૂચનાઓ કાયદાનું વિસ્તરણ અથવા કાયદાનું પુનર્લેખન કરવા બરાબર છે, જે કાયદા હેઠળ મંજૂર નથી. વિદ્વાન વડીલોએ તેમની રજૂઆતોમાં ઉદ્દેખિત નિર્ણયો ની શ્રેણી પર આધાર મૂક્યો છે.

વાસુ દેવ સિંહ અને અન્ય વિ. યુનિયન ઓફ

ઈન્ડિયા તથા અન્ય, (૨૦૦૬) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૫૩ માં અહેવાલિત, માનનીય

સર્વોચ્ચ અદાલતે તારીખવાળી જાહેરનામું દ્વારા ચંડીગઢના પ્રશાસકને સોંપવામાં આવેલી સત્તાઓની તપાસ કરતી વખતે

૭.૧૧.૨૦૦૨ પૂર્વ પંજાબ શહેરી ભાડુંની કલમ ૩ હેઠળ

પ્રતિબંધ અધિનિયમ, ૧૯૪૯ અંગે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૧૧૮. કોઈ અધિનિયમમાં સુધારો કરવો, તેને આંશિક રીતે રદ કરવો અથવા સંપૂર્ણ રીતે રદ કરવો તે કાર્ય માત્ર વિધાનમંડળ જ કરી શકે છે. સમયના પ્રવાહ સાથે અધિનિયમના આધારભૂત તત્વજ્ઞાનમાં અથવા વિધાન નીતિમાં ફેરફાર થઈ શકે છે, પરંતુ તે માટે આવશ્યક સત્તા માત્ર વિધાનમંડળ પાસે જ છે, કાર્યપાલિકા પાસે નથી. પ્રતિનિધિત્વ આધારીત વિધાનસત્તાનો ઉપયોગ, આ તો સર્વવિદિત છે, મૂળભૂત વિધાન નીતિના પરિમાણોની અંદર જ થવો જોઈએ. આ પ્રશ્નને બીજા દૃષ્ટિકોણથી પણ વિચારવો આવશ્યક છે. મૂળભૂત વિધાનકાર્યનું પ્રતિનિધિકરણ માન્ય નથી. વિધાનમંડળે તેની વિધાન નીતિ જાહેર કરવી આવશ્યક છે, જે અધિનિયમમાં વપરાયેલા સ્પષ્ટ શબ્દોમાંથી અથવા સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં આવશ્યક અનુસંધાનથી જાણી શકાય છે. વિધાનમંડળ માટે તેની મૂળભૂત વિધાનકાર્યોનો ત્યાગ કરવો માન્ય નથી. વિધાનમંડળ કાયદાને રદ કરવાની અથવા તેની મૂળભૂત વિશેષતાઓમાં ફેરફાર કરવાની પોતાની સત્તા પ્રતિનિધિરૂપે સોંપી શકતું નથી.”

એક્સએક્સએક્સએક્સએક્સએક્સએક્સએક્સએક્સએક્સ

“૧૪૭. વિધાનકારી આક્ષેપ અને નીતિ અંગે નિર્વિવાદ રીતે અધિનિયમની પ્રસ્તાવના તથા અન્ય મુખ્ય જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને વિચાર કરવામાં આવવો જોઈએ. કલમ ૩ ભલે અધિનિયમનો એક ભાગ હોય, પરંતુ તેમાં એવી અંતર્નિહિત નીતિ સમાયેલ છે એવું કહી શકાય નહીં કે જેથી સંચાલકને તેવા તમામ કાર્યો કરવાની સત્તા પ્રાપ્ત થાય, જે વિધાનમંડળ પોતે કરી શકે.” આસામ કો. લિ. અને અન્ય વિ. આસામ રાજ્ય અને અન્યના કેસમાં (૨૦૦૧)૪ માં અહેવાલિત અન્ય એક નિર્ણયમાં

એસ.સી.સી. ૨૦૨ સર્વમાનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, આસામ કૃષિ આવક હેઠળ રાજ્ય અધિકારીઓની સત્તાઓનું પરીક્ષણ કરતાં વખતે

કર અધિનિયમ, ૧૯૩૯, ચા અંગે કૃષિ આવક નિર્ધારિત કરવાનો હેતુસર, કેન્દ્રીય અધિનિયમનું પ્રશાસન કરતી સત્તાધિકારીએ નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હોય તે પહેલાં કોઈપણ દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માગવા માટે :

૧૦. ઉપરોક્ત દલીલમાં અમને બળ દેખાય છે. અધિનિયમના અવલોકન પરથી જણાય છે કે અધિનિયમના હેતુઓને કાર્યાન્વિત કરવા માટે જરૂરી હોય તેવા નિયમો બનાવવાની સત્તા રાજ્ય સરકારને આપવામાં આવી છે. અમે અગાઉથી નોંધ્યું છે કે અધિનિયમનો હેતુ અને તેની યોજના રાજ્ય અધિકારીઓને કેન્દ્રીય અધિકારીઓ દ્વારા કરાયેલ ગણતરીના વિરુદ્ધ કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા આપવામાં આવે તેવું કલ્પતું નથી, તેમજ ઉપ- થી (એમ) માં નિર્દિષ્ટ વિષયો પણ રાજ્ય અધિકારીઓને કેન્દ્રીય અધિકારીઓ દ્વારા હેઠળ જે ગણતરી

કરવામાં આવી હોય તેના વિરુદ્ધ કૃષિ આવકની ગણતરી કરવાની સત્તા આપતા
 આવા નિયમો બનાવવા માટે જોગવાઈ કરતા નથી. અમે નોંધ્યું છે કે ની
 વ્યાખ્યામાં, ના પરંતુકમાં અને માં વિધાનમંડળે કરેલી જોગવાઈઓના બળે, એ
 સ્પષ્ટ થાય છે કે રાજ્ય વિધાનમંડળનો આશય ની જોગવાઈઓ હેઠળ કરવામાં
 આવેલી કૃષિ આવકની ગણતરીને સ્વીકારવાનો હતો. અધિનિયમની ઉપરોક્ત
 કલમોમાં ખાસ કરીને એમ કહ્યા પછી, જો વિધાનમંડળ અધિનિયમની તે
 યોજનાથી ભિન્ન જવું ઇચ્છતું હોત, તો રાજ્યના આવક હિતને ધ્યાનમાં રાખીને
 કોઈ નિર્ધારિત પ્રકરણમાં આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા તેના અધિકારીઓને
 સોંપવામાં આવે તેવી જોગવાઈ સ્પષ્ટ શબ્દોમાં કરી શકત, પરંતુ વિધાનમંડળે
 એવું કરવું જરૂરી માન્યું નથી. હેઠળ પણ અમને એવી કોઈ જોગવાઈ દેખાતી
 નથી કે જે ખાસ કરીને રાજ્ય સરકારને રાજ્ય નિયમોના નિયમ ૫ ના પરંતુક જેવા
 સ્વરૂપના કોઈ આવા નિયમો બનાવવા સત્તાધિકૃત કરે. આ એક સ્થાપિત
 સિદ્ધાંત છે કે અધિનિયમ હેઠળ નિયમો બનાવવાની સત્તા તેવા અધિનિયમમાં
 રહેલી સક્ષમ બનાવતી જોગવાઈમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે. તેથી, આ મૂળભૂત છે કે
 જેના પર આવી સત્તા સોંપવામાં આવી હોય તેવા પ્રતિનિધિએ અધિનિયમ દ્વારા
 સોંપાયેલ સત્તાની મર્યાદામાં રહીને કાર્ય કરવું પડે અને તે અધિનિયમના વ્યાપને
 વિસ્તારી શકતો નથી. પ્રતિનિધિ સત્તાની મર્યાદા વટાવીને અથવા અધિનિયમ
 સાથે અસંગત જોગવાઈ બનાવીને અધિનિયમને અતિરેક કરી શકતો નથી. આવી
 સોંપાયેલ સત્તાના ઉપયોગમાં બનાવવામાં આવેલ કોઈપણ નિયમ
 અધિનિયમની જોગવાઈઓ સાથે સુસંગત હોવો જરૂરી છે, અને જો નિયમ

અધિનિયમ જેનું કલ્પન કરે છે તેનાથી આગળ જાય, તો એવો નિયમ અધિનિયમ હેઠળ સોંપાયેલ સત્તાથી વધુ બની જાય છે, અને જો તે ઉપરોક્તમાંથી કંઈ પણ કરે, તો એવો નિયમ અધિનિયમની અધિકારસીમાની બહારનો બને છે. અમે પહેલેથી જ નોંધ્યું છે કે અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈએ રાજ્ય અધિકારીઓમાં યા પરથી થતી કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની કોઈ સત્તા નિહિત કરવાની કલ્પના કરી નથી, જ્યારે નિયમોનો નિયમ પ નો પરંતુક તો સ્પષ્ટ શબ્દોમાં રાજ્ય અધિકારીઓને હેઠળ કેન્દ્રિય અધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી ગણતરીથી ભિન્ન રીતે યા પરથી થતી કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા આપે છે. તેથી, સ્પષ્ટ થાય છે કે આ નિયમ માત્ર અધિનિયમની હેઠળ રાજ્યની નિયમ બનાવવાની સત્તાથી પર બની ગયો છે એટલું જ નહીં, પરંતુ અધિનિયમના હેતુને જ વિરોધે પણ જાય છે અને અધિનિયમના વ્યાપને વિસ્તારે છે. આમાં ઉપર અમે દર્શાવેલા અન્ય દોષો પણ રહેલા છે; તેથી, અમારી મતે, એવો નિયમ અધિનિયમની અધિકારસીમાની બહારનો છે. તેથી, રાજ્ય નિયમોના નિયમ પ નો પરંતુક, જેટલી હદ સુધી તે રાજ્ય અધિકારીઓને કેન્દ્રિય અધિકારીઓ દ્વારા પહેલેથી જ ગણતરી કરાયેલ કૃષિ આવકનું પુનઃગણન કરવાની સત્તા આપે છે, એટલી હદ સુધી ની અધિકારસીમાની બહારનો છે.

(બી) એ સાચું છે કે કાર્યપાલિકા / પ્રતિનિયુક્ત સત્તાધિકારીઓ સંસદ દ્વારા પ્રણિત કાયદાથી આગળ જઈ શકતા નથી. તેમ છતાં, કોવિડ-૧૯ વાયરસને

કારણે સર્જાયેલી વિશ્વવ્યાપી મહામારીની પરિસ્થિતિ તથા ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ થી અમલમાં આવેલ ટોલા-૨૦૨૦ ના પ્રણયન વિષે અજાણ રહી શકાય નહીં. ટોલા-૨૦૨૦ ની કલમ ૩(૧) હેઠળ વિધાનમંડળે સરકારને કલમ ૧૪૮ હેઠળની નોટિસ જારી કરવા માટેની સમયમર્યાદા લંબાવતી જાહેરનામું બહાર પાડવાની મંજૂરી આપી છે. તેથી, ટોલા-૨૦૨૦ ના અનુસંધાને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ તારીખની બે જાહેરનામુંઓ બહાર પાડવાની સીબીડીટીની સત્તા ઉપર પ્રશ્ન ઉઠાવી શકાય નહીં. જોકે, મારા મતે, કલમ ૧૪૮(૧) ના પ્રથમ પરંતુક હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા લંબાવતી ઉપરોક્ત બે જાહેરનામુંઓને એવી રીતે વાંચી શકાતી નથી કે જેથી કલમ ૧૪૮(૧) ના સુધારેલ પ્રથમ પરંતુકનો વ્યાપ વિસ્તૃત થાય. તેથી, આવક વિભાગની આ રજૂઆત સાથે હું સંમત નથી કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ નોટિસ જારી કરવાની સમયમર્યાદા ટોલા દ્વારા ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ સુધી લંબાવવામાં આવી હોવાથી, કલમ ૧૪૮(૧) ના સુધારેલ પરંતુકનો અમલ થતો નથી. તેથી, જોકે ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ અને ૨૭.૦૪.૨૦૨૧ તારીખની બે જાહેરનામુંઓ ૩૧.૦૩.૧૦૧૦ થી અમલમાં આવેલ ટોલા ૨૦૨૦ ની કલમ ૩ હેઠળ નિર્ધારિત સત્તાના અનુસરણમાં સીબીડીટી દ્વારા બહાર પાડવામાં આવી હતી, તેમ છતાં કલમ ૧૪૮(૧) ના સુધારેલ પ્રથમ પરંતુક હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા તેમણે લંબાવી હોવાનું માનવામાં આવી શકશે નહીં.

૨૧.૩. (એ) સીબીડીટીની સૂચના નં. ૧ ઓફ ૨૦૨૨, જે આશિષ અગરવાલ (સુપ્રા) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયના અમલીકરણ માટે આપવામાં આવેલ, તેના સંબંધમાં રજૂ કરવામાં આવે છે કે બોર્ડ દ્વારા જારી કરાયેલ પરિપત્ર વિભાગીય સત્તાધિકારી પર બંધનકારક છે અને નિર્ધારિતી પર નથી. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલે કેશવજી રવજી એન્ડ કો. અને અન્ય વિ. કમિશનર ઓફ ઇનકમ ટેક્સ, ૧૯૯૦(૨) એસસીસી ૨૩૧ માં અહેવાલિત, એવા કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો, જેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

૩૨. આ દલીલ અને જે પ્રતિજ્ઞાપન પર તે આધારિત છે, અર્થાત્, બોર્ડ દ્વારા જારી કરવામાં આવતા બધા પરિપત્રો બંધનકારક કાનૂની સ્વરૂપ ધરાવે છે, તે નિઃસંદેહ અતિ વ્યાપક રીતે રજૂ થયેલ હોવાનું આક્ષેપ આકર્ષે છે. બોર્ડ આ વિષયક પરિપત્રો જારી કરીને ‘અધિનિયમ’ ની કોઈ જોગવાઈના ક્ષેત્ર અને વ્યાપની ન્યાયિક વ્યાખ્યાને પૂર્વગ્રહિત કરી શકતું નથી. આ તત્વ એટલું સ્પષ્ટ છે કે તેના માટે કોઈ દલીલની જરૂર રહેતી નથી. પરિપત્ર તો કરદાતાપર એવો ભાર પણ મૂકી શકતું નથી જે અધિનિયમ પોતે, યોગ્ય વ્યાખ્યામાં, અનુમાનિત કરતું હોય તેનાથી વધુ હોય. કાયદાઓની વ્યાખ્યા કરવાનો કાર્યક્ષેત્ર અદાલતોનો વિશિષ્ટ ક્ષેત્ર છે. તેમ છતાં, — શ્રી રામચંદ્રનના મનમાં હકીકતમાં જે વાત છે તે આ છે — અધિનિયમ હેઠળની અથવા પૂર્વવર્તી અધિનિયમની અનુરૂપ જોગવાઈઓ હેઠળની કાનૂની સત્તાના ઉપયોગમાં જારી કરવામાં આવેલા,

આસેસીઓને હિતાવહ અને કાયદાની કઠોરતાને શિથિલ કરતાં પરિપત્રો, અધિનિયમના વહીવટમાં રહેલા સત્તાધિકારીઓ પર બંધનકારક છે. ટ્રિબ્યુનલ, તો વડી અદાલતની વાત જ દૂર રહી, અધિનિયમ હેઠળનું સત્તાધિકરણ નથી. પરિપત્રો તેમને બંધનકારક નથી. પરંતુ આવા પરિપત્રોથી આસેસીઓને મળતા લાભોને, ભલે તે પરિપત્રો કાનૂની જોગવાઈના કડક શબ્દાર્થથી વિલગ ગયા હોય અને કાયદાની કઠોરતામાં શિથિલતા લાવી હોય, છતાં માન્ય ગણવામાં આવ્યા છે. પરંતુ એ વાત એ જ નથી બનતી કે આવા પરિપત્રોને તો જોગવાઈની વ્યાખ્યામાં જાતે જ બંધનકારક અસર થશે અથવા ટ્રિબ્યુનલ અને વડી અદાલત પરિપત્રના પ્રકાશમાં કાયદાની વ્યાખ્યા કરવા માટે બાધ્ય છે. તેમ છતાં, આવા પરિપત્રો અર્થઘટન માટે બાહ્ય સહાયરૂપ બને છે એવા દૃષ્ટિકોણને કેટલાક ન્યાયિક અવલોકનોનો આધાર પ્રાપ્ત થાય છે.

સ્ટેટ બેંક ઓફ ટ્રાવન્કોર વિ. કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયમાં,

કેરળા અહેવાલ ૧૯૮૨(૬) એસ.સી.સી. ૧૧ માં પ્રકાશિત નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

૪૩. અનેક નાણાકીય સંસ્થાઓએ હસ્તક્ષેપ કરવાની વિનંતી કરી, કારણ કે અહીં સંકળાયેલ પ્રશ્ન તેમના માટે અમુક મહત્વનો છે. અમે તેમને તેમની રજૂઆતો કરવાની અનુમતિ આપી છે અને તેને વિચારણામાં લીધી છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે અગાઉ નોંધાયેલા આ પરિપત્રોમાં સમાવાયેલ

સૂચનાઓ હિસાબી પદ્ધતિના સ્વીકૃત સિદ્ધાંતોને અનુરૂપ હતી અને આ સૂચનાઓએ ૫૩ વર્ષથી વધુ સમય સુધી ક્ષેત્ર પર પ્રભુત્વ રાખ્યું છે. એ પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે કારણ કે આવા દાવાઓને અડધી સદીથી વધુ સમયથી મુક્તિ આપવામાં આવતી રહી છે, અને આ પ્રથા પોતે કાયદામાં રૂપાંતરિત થઈ ગઈ હતી, તેથી આ સ્થિતિથી વિમુખ થવું જોઈએ નહીં. આ રજૂઆત, નિશ્ચિતરૂપે, સ્વીકારી શકાય તેમ નથી. આ કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં વાસ્તવિક આવકની સંકલ્પના કરપાત્રતાના પ્રશ્નમાં કેટલા અંશે પ્રવેશે છે અને આવકના ઉપાર્જન સાથે વાસ્તવિક આવકની સંકલ્પના કેટલા અંશે અને કેટલી હદ સુધી સંમિશ્રિત થવી જોઈએ, તેનો નિર્ણય અધિનિયમની જોગવાઈઓ, માન્ય અને અનુસરાતી હિસાબી પદ્ધતિના સિદ્ધાંતો અને વ્યવહાર્યતાના પ્રકાશમાં કરવો પડશે. અગાઉના પરિપત્રો કાર્યપાલક સ્વરૂપના હોવાથી અધિનિયમની જોગવાઈઓમાં ફેરફાર કરી શકતા નથી. તેઓ છૂટછાટોના સ્વરૂપના હતા અને હંમેશા ભાવિ અસરથી પાછા ખેંચી શકાય તેવા હતા. તેમ છતાં, આ પરિપત્રોને ધ્યાનમાં રાખીને ન્યાયસંગત રીતે પક્ષકારોના અધિકારો કઈ રીતથી સમાયોજિત થવા જોઈએ, તે અમારી તરફથી નિર્ણયાર્થે વિષય નથી અને આવક વિભાગ તરફથી વકીલે યોગ્ય રીતે દલીલ કરી તેમ, આ પરિપત્રો અધિનિયમની અસરને ઓછી કરી શકતા નથી.

(બી) નિશ્ચિત થયેલી કાનૂની સ્થિતિ એવી છે કે બોર્ડના પરિપત્રો/ સૂચનાઓ વિભાગીય સત્તાધિકારીઓ માટે બાંધકારીરૂપ છે અને અદાલત અથવા કરદાતા માટે નથી.

૨૧.૪. (એ) અધિનિયમની કલમ ૧૪૮(૧) ના પરંતુકની સ્પષ્ટ ભાષાને ધ્યાનમાં લેતા, અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ દરમિયાન જારી કરાયેલ નોટિસો મર્યાદાબંધીથી અવરોધિત છે એવી રજૂઆત પર વિચાર કરવા માટે, નીચેના પાસાઓ નોંધવા યોગ્ય છે.

(૧) અધિનિયમની કલમો ૧૪૭ થી ૧૫૧ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ, જે ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી અમલમાં લાવવામાં આવી, તેના વિષે માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આશિષ અગરવાલ (ઉપરોક્ત)ના કેસના નિર્ણયના પરિણેદો ૬.૨ થી ૬.૬માં વિસ્તૃત ચર્ચા કરી છે, અને તેથી, તે જ વિષય પર વધુ વિસ્તારથી વિચારવિમર્શ કરવામાં આવતો નથી.

(૨) દર્શાવેલ કારણોસર, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે એવો હુકમ કર્યો કે કલમ ૧૪૮ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને નાણાં અધિનિયમ ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત કલમ ૧૪૮અ હેઠળ જારી થયેલ ગણવામાં આવે અને અધિનિયમની કલમ ૧૪૮અ(બી) ના અર્થમાં તેમને કારણ દર્શાવવાની નોટિસો તરીકે ગણવામાં આવે. કલમ ૧૪૮અ(એ) હેઠળ નિર્ધારિત સત્તાધિકારીની પૂર્વ મંજૂરીથી કોઈ તપાસ કરવાની આવશ્યકતા, જો કોઈ હોય, તો એક વખતના ઉપાય તરીકે મુક્ત કરવામાં આવી છે. ત્યારબાદ આકલન અધિકારીને સંબંધિત

દરેક આકારણીધારક અંગે કલમ ૧૪૮અ(ડી) હેઠળ હુકમ કરવાની દિશા આપવામાં આવી છે અને તમામ પ્રક્રિયાત્મક આવશ્યકતાઓના પાલનને આધિન રહી, આવક વિભાગને પણ કલમ ૧૪૮અની જોગવાઈઓ મુજબ પુનઃઆકારણીની કાર્યવાહી આગળ વધારવાની પરવાનગી આપવામાં આવી છે. આકારણીધારકને ઉપલબ્ધ હોઈ શકે તેવી બચાવની દલીલો, જેમાં અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ હેઠળ ઉપલબ્ધ દલીલોનો પણ સમાવેશ થાય છે, તેમજ નાણાં અધિનિયમ ૨૦૨૧ અને કાયદા હેઠળ સંબંધિત આકારણીધારક અને આવક વિભાગને ઉપલબ્ધ તમામ અધિકારો અને દલીલો યથાવત્ ઉપલબ્ધ રહેશે.

(૩) અધિનિયમની કલમ ૧૪૮, જે નાણાં અધિનિયમ ૨૦૨૧ દ્વારા ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ થી સ્થાને મૂકાશે છે, નોટિસ જારી કરવા માટેની સમયમર્યાદા અંગે જોગવાઈ કરે છે. અધિનિયમની કલમ ૧૪૮ નીચે મુજબ છે:

“૧૪૮. નોટિસ માટેની સમયમર્યાદા (૧) સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરવામાં આવશે નહીં, – (એ) જો સંબંધિત આકારણી વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા હોય, સિવાય કે કેસ ખંડ (બી) હેઠળ આવતો હોય;

(બી) જો સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા હોય, પરંતુ દસ વર્ષથી વધુ સમય વીતી ગયો ન હોય, તો, જ્યાં સુધી મૂલ્યાંકન અધિકારીના કબજામાં હિસાબી ચોપડાં અથવા અન્ય દસ્તાવેજો અથવા પુરાવો ન હોય, જે

દર્શાવે છે કે કરપાત્ર આવક, જેનું પ્રતિનિધિત્વ નીચે મુજબ થાય છે— (૧) કોઈ સંપત્તિ; (૨) કોઈ વ્યવહાર અંગે અથવા કોઈ ઘટના અથવા પ્રસંગોના સંબંધમાં થયેલ ખર્ચ; અથવા (૩) હિસાબી ચોપડાંમાં કોઈ નોંધ અથવા નોંધો, જે મૂલ્યાંકનમાંથી છૂટી ગઈ છે, તેની રકમ પચાસ લાખ રૂપિયા અથવા તેથી વધુ છે અથવા થવાની શક્યતા છે:]]” પરંતું એ શરતે કે, કલમ ૧૪૮ હેઠળની કોઈ નોટિસ, સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે જે ૧લી એપ્રિલ, ૨૦૨૧ના દિવસે અથવા તે પહેલાં શરૂ થતું હોય, એવા કોઈ પણ સમયે જારી કરવામાં આવશે નહીં, જો [કલમ ૧૪૮ અથવા કલમ ૧૫૩એ અથવા કલમ ૧૫૩સી હેઠળની નોટિસ તે સમયે, અનુરૂપ રીતે, આ કલમની ઉપકલમ (૧) ના ખંડ (બી) અથવા કલમ ૧૫૩એ અથવા કલમ ૧૫૩સીની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા પસાર થઈ જવાને કારણે જારી થઈ શકતી ન હોત], જેમ કે તે નાણાં અધિનિયમ, ૨૦૨૧ના પ્રારંભ પહેલા તરત અમલમાં હતી. XXXX XXXX XXXX

(બી) તેથી, કલમ ૧૪૭ થી ૧૫૧ની પ્રતિસ્થાપિત જોગવાઈઓ ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી લાગુ પડશે, અને કલમ ૧૪૮ની પ્રથમ ઉપકલમ મુજબ, ૦૧.૦૪.૨૦૨૧ પૂર્વે જે રીતે અનામેન્ડેડ જોગવાઈ અમલમાં હતી તે હેઠળ નિર્ધારિત મર્યાદાકાળ લાગુ પડશે. મર્યાદાકાળ નિર્ધારિત કરતી અનામેન્ડેડ જોગવાઈ મુજબ, સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી છ વર્ષ વીતી ગયા હોય તો કલમ ૧૪૮ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરી શકાય નહીં. મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪ માટે છ વર્ષ ૩૧.૦૩.૨૦૨૦ના રોજ પૂર્ણ થયા હતા અને મૂલ્યાંકન વર્ષ

૨૦૧૪-૧૫ માટે છ વર્ષ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ના રોજ પૂર્ણ થયા હતા. જો કલમ ૧૪૯માં કોઈ સુધારો થયો ન હોત, તો ટોલા અને તેની પ્રત્યાયોજિત કાયદેસર જોગવાઈઓ અંતર્ગત જાહેરનામાઓ દ્વારા ‘નોટિસ જારી કરવાની’ સમયમર્યાદા વિસ્તારી શકાઈ હોત. પરંતુ, કલમ ૧૪૯(૧)ની પ્રથમ ઉપકલમની સ્પષ્ટ ભાષાને ધ્યાનમાં લેતાં, વિધાનમંડળનો હુકમ એવો હતો કે નવો ઉપબંધ હેઠળ કોઈ નોટિસ જારી કરી શકાય નહીં, જો એવો નોટિસ નાણાં અધિનિયમ ૨૦૨૧ અમલમાં આવવા પૂર્વે જે રીતે ઉક્ત કલમ અમલમાં હતી તે હેઠળ નિર્ધારિત સમયમર્યાદા, અર્થાત્ છ વર્ષની અવધિ, પાર થઈ જવાને કારણે તે સમયે જારી કરી શકાતો ન હોત. વધુમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના આશિષ અગ્રવાલ (ઉપરોક્ત) કેસના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, સંબંધિત આકારદાતાઓને કલમ ૧૪૯ હેઠળ જારી કરાયેલ નોટિસોને નાણાં અધિનિયમ ૨૦૨૧ દ્વારા પ્રતિસ્થાપિત અધિનિયમની કલમ ૧૪૯એ(બી) હેઠળની નોટિસો માનવામાં આવશે. બેચ ૧ અને બેચ ૨ની તમામ અરજીઓમાં, કલમ ૧૪૯એ હેઠળની નોટિસો (કાયદાકીય અનુમાનના આધારે) ૦૧.૦૪.૨૦૨૧થી ૩૦.૦૬.૨૦૨૧ની અવધિ દરમિયાન (અર્થાત્ ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ પછી) આપવામાં આવેલ, જેમાં સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષના અંતથી છ વર્ષ વીતી ગયા હતા અને તેથી તે સમયબહાર છે, અને બેચ ૧ની અરજીઓ – મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૩-૨૦૧૪ માટે તથા બેચ ૨ની અરજીઓ – મૂલ્યાંકન વર્ષ ૨૦૧૪-૨૦૧૫ માટે મંજૂર થવા યોગ્ય છે.

૨૨. આ બાબત સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે અરજીમાં ઉઠાવવામાં આવેલ અન્ય આધારોની ચર્ચા કરવામાં આવતી નથી, કારણ કે વિષયક અરજીઓનો નિર્ણય માત્ર મર્યાદાના આધારે કરવામાં આવે છે.

(મૌના એમ. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

*The translation of this judgment has been provided by M/s
Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.*

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.